

LIETUVOS KRAŠTOVAIZDŽIO ĮVAIROVĖ

2/2013

KRAŠTOVAIZDŽIO FORMAVIMO SPRENDIMAI

LIETUVOS KRAŠTOVAIZDŽIO ĮVAIROVĖ

Tęstinis rinkinys 2/2013

KRAŠTOVAIZDŽIO FORMAVIMO SPRENDIMAI

Sudarytoja dr. Giedrė Godienė
Redaktorė Aušra Tamošiūnienė
Dizainerė maketuotoja Jolanta Demina
Viršelis Jolantos Deminos

Iliustracijos projektų autorių

Leidinys atspausdintas ant ekologiško popieriaus
bei laikantis aplinkosaugos reikalavimų spausdinimui

ISSN 2335-7223

© Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija

TURINYS

Pratarmė / 4

2011 m. žvilgsnis į Lietuvos kraštovaizdžio architektūrą / 5

Kraštovaizdžio planai / 9

Anykščių miesto bendrasis planas. Sprendiniai. Gamtinio karkaso apsauga M 1:10 000; Žaliųjų plotų sistemos vystymas M 1:10 000 / 10

Girijos–Varniškių renginių ir ekspozicinės zonų specialusis infrastruktūros planas / 13

Priekulės miesto Vingio parko specialusis planas / 16

Kraštovaizdžio projektai / 19

Individualūs sklypai / 19

Olimpiečių gatvės šlaito ir „Olifėjos“ teritorijų aplinka / 20

Privataus gyvenamojo namo sklypo landšaftas Ribiškių kraštovaizdžio draustinyje / 24

Žiemos sodas „Eglės“ sanatorijoje Druskininkuose / 27

Vilos „Fuga“ aplinkos sutvarkymas / 30

Pūčkorių atodangos sutvarkymo techninis projektas / 34

Miesto parkai / 37

Utenos miesto sodo pertvarkymo techninis projektas / 38

Portsmoutho universiteto Stomatologijos centras (aplinkos projektas) / 40

Ozo parkas / 43

Nemuno salos Kaune urbanistinės idėjos paieškos konkursinis projektas / 45

Vyžuonaičio parko tvarkymo konkursinis projektas / 48

Klaipėdos miesto Laisvosios ekonominės zonos (LEZ) apželdinimo projektas / 51

Istoriniai želdynai / 55

Misionierių sodo sutvarkymo projektiniai pasiūlymai / 56

Reformatų sodo sutvarkymo projektiniai pasiūlymai / 59

Bernardinų sodo (Sereikiškių parko) sutvarkymo

kraštovaizdžio tvarkybos darbų techninis projektas / 61

Ukmergės piliakalnio teritorijos tvarkymo konkursinis projektas / 64

Lukiškių aikštės Vilniuje tvarkymo konkursinis projektas / 67

Kraštovaizdžio rekultivacijos darbai / 71

Dauniškio parkas Utenos mieste / 72

Bendrasis planas naujam gyvenamųjų namų kvartalui buvusioje Rofteno industrijos zonoje: poveikio aplinkai vertinimo

studija (kraštovaizdžio dalis) ir bendrojo plano

kraštovaizdžio dalies pasiūlymai / 75

Subalansuota turizmo plėtra prie Kupiškio marių (Lietuva) ir

Lubano ežero (Latvija) – STELLA / 78

Kraštovaizdžio tiriamieji darbai / 81

Kraštovaizdžio architektūros mokslo tiriamųjų darbų kompleksas (2008–2011 m.) / 82

Lentvario dvaro sodybos parko tyrimai. Lentvario dvaro parko istorinės ir meninės raidos apybraiža Lentvario dvaro parko

dendrologinių tyrimų apybraiža / 85

Teritorijos Trakų senamiesčio prieigose urbanistinės plėtros galimybių studijos kraštovaizdinė dalis / 89

Darnios rekreacijos ir turizmo tinklo išvystymas Vilniaus mieste, gerinant kraštovaizdžio prieinamumą / 94

Tradicinės medinės architektūros puoselėjimas Labanoro regioniniame parke / 98

Summary / 102

PRATARMĖ

Šis „Lietuvos kraštovaizdžio įvairovės“ leidinys skiriamas kraštotvarkos klausimais besidominčiai visuomenei ir specialistams, kurių tiesioginė misija susieta su kraštovaizdžio struktūrų formavimu, kraštovaizdžio architektūros kokybės užtikrinimu ir planavimo procesų valdymu.

Kraštovaizdžio apsauga, tvarkymas ir formavimas yra vienas iš prioritetinių „Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje“ ir kituose strateginiuose šalies plėtros dokumentuose nurodytų valstybės tikslų. Lietuva, įgyvendindama Europos kraštovaizdžio konvenciją, įsipareigojo įteisinti kraštovaizdį kaip svarbią žmones supančios aplinkos dalį, įgyvendinti kraštovaizdžio politiką, kuria siekiama saugoti, tvarkyti ir planuoti kraštovaizdį, nustatyti vietos valdžios institucijų ir šalies visuomenės dalyvavimo tvarką, integruoti kraštovaizdį į miestų planavimo, aplinkos, kultūros, žemės ūkio, socialinę ir ekonominę politiką, taip pat į kiekvieną kitą politikos sritį, galinčią veikti kraštovaizdį.

Kraštovaizdis – tai ne tik gamtos išteklių, biologinė įvairovė, istorija, bet gyvybinga teritorija, kurioje vystomas tausojantis žemės ūkis, miškininkystė, kuriasi miesteliai ir kaimai. Išskirtinis kultūrinio kraštovaizdžio savitumas gali sužadinti tūkstančių turistų norą pasigrožėti sutvarkyta aplinka, naudoti ją poilsiui ir sveikatos stiprinimui, o tai savo ruožtu pagyvintų vietos ekonomiką. Saviti šimtmečiais formuoti gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio kompleksai yra Lietuvos „vizitinė kortelė“, išryškinanti šalies regionų savastį, parodanti bendrą šalies kultūros ir žmonių gyvenamosios aplinkos kokybės lygį.

Kraštovaizdžio planavimo ir projektavimo priemonės padeda išlaikyti gamtos ir žmogaus kuriamų kraštovaizdžio elementų pusiausvyrą, atsižvelgiant į visuomenės reikmes tinkamai pritaikyti teritoriją naujoms funkcijoms. Kiekvienas pilietis turėtų geriau pažinti ir suprasti kraštovaizdį, mokėti išreikšti savo teises bei pareigas saugant ir formuojant gyvenamąją aplinką.

Pertvarkant kraštovaizdį būtina saugoti ekosistemas, siekti tvaresnio žemės naudojimo, pagalbos natūraliai aplinkai adaptuojantis prie klima-

to kaitos ar žmonijos ekonominės plėtros, pasirenkant tuos ekonomikos augimo būdus, kurie tausotų ar net pagerintų natūralią aplinką. Investavimas į savitą kraštovaizdį yra labai svarbus mūsų pačių gyvenimo kokybei.

Apsaugos ir planavimo procesui itin reikšminga yra kraštovaizdžio specialistų veikla, kuri šiuo metu yra labai įvairi: nuo kraštovaizdžio dizaino (meninio kraštovaizdžio detalių kūrimo), pastatų ir jų kompleksų aplinkos, miesto ar miestelio vaizdo formavimo, viešųjų erdvių, želdynų (parkų, skverų) projektavimo iki gyvenviečių ar atskirų saugomų teritorijų planavimo, kraštovaizdžio vystymo ir apsaugos strategijų kūrimo.

Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjunga ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija jau bene dešimtmetį kartu rūpinasi kraštovaizdžio architektūros ir kraštovaizdžio planavimo darbų kokybės gerinimu, siekia plėtoti profesionalią kraštovaizdžio identitetą ir jo vertybių raidos sampratą. Viena vaisingiausių šio gražaus bendradarbiavimo sričių – nuo 2002 m. (Europos kraštovaizdžio konvencijos ratifikavimo) rengiami kraštovaizdžio architektūros darbų konkursai, parodos, kiti renginiai, skirti kraštovaizdžio planavimo, projektavimo srities pažangai įvertinti, geriausiems, aktualiausiems šios srities darbams išaiškinti, pasiekimams viešinti.

Siekdami, kad Lietuvos kraštovaizdžio specialistų darbai, iškeltos idėjos ir sprendimai būtų prieinami platesnei auditorijai, remdamiesi 2011 m. įvykusio kraštovaizdžio architektūros darbų konkurso rezultatais, šiame leidinyje apžvelgiame aktualiausias kraštotvarkos darbų kryptis, pateikiame pastarųjų metų planavimo ir projektavimo pavyzdžius.

Tikimės, kad šis leidinys padės ne tik geriau suprasti kraštovaizdį, bet ir aktyviai dalyvauti saugant, tvarkant ir atkuriant jo vertybes, o geri pavyzdžiai visiems suteiks galimybę mokytis arba tiesiog mėgautis profesionaliais darbais.

Vidmantas Bezaras

Aplinkos ministerijos Saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio departamento direktorius

2011 M. ŽVILGSNIS Į LIETUVOS KRAŠTOVAIZDŽIO ARCHITEKTŪRĄ

Kraštovaizdis nuolat kinta, veikiamas tiek natūralių, tiek socialinių procesų. Tam svarbi laikui bėgant besikeičianti jo samprata, mokslinis ir praktinis pažinimas, teisinis traktavimas, taikomų apsaugos, tvarkymo, planavimo metodų visuma bei kiti aspektai.

Lietuva yra viena pirmųjų šalių, 2002 m. ratifikavusi Europos kraštovaizdžio konvenciją. Konvencijos įgyvendinimą užtikrina 2004 m. Vyriausybės patvirtintas Lietuvos Respublikos kraštovaizdžio politikos krypties aprašas ir jo įgyvendinimo priemonių programa (2005). Svarbiausias Lietuvos kraštovaizdžio politikos tikslas – sudaryti sąlygas įvairaus teritorinio lygmens kraštovaizdžio arealams išsaugoti, tinkamam jų tvarkymui, naudojimui, planavimui ir darniai plėtrai užtikrinti.

Vykdam nacionalinę kraštovaizdžio politiką nuveikta jau nemažai. 2006 m. Vilniaus universiteto mokslininkai, vadovaujant prof. habil. dr. P. Kavaliauskui, parengė Lietuvos Respublikos kraštovaizdžio erdvinės struktūros įvairovės ir jos tipų nustatymo mokslinį darbą (Kraštovaizdžio studiją), kuri iki šiol yra naujausias ir išsamiausias informacijos apie Lietuvos kraštovaizdžio charakterį šaltinis. 2006 m. patvirtintos Kraštovaizdžio specialiųjų planų rengimo taisyklės, priimtas Želdynų įstatymas, 2007 m. – Gamtinio karkaso nuostatai, įsteigtas Nacionalinis apdovanojimas už kraštovaizdžio apsaugą, tvarkymą, naudojimą ir planavimą. 2008 m. Žemės ūkio ministerija parengė savivaldybių kadastro vietovių M 1:10000 specialiųjų žemės naudojimo sąlygų duomenų bazę SŽNS_DB10LT, pagal kurią nustatomos specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos. Nuo 2012 m. šią informaciją visi norintieji gali rasti interneto svetainėje www.geoportal.lt.

2006–2010 m. devynioms naujoms kultūros paveldo vietovėms suteikta teisinė apsauga, jos įrašytos į Kultūros vertybių registrą, septyniolikos kultūros paveldo vietovių duomenys buvo patikslinti. Kultūros ministras 2011 m. patvirtino vietovių, kurioms turėtų būti suteikta teisinė apsauga, sąrašą (56 vietovės).

Nuo 2004 m. kraštovaizdžio apsaugos, tvarkymo ir planavimo reikmėms skiriama Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama ypač paspartino saugomų teritorijų (pirmiausia *Natura 2000* teritorijų) steigimo, planavimo ir tvarkymo darbus. Išskirtinėse (saugomose) teritorijose tvarkomi paveldo objektai, atkuriami kraštovaizdžio kompleksai, buveinės, jos pritaikomos lankymui. Nuo 2007 m. intensyviau tvarkomos ir teritorijos miestuose, viešosios erdvės pritaikomos turizmo bei rekreacijos reikmėms. Kraštovaizdžio klausimais vis geriau yra informuojama ir šviečiama visuomenė.

Suintensyvėjo saugomų teritorijų planavimo dokumentų, būtinųjų jų tvarkymo kryptims ir konkrečioms apsaugos priemonėms nustatyti, rengimas. 2009 m. patvirtinti dvidešimt trys septyniolikos valstybinių parkų specialiojo planavimo dokumentai, 2010 m. – dar devynių regioninių parkų tvarkymo planai, taip pat planavimo dokumentai. Nustatytos ekologiniu ir rekreaciniu požiūriu ypač vertingos kai kurių draustinių teritorijos valstybiniuose parkuose.

2011 m. aplinkos ministras patvirtino Pajūrio juostos tvarkymo specialųjį planą, kuris apibrėžė svarbiausias 80–140 m pločio pajūrio juostos, kuri išskirtine teise yra valstybės ir visų jos piliečių nuosavybė, apsaugos ir naudojimo kryptis.

2011–2014 m. projektu „Kraštovaizdžio apsaugos ir tvarkymo optimizavimas įgyvendinant Lietuvos kraštovaizdžio politiką“ bus parengtos kraštovaizdžio formavimo, želdynų projektų rengimo, želdynų ir želdinių tvarkymo metodikos, pajūrio juostos grafinės–vizualinės sistemos kūrimo metodinės rekomendacijos, kraštovaizdžio apsaugos ir tvarkymo gairės valstybiniam keliams ir geležinkeliam, parengta Kuršių marių krantų apsaugos ir naudojimo studija, nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas, pajūrio juostos žemyninės dalies paplūdimių rekreacijos planas, patikslintos ir skaitmenintos pajūrio juostos ribos.

Vietinio lygmens sprendimai lygiai tokie pat reikšmingi kraštovaizdžio kokybei kaip ir strateginiai dokumentai. Galėdamos naudoti Eu-

ropos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas, savivaldybės imasi vykdyti vis daugiau projektų, kurių pagrindinis ar papildomas tikslas – kraštovaizdžio apsauga, planavimas ir tvarkymas. 2010 m. apie tokius projektus informavo 15, 2011 m. – 25, 2012 m. – 42 savivaldybės. Tai savivaldybių saugomų teritorijų tvarkymo planavimo (Vilniaus, Kauno miestų, Šiaulių r. sav.), kraštovaizdžio specialiųjų ir kitų planų, projektų rengimo ir jų įgyvendinimo darbai, susiję su rekreacinių teritorijų, želdynų sklypų registracija, kompleksiniu tvarkymu, centrinių aikščių, kitų viešųjų erdvių rekonstrukcija ar atnaujinimu, vandens telkinių išvalymu, vandens telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų nustatymu (Anykščių, Prienų raj.), pakrančių tvarkymu, įvairių teritorijų pritaikymu rekreacijai ir turizmui. Kupiškio, Šakių, Rokiškio savivaldybės vykdo tarptautinius projektus su kaimyninėmis šalimis – Latvija, Lenkija, Baltarusija.

Darniai kraštovaizdžio raidai svarbus naujų bendrųjų planų atskiriems miestams, platesnės apimties specialiųjų kraštovaizdžio planų rengimas. Nuo 2010 m. specialiųjų kraštovaizdžio planą visai savivaldybei rengia Vilniaus rajono, nuo 2011 m. – Širvintų ir Varėnos savivaldybės, Šilalės rajone pradėta rengti žemėtvarkos schema „Gamtinio karkaso lokalizavimas ir ūkinės veiklos apribojimai, specialiųjų žemės naudojimo sąlygų nustatymas“. Akmenės ir Klaipėdos rajono savivaldybės pradėjo rengti viešosios reklamos išdėstymo specialiuosius planus. Didesnės apimties kraštovaizdžio srities planai pradėti rengti Anykščiuose, Klaipėdoje, Molėtuose, Marijampolėje.

Kelia nerimą atsirandančios neigiamos tendencijos: visuomenės nesupratimas, kas yra kraštovaizdžio komponentai bei jo charakteristikos, klaidingos kraštovaizdžio sąvokos interpretacijos, nepakankamai dėmesio kraštovaizdžio sričiai savivaldybėse, specialistų, konkrečių planavimo, projektavimo metodikų trūkumas ir pan.

Tam, kad būtų geriau suprastos mūsų kraštovaizdį formuojančios jėgos ir apsaugota tai, kas gali svariai pagerinti žmonių gyvenimo kokybę tiek dabar, tiek ateityje, būtina stiprinti visuomenės švietimą kraštovaizdžio klausimais, suprantamai pateikti kraštovaizdžio tyrimus, apsaugos, tvarkymo, planavimo pavyzdžius. Vienas iš būdų pagerinti kraštovaizdžio tvarkymą, naudojimą, planavimą – kraštovaizdžio architektūros darbų konkursai – taip pat yra įtrauktas į Nacionalinę kraštovaizdžio politiką įgyvendinančių priemonių programą.

Šiame leidinyje norime pristatyti 2011 m. įvykusiame kraštovaizdžio architektūros darbų konkurse įgytą patirtį, 2007–2011 m. iškeltas projektines idėjas, parengtus projektus, iš dalies ar iki galo įgyvendintus praktinius ir teorinius darbus.

Pakoregavus Nuostatus, šiame konkurse pradėti nagrinėti ne tik praktiniai, bet ir teoriniai darbai, naudojamos skaitmeninės technologijos. 2011 m. be klasikinių kriterijų, tokių kaip darbų apimtis ir jų sudėtingumas, numatyti kiti – kraštovaizdžio tvarkymo ir apsaugos priemonių pagrįstumas, taikytų metodų naujumas, jų naudojimo kūrybiškumas, aktualumas ir svarba saugant bei tvarkant kraštovaizdį, iškelti nauji siekiai: kad projektai būtų vertingi edukacine, moksline prasme, reikšmingi kuo platesniam naudotojų ratui, kad juos rengiant ir įgyvendinant dalyvautų visuomenė, vietos bendruomenės, kad būtų suvoktos ir taikomos Europos kraštovaizdžio konvencijos, Lietuvos Respublikos kraštovaizdžio politikos nuostatos.

Pirmąkart surengta konkurso darbų paroda internete leido projektus pristatyti platesniam interesantų ratui, susipažinti su trisdešimt šešių autorių pateikta informacija apie dvidešimt septynis kraštovaizdžio architektūros darbus, įvertinti, kaip sprendžiamos bendrosios Rytų Aukštaitijos, Vilniaus miesto ir rajono, Utenos, Ukmergės, Anykščių, Klaipėdos, Priekulės, Kupiškio, Trakų, Lentvario, Druskininkų, Portsmoutho ir Rofteno (Jungtinėje Karalystėje) miestų kraštovaizdžio formavimo problemos. Tarp konkursinių darbų – septyni projektai saugomose teritorijose (Anykščių, Verkių, Pavilnių, Labanoro regioniniuose parkuose, Trakų istoriniame nacionaliniame parke, UNESCO saugomame Vilniaus senamiestyje (du projektai)), keturi – kultūros paveldo objektuose, vienas – kultūros paveldo objekto prieigose. Čia ir mažytės (4,3 a ploto žiemos sodo ar 7,8 a privačių sklypų) erdvės, ir visuomenei ypač reikšmingi kraštovaizdžio formavimo pasiūlymai formuluojami ir dešimtis, šimtus hektarų užimančiose teritorijose (300 ha Klaipėdos LEZ, 160 ha Girijos–Varniškių zona, 60 ha Ozo parkas Vilniuje, 25 ha Nemuno sala Kaune, apie 20 ha – Misionierių sodai, Lentvario sodybos parkas), visame mieste (Anykščių bendrasis planas, 1150 ha), mieste ir regione (Darnios rekreacijos ir turizmo tinklo išvystymas Vilniaus mieste, kur nagrinėjamas ir Vilniaus rajonas, regionas, Rytų Aukštaitijos regiono tradicinės architektūros plėtotė ir pan.).

Konkurso darbų pobūdis gerai atspindi šiandienos Lietuvos kraštovaizdžio specialistų stipriąsias puses, jų darbo pripažinimą visuomenėje ir šios srities dar laukiančius iššūkius: kraštovaizdžio planavimo ir kraštovaizdžio rekultivacijos (atkūrimo, atnaujinimo) darbų grupėse konkuravo trys, tiriamaųjų darbų – penki, o kraštovaizdžio projektavimo – šešiolika projektų.

Tiriamųjų darbų grupėje pateikti fundamentalieji kraštovaizdžio architektūros tyrimai ir moksliniai veikalai; taikomieji regioninio masto rekreacinės infrastruktūros plėtojimo tyrimai, tradicinės medinės architektūros tyrimai ir propagavimas Rytų Aukštaitijoje, istorinių želdynų tyrimai, tai-

komoji vizualinė kraštovaizdžio analizė. Tiksliomis išvalgomis išsiskyrė ne tik visam kraštovaizdžio specialistų ratui svarbių prof. K. Jakovlevo Maticio mokslo tiriamųjų darbų kompleksas (monografijos „Miesto kraštovaizdžio architektūra“ ir straipsnių), bet ir Giedrės Ingridos Laukaitytės-Malžinskienės darbas. Ji konkursui pateikė sistemiską kraštovaizdžio vizualinio identiteto apsaugos ir harmoningo vystymo metodiką, kuri kraštovaizdžio analizės stadijoje leidžia nustatyti kraštovaizdžio gamtinės raiškos ir naujų erdvėse atsirasiančių užstatymo elementų ar struktūrų harmoningą santykį.

Konkursui pateikti *kraštovaizdžio planavimo darbai* – bendrojo plano kraštovaizdžio dalis, daugiafunkcinės teritorijos planavimo, miesto parko planavimo dokumentai. Pavyzdžiui, UAB „Urbanistika“ ir VĮ „Valstybės fondas“ pademonstravo klasikinę bendrųjų planų ir jų dalių, didelio masto teritorijų pertvarkymo planų rengimo metodiką. Daug dėmesio čia skiriama kraštovaizdžio gamtinės struktūros ir jos raidos analizei, hierarchinė želdynų sistema kuriama atsižvelgiant į teritorijos geoekologinį jautrumą ir padėtį mieste, kraštovaizdžio klausimai sprendžiami integruotai.

Tarp *kraštovaizdžio rekultivacijos darbų* – sėkmingi užterštų teritorijų išvalymo ir pritaikymo naujoms reikmėms (rekreacijai, turizmui, gyvenamajai funkcijai) projektai.

Vytauto ir Euchridos Sipavičių kūrybinis duetas profesionaliai dirba didelėse teritorijose: tiek Dauniškio parko Utenoje, tiek Kupiškio marių rekreacinių teritorijų tvarkymo projektų pagrindiniai sprendimai remiasi geru funkcinu ir komunikaciniu erdvės suvokimu, percepcine analize, turinčia ekologinio požiūrio elementų.

Ramunė Sanderson įneša vakarietiško vėjo gūšį į Lietuvos kraštovaizdžio architektūrą. Savo darbuose ji sugeba preciziškai laikytis tarptautinių, nacionalinių teisės aktų, bendrųjų kraštovaizdžio politikos nuostatų, taikyti aiškias metodikas ir kartu neišsižadėti kūrybingumo. Jos projektai demonstruoja, kad kraštovaizdžio vertybės, charakteris ne formaliai, o itin atsakingai turi būti vertinami įvairiais aspektais, o šios analizės rezultatai – įgyvendinami realiose situacijose.

Kraštovaizdžio projektavimo darbų grupėje konkursui pristatyti žiemos sodo, gamtos paminklo, du gyvenamosios ir po vieną pramoninės, visuomeninės, keleto naudotojų daugiafunkcinės teritorijos, penki kultūros paveldo vertybių teritorijų (istorinių želdynų ir viešųjų erdvių) atkūrimo, penki miesto parkų tvarkymo projektai. Iškilus tokių skirtingų projektų palyginimo ir vertinimo sunkumams, komisija darbus suskirsė ir vertino sąlyginiuose sklypų, miesto parkų bei istorinių želdynų (kultūros paveldo teritorijų) pogrupiuose.

Tarp parkų projektų rengėjų išsiskiria Regimanto Pilkausko vadovjami kolektyvai. Jie itin taikliai, trumpai, nespecifine kalba apibūdina kraštovaizdžio raidą ir ypatybes, siūlo taktiškus natūralaus kraštovaizdžio savybių, vertybių, mastelio ir funkcijų atžvilgiu, funkcionalius ir nepretenzingus sprendimus.

Jurga Silvija Večerskytė-Šimeliūnė ir jos komandos užėmė tvirtas pozicijas kultūrinio kraštovaizdžio atgaivinimo, rekultivavimo, sanacijos sferoje. Pateikti istorinių želdynų projektai demonstruoja neįtikėtinais daug istorinės informacijos. Nors čia menkai analizuojama teritorijų gamtinė struktūra, ne itin gilinamasi į gamtinius procesus, funkcionalumą, tačiau pakankamai sėkmingai sprendžiami painūs skirtingų amžių visuomenės požiūrių ir jų pritaikymo šiandieniniuose parkuose galvosūkliai. Naujas progresyvus istorinių želdynų projektų elementas – visuomeninių viešumo kompanijų svarbos akcentavimas.

Iš individualių sklypų aplinkos tvarkymo projektų paminėtini Mildos Aidukaitės darbai, išsiskiriantys vientisumu, atidumu vietovės dvasiai.

Dauguma pristatomų darbų profesionaliai analizuoja kraštovaizdžio struktūrą, vertybes ir raidą, sprendžia ekonominės veiklos harmonizavimo kraštovaizdyje klausimus. Neabejotina, kad šie projektai daugiau ar mažiau prisidėjo prie socialinio, ir ekologinio vietovių atgaivinimo, naujos ekonominės vertės kūrimo.

Visi teritorijų tvarkymo sprendimai turėtų būti priimami tik gerai įsigilinus į konkrečios vietovės pobūdį, funkcijas, vertybes, raidą, ją lemiančius veiksniai. Kraštovaizdis turėtų būti suprantamas kaip vieningas gamtos ir kultūros kompleksas. Jis turėtų būti analizuojamas sistemiskai, tolygiai nagrinėjant, vertinant ir gamtines, ir kultūrinės kraštovaizdžio savybes, funkcijas.

Pasaulyje kraštovaizdžio architektai šiuo metu itin propaguoja ekologiskumą, renatūralizaciją, palaiko ir stiprina gyvybingus ekotopus ir ekosistemas miestuose, o Lietuvoje kol kas stebima atvirkštinė tendencija. Teritorijos, turinčios įdomią gamtinę praeitį ir ją menančius relikthus, tvarkomos kaip eilinės. Pasitaiko atvejų, kai upių pakrantės sukultūrinamos, didelėse teritorijose planuojami dirbtiniai vienodo nuolydžio ir ilgio šlaitai, pašalinama visa natūrali augalija, tvirtinamos ilgos vagų atkarpos ir pan.

Kūrybiškumas turėtų tarnauti konkretaus kraštovaizdžio identitetui stiprinti, vietovės problemoms spręsti, o siūlomi veiksmai – atitikti darnaus vystymosi principus. Dėl globalizacijos vis didesnę vertę įgauna unikalios, nestandartinės erdvės, o įvairaus lygmens projektuose kartais taikomos panašios erdvinės schemos. Estetinį chaosą kelia piktnaudžia-

vimas puošybos elementais, siūlomas didelis spalvų, medžiagų spektras. Būtina prisiminti, kad kuo labiau performuojama teritorija, tuo didesnių laiko ir finansų sąnaudų reikia jos būklei palaikyti, todėl sudėtingi kompoziciniai sprendimai ne visada gali būti pateisinami. Turėtume jausti saiką šalindami vietinius augalus ir sodindami svetimžemius.

Kraštovaizdžio planų ir projektų sprendiniai turėtų apimti visą teritorijos apsaugos ir tvarkymo darbų spektrą, ne tik apželdinimą. Pasižendama aiškiau ir kūrybiškiau pateiktos autorių pozicijos dėl kitų kraštovaizdžio elementų apsaugos ir tvarkymo (reljefo formavimo, hidrografinio režimo keitimo, vandens telkinių pakrančių tvarkymo ir pan.), labiau pagrįstos nuomonės apie naudojamas medžiagas.

Mūsų laukia daug iššūkių gilinant bendravimo ir bendradarbiavimo su visuomene tradicijas. Tam, kad viešųjų erdvių projektai būtų sėkmingi, jų sprendiniai turėtų būti priimtini įvairioms visuomenės grupėms – viešai pristatomi ir apsvarstomi, kartu ieškoma bendrų išeičių, įgyvendinimą įtraukiamos bendruomenės. Daugiau dėmesio turėtume skirti tarptautinių ir nacionalinių strateginių dokumentų, susijusių su kraštovaizdžio vertinimu, formavimu, projektavimu įgyvendinimui.

Bendras vertinimui pateiktų darbų skaičius, jų geografinė aprėptis ir įvairovė parodė, kad gana pasyviai dalyvavo savivaldybių, apskričių bendruosius planus rengiančios mokslo įstaigos, projektavimo įmonės, mažas tradicinių Lietuvos kraštovaizdžio mokyklų aktyvumas. Pavyzdžiui, konkursui pateiktas tik vienas projektas iš Klaipėdos regiono, tenka apgailestauti, kad, be Kauno Nemuno salos konkursinio projekto, 2011 m. daugiau darbų nepateikė stipri Kauno kraštovaizdžio mokykla, pasyvūs Vidurio Lietuvos regionų architektai. Todėl ateityje būtina visapusiškai skatinti kraštovaizdžio specialistus aktyviau pristatyti savo darbus panašiuose konkursuose, pasidalinant gerą patirtimi ir šviesti visuomenę.

Vertinant darbus aktyviausiai dirbo geriausi Lietuvos kraštovaizdžio specialistai: architektas prof. habil. dr. Vladas Stauskas, kraštovaizdžio architektai dr. Liucijus Dringelis ir prof. dr. Petras Grecevičius, geografė doc. dr. Regina Prapiestienė; Aplinkos ministerijos Saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio departamento direktorius Vidmantas Bezaras ir Kraštovaizdžio skyriaus vedėjas Gintautas Gruodis, Teritorijų planavimo, urbanistikos ir architektūros departamento, Urbanistikos, architektūros ir planavimo normų skyriaus vyriausioji specialistė Violeta Stumbrienė.

Habil. dr. prof. Petras Grecevičius,

Klaipėdos universiteto Gamtos ir matematikos fakulteto Kraštovaizdžio architektūros ir aplinkos planavimo katedros vedėjas

Dr. Giedrė Godienė,

Aplinkos ministerijos Saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio departamento Kraštovaizdžio skyriaus vyriausioji specialistė

Geriausiais darbais pripažinti: kraštovaizdžio planavimo darbų grupėje – Alicijos Grigonienės, Daivos Rokienės, Dalios Bagdonaitės, Nijolės Kučinskienės darbas „Anykščių miesto bendrasis planas. Sprendiniai. Gamtinio karkaso apsauga“; „Žaliųjų plotų sistemos vystymas“; kraštovaizdžio projektavimo darbų grupėje, iš individualių sklypų projektų – Mildos Aidukaitės projektas „Olimpiečių gatvės šlaito ir „Olifėjos“ teritorijų aplinka“; iš miesto parkų projektų – Regimanto Pilkausko, Alberto Lamausko „Utenos miesto sodų pritaikymo techninis projektas“; iš istorinių želdynų projektų – Jurgos Silvijos Večerskytės–Šimeliūnės, Birutės Pečiūraitės–Baltuškienės, Birutės Gudynaitės, Indrės Grabauskaitės; Kęstučio Labanausko „Misionierių sodų projektiniai pasiūlymai“; kraštovaizdžio reikultivacijos darbų grupėje – Vytauto Sipavičiaus, Euchridos Sipavičienės, Jūratės Paragytės „Dauniškio parkas Utenos mieste“; kraštovaizdžio tiriamųjų darbų grupėje – prof. Konstantino Jakovlevo–Mateckio „Kraštovaizdžio architektūros mokslo tiriamųjų darbų kompleksas (2008–2011 m.)“: Šiems konkurso laureatams 2011 metų spalio 20 d. buvo įteiktos Aplinkos ministro padėkos.

Vertinant darbus, buvo atkreiptas dėmesys į atskirų autorių pastangas specifinėse srityse. Metodiniu aspektu išskirti: Ramunės Sanderson darbas „Bendrojo plano naujam gyvenamųjų namų kvartalui buvusioje Rofteno industrijos zonoje poveikio aplinkai vertinimo studija (kraštovaizdžio dalis) ir bendrojo plano kraštovaizdžio dalies pasiūlymai“ ir Giedrės Ingridos Laukaitytės–Malžinskienės darbas „Teritorijos Trakų miesto senamiesčio prieigose urbanistinės plėtros galimybių studijos kraštovaizdinė dalis“. Dėl vietos bendruomenės įtraukimo į kraštovaizdžio planavimo procesus ir jo tvarkymą svarbus Vytauto Sipavičiaus ir Euchridos Sipavičienės darbas „Subalansuota turizmo plėtra prie Kupiškio marių (Lietuva) ir Lubano ežero (Latvija) – STELLA“. Dėl istorinio E. Andre parko vertybių įprasminimo ir pateikimo visuomenei išskirtas Vaivos Deveikienės, Giedrės Čeponytės, Stepono Deveikio darbas „Lentvario dvaro sodybos parko tyrimai. Lentvario dvaro parko istorinės ir meninės raidos apybraiža. Lentvario dvaro parko dendrologinių tyrimų apybraiža“.

Konkursas visiems jo dalyviams suteikė įdomios patirties, leido apsi-keisti profesinėmis praktinėmis žiniomis, pristatė šiuolaikinius Lietuvos kraštovaizdžio architektūros darbus plačiajai visuomenei. Jis ne tik nubrėžė tam tikras šios srities dabarties ribas, bet ir nužymėjo tolimesnės plėtotės gaires, o ateityje ši reikšminga Lietuvos kraštovaizdžio specialistų bendruomenei tradicija bus tęsiama. Taip pat mūsų laukia dideli iššūkiai gilinant bendravimo ir bendradarbiavimo su visuomene tradicijas.

KRAŠTOVAIZDŽIO PLANAI

ANYKŠČIŲ MIESTO BENDRASIS PLANAS. SPRENDINIAI GAMTINIO KRAŠTOVAIZDŽIO APSAUGA, M 1:10000; ŽALIŲJŲ PLOTŲ SISTEMOS VYSTYMAS, M 1:10000

Anykščiai town General plan. The solutions.

Protection of the Natural landscape, M 1:10000; Development of the System of the green spaces, M 1:10000.

**ALICIJA GRIGONIENĖ, DAIVA ROKIENĖ,
DALIA BAGDONAITĖ, NIJOLĖ KUČINSKIENĖ**

Planuojama vieta: Anykščių miestas

Teritorijos plotas: 1149,73 ha

Projekto rengimo metai: 2010

Anykščių miestas yra įsikūręs dviejų žemėvaizdžių – Šventosios upės slėnio ir kalvotųjų moreninių ežeringų aukštumų – sankirtos zonoje, todėl čia kraštovaizdis kur kas įvairesnis nei aplinkinėse teritorijose. Miškų supamas miestas yra reikšminga Anykščių regioninio parko dalis, čia išskirtos *Natura 2000* tinklo buveinių ir paukščių apsaugai svarbios teritorijos. Pagrindinė kraštovaizdį formuojanti ir erdves organizuojanti gamtinė ašis yra Šventosios upė.

PLANO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

- formuoti racionalią, ekologiškai pagrįstą miesto teritorijos žemėnaudos struktūrą, galinčią užtikrinti kraštovaizdžio stabilumą;
- išvengti gamtinio kraštovaizdžio natūralios struktūros darymo ir degradavimo gamtinio karkaso teritorijose;
- išsaugoti ir tikslingai naudoti bei eksponuoti kraštovaizdžio kultūrinį paveldą, gerinti jo aplinkos kokybę ir estetinį vaizdą;
- išsaugoti ir gausinti natūralaus bei subnatūralaus kraštovaizdžio teritorijas;
- užtikrinti reikiamą Anykščių regioninio parko ir *Natura 2000* teritorijų apsaugą – priimti miesto teritorijos vystymo sprendinius, neprieštaraujančius regioninio parko nuostatams, apsaugos reglamentui, specia-

liojo tvarkymo plano sprendiniams, bendriesiems buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatams.

Miesto bendruoju planu sprendžiami žaliųjų plotų sistemos dalių teritorinio išdėstymo, ribų, kiekio, priskyrimo atitinkamai kategorijai ir funkcinio naudojimo klausimai. Žaliųjų plotų sistema traktuojama kaip miesto teritorijos gamtinio karkaso dalis, plėtojama kaip funkciškai tikslinga ir kompozicijos požiūriu vieninga struktūra, neatskiriamas miesto urbanistinės struktūros elementas. Pripažįstama, kad žaliųjų plotų sistema yra labai svarbi siekiant išsaugoti visuomeniškai ir ekologiškai vertingo gamtinio kraštovaizdžio teritorinę sistemą, gerinti ekologines bei rekreacines gyvenamosios aplinkos sąlygas, kurti patrauklaus miesto įvaizdį. Ši struktūra plėtojama, atskirų teritorijų apsaugos ir tvarkymo režimas nustatomas atsižvelgiant į tai, kokią vietą jie užima gamtinio karkaso atžvilgiu, kiek jie reikšmingi ekosistemų gyvybingumui palaikyti, įvertinant teritorijų natūralumą, vaizdingumą bei tinkamumą rekreacijai ar užstatymo vystymui.

Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimas padės saugoti ir stiprinti vieno iš darnaus vystymosi aspektų – gamtinės aplinkos – būklę mieste, gamtinio kraštovaizdžio potencialą (taip pat ir rekreacinį), palaikys ekologinę pusiausvyrą, sudarys sąlygas biologinės įvairovės išsaugojimui.

GIRIJOS–VARNIŠKIŲ RENGINIŲ IR EKSPOZICINĖS ZONŲ SPECIALUSIS INFRASTRUKTŪROS PLANAS

Special Infrastructure plan of Girijsa–Varniškės Events and Exposition areas

DANGUOLĖ TYMUKAITĖ

Planuojama teritorija apima 1989 m. Prancūzijos nacionalinio geografinio instituto nustatyto Europos žemyno geografinio centro vietą, kurioje įkurtas Europos geografinio centro muziejus, ir jos apylinkes. Vilniaus rajono savivaldybės bendrajame plane numatyta, kad Girijsa–Varniškių renginių zona turi įsiliesti į bendrą turistų lankymosi Vilniaus regiono sistemą. Siekiama, kad ši vietovė taptų mėgstama vietinių bei regiono gyventojų organizuojamų švenčių, sporto ir proginių renginių, laisvalaikio praleidimo, užsienio, ypač ES valstybių, turistų lankymosi vieta.

Teritorijoje vyrauja lėkštas banguotas reljefas, atskiri gūbriai ir kalvos. Buvusio A. Tiškevičiaus dvaro teritorijoje šiuo metu plyti pievos, pelkės, ariama žemė. Šiaurės rytuose teritorija ribojasi su Girijsos ežeru, į jį pietryčiuose įteka Girijsos upelis. Pietinėje ežero pusėje stūkso Bernotų pilikalnis, kuriame rasta senovės gyvenvietė. Vakaruose teritorija ribojasi su Girijsos mišku, kuris yra buveinių apsaugai svarbi *Natura 2000* teritorija.

PLANAVIMO UŽDAVINIAI:

- girijsa–Varniškių zoną pritaikyti pažintiniam turizmui, edukacijai, kultūros, sporto bei proginių kultūros renginių organizavimui. Išskirti intensyviai poilsiui pritaikytinas teritorijas.

- nustatyti teritorijų tvarkymo pobūdį, apsaugos reglamentus ir priemones.

- nustatyti ryšius su gretimomis teritorijomis, suprojektuoti kelių ir takų sistemas, turizmo ir rekreacijos infrastruktūrą, vizualinės informacijos sistemą.

Pirmenybę tvarkant vietovę siūloma teikti sportinei bei pažintinei rekreacijai, edukacinei funkcijai, poilsiui gamtoje. Siekiama atskleisti ir

Planuojama vieta: Nemenčinės, Riešės ir Paberžės seniūnijų sandūra, Vilniaus r.

Teritorijos plotas: 160,0 ha

Projekto rengimo metai: 2011

akcentuoti šios vietovės gamtinę–geografinę bei kartografinę specifiką, derinant aplinkosauginius, ekonominius ir socialinius visuomenės tikslus, neperžengiant leistinų poveikio aplinkai ribų.

Teritorijos tvarkymas organizuojamas išskiriant kraštovaizdžio konservacinių (paminklosauginių), rekreacinių, miškų ūkio, žemės ūkio, urbanistinių (gyvenamųjų ir visuomeninių) tvarkymo zonų grupes. Išryškinami rekreacinių išteklių naudojimo prioritetai, parenkamos apsaugos ir naudojimo prioritetus atitinkančios tvarkymo priemonės. Teritorijoje siekiama išvengti santykinai vertingo kraštovaizdžio užstatymo, išsaugoti, pritaikyti lankymui ir veiksmingiausiai eksponuoti teritorijos kultūrinės, gamtinės bei socialinės vertybes. Informacinė–edukacinė infrastruktūra formuojama užtikrinant ryšius tarp lankomų objektų. Siekiama sukurti vieną patraukliausių lankymo objektų šalyje, sprendinių patrauklumą ir efektyvumą pritraukti naujų investicijų.

PRIEKULĖS MIESTO VINGIO PARKO SPECIALUSIS PLANAS

Special plan of the Vingio park in Priekulė town

DAINIUS KITOVAS

PLANAVIMO TIKSLAI:

- nustatyti Priekulės miesto Vingio parko teritorijos erdvinio vystymo prioritetus;
- nustatyti parko tvarkymo principus, zonas, jų apsaugos ir tvarkymo reglamentus.

Priekulė yra Pajūrio žemumos pakraštyje, Minijos upės slėnyje. Didelė Minijos slėnio dalis priklauso įvairaus pobūdžio saugomoms teritorijoms. Vingio parkas išsidėstęs centrinėje Priekulės miesto dalyje esančiame Minijos vingyje. Šioje vietoje upė ir jos artimoji pakrantė saugoma kaip ichtiologinis draustinis. Parką supa gyvenamosios ir komercinės miesto zonos, jis nuo seno naudojamas vietos gyventojų kasdieniam bei savaitgalio poilsiui, čia vyksta miesto renginiai.

XIX a. pabaigoje–XX a. pradžioje parkas tapo viešo naudojimo teritorija, skirta vakaronėms, susirinkimams, miesto šventėms. Vakarinė parko dalis buvo pritaikyta žirgų sportui: įrengtas hipodromas ir futbolo aikštė, žiūrovų vietos. Nuo 1925 m. čia pradėti organizuoti masiniai renginiai, plėtojosi visuomeninių organizacijų, judėjimų veikla, lankėsi žymūs Klaipėdos krašto žmonės: Vydūnas, M. Jankus, I. Simonaitytė. Vingio parko pavadinimas pradėtas naudoti apie 1932 m. 1989 m. parko sutvarkymo projektą rengė parkotyrininkas A. Tauras.

Potvynių metu beveik visa parko teritorija užliejama, aktyviai vyksta šoninė krantų erozija. Nuo XVIII a. iki šių dienų mažai pakito teritorijos dendrologinė struktūra. Rytinėje, aukštesniojoje, parko dalyje auga miškas, kur vyrauja paprastieji uosiai, mažalapės liepos, paprastieji ąžuolai,

Planuojama vieta: Priekulė, Klaipėdos r.

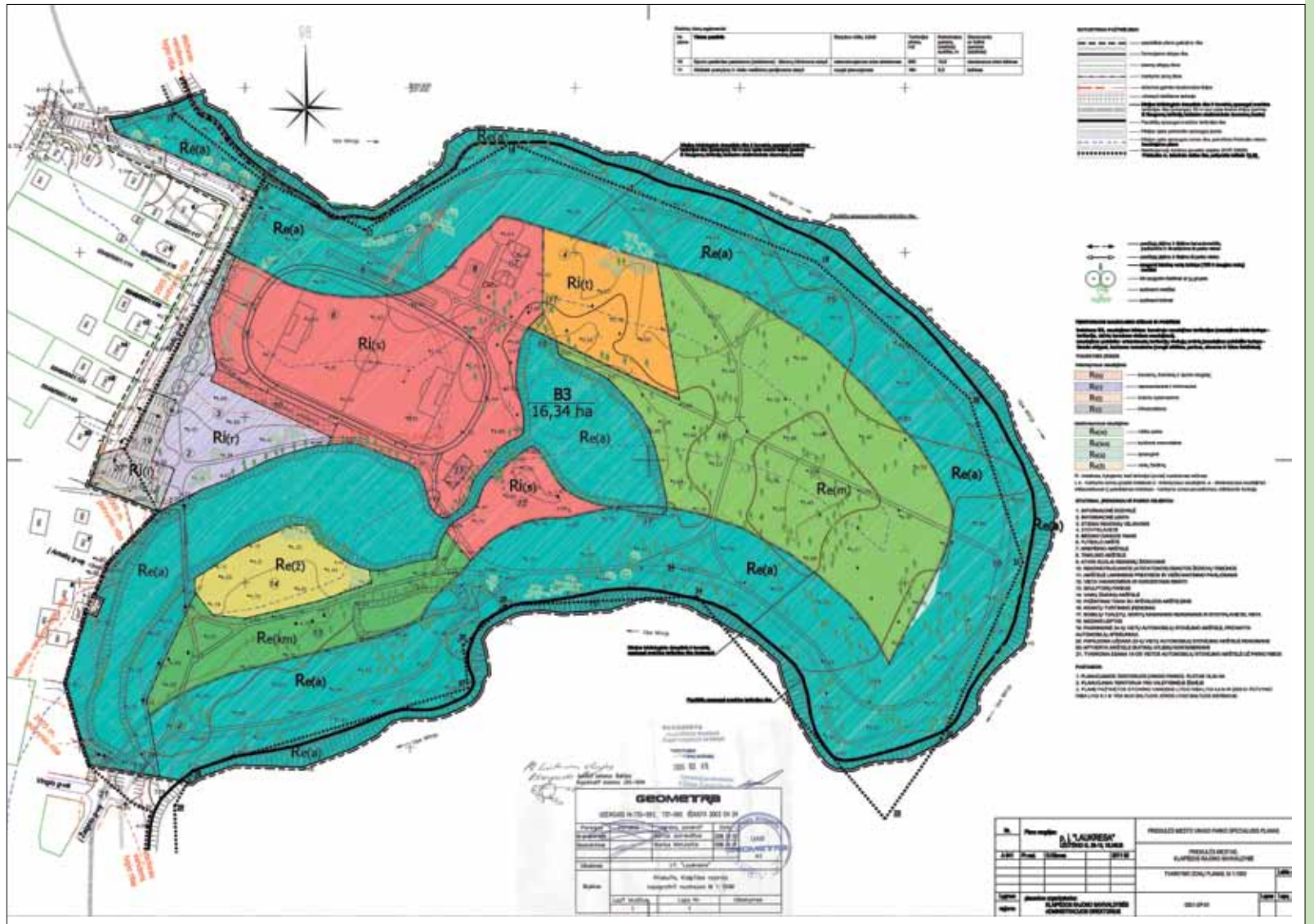
Teritorijos plotas: 16,34 ha

Projekto rengimo metai: 2011

paprastosios vinkšnos, paprastieji klevai. Vakarinėje, žemesniojoje, dalyje vyrauja pievos su tų pačių rūšių pavieniais medžiais. Introdukuotų rūšių beveik nėra.

Atsižvelgiant į Vingio parko vietą Priekulės mieste, apgyvendintas parko prieigas ir Minijos upės slėnyje įsteigtas saugomas teritorijas, parko plėtros koncepcijoje numatoma tęsti esamą teritorijos naudojimą – stiprinti parko, miesto viešosios „žaliosios“ erdvės su rekreacine infrastruktūra, statusą, plėtojamą veiklą nuolat derinant su jautrios gamtinės aplinkos išsaugojimu. Viena iš projekto dalių – Saugomų teritorijų ir ekologinio tinklo planas, kuriame išskirtos paukščių apsaugai svarbios teritorijos ir buveinių apsaugai svarbios teritorijos ribos. Atskiriamos intensyvaus naudojimo (koncertų, šventinių ir sporto renginių, reprezentacinė, turizmo aptarnavimo, infrastruktūros) ir ekstensyvaus naudojimo (miško parko, kultūrinė, memorialinė, apsauginė, vaikų žaidimų) tvarkymo zonos.

Didelė parko vystymo problema – potvynių metu ardomi Minijos krantai ir kintanti kranto linija, nes dėl to labai kenčia parko infrastruktūra. Potvynio metu apsemiami parko vakariniame kampe esantys miesto buitinės nuotakynės tinklai, kyla nevalytų nuotekų patekimo į aplinką bei aplinkos užteršimo buitinėmis nuotekomis pavojus. Projekte numatomos įvairios krantotvarkinės priemonės: įrengti kiauruosius upių hidrotechninius statinius, stiprinti krantus žilvičių gyvakuoliais, akmenų metiniu, geotekstilės maišais su smėliu, akmenų gabijonais, pakrantę tvarkyti tiesiant kokoso pluošto tinklą. Priemonėms detalizuoti bus rengiami ir įgyvendinami hidrotechniniai bei krantų apželdinimo projektai. Parko vidaus vandens telkiniai tvarkomi atsižvelgiant į dekoratyviąją jų funkciją.

KRAŠTOVAIZDŽIO PROJEKTAI

INDIVIDUALŪS SKLYPAI

OLIMPIEČIŲ GATVĖS ŠLAITAS IR „OLIFĖJOS“ APLINKA

The slope of the Olimpiečių street and “Olifėja” environment

MILDA AIDUKAITĖ

DARBO TIKSLAS: Neries upės pakrantėje suformuoti vieningą želdinių sistemą, išsaugančią ir pabrėžiančią erdvinį slėnio charakterį. Objektą sudaro dvi dalys, kurių projektai ir vykdymas buvo atlikti ne tuo pačiu metu, bet vienos autorės – taip jau lėmė laikas. Šiame darbe pateikiamos dviejų projektų, atliktų ir įvykdytų skirtingu metu, dalys, susijusios su Neries upės pakrantės kraštovaizdžiu.

„OLIFĖJOS“ teritorija suprojektuota ir įrengta 2001 m. (Olimpiečių g. 15).

Erdvė. Svarbiausia projekto dalis. Ją kuriant, buvo atsižvelgta į gretimybę, vietovės charakterį, vizualinį ryšį su kairiuoju Neries krantu (tuo metu dar nebuvo žinoma, kad šalia po aštuonerių metų bus statomas dešimties daugiabučių gyvenamųjų namų kvartalas). Administracinio pastato pagrindinis įėjimas nukreiptas į upės pusę ir į kitą Neries krantą. Todėl svarbiausia buvo išlaikyti erdvinį ryšį su kitu upės krantu

Projekto vieta: Olimpiečių g. 5, 6, 7, 8, 9, 15, Vilnius

Projekto apimtis: bendras plotas – 0,9 ha

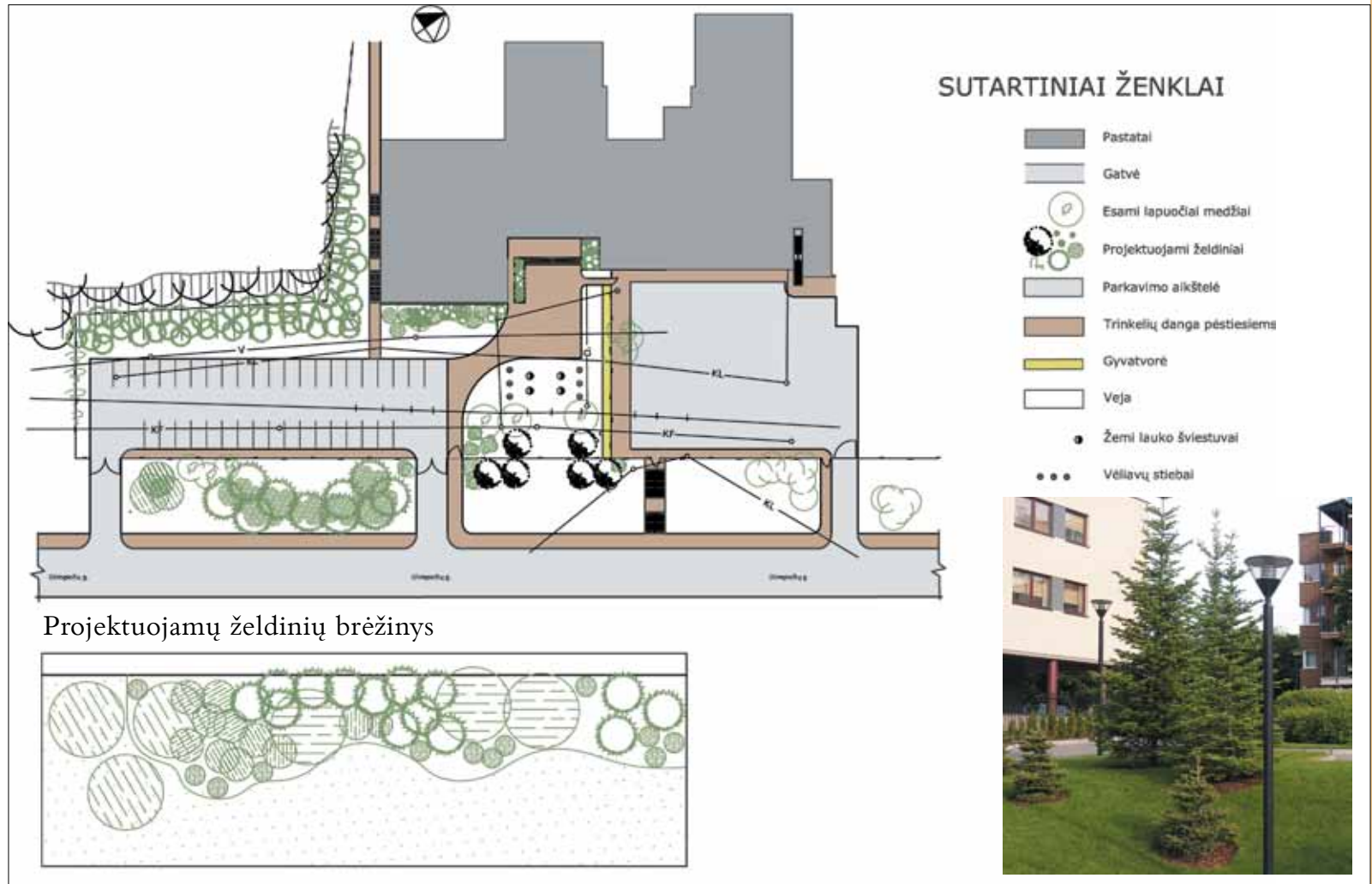
Projekto rengimo ir įgyvendinimo metai: 2001, 2008–2009

ir neapsodinti erdvės želdiniais. Šioje, reprezentacinėje, pastato dalyje turėjo būti vėliavų stovai. Pasiūlyta vieta žemiems lauko šviestuvams. Teritorija aptverta metaline ažūrine tvora, kuri neriboja matomos erdvės. Prioritetas čia atiteko gamtinėms vertybėms: reljefui ir želdiniams.

Želdiniai. Želdinių grupių formavimui iš medžių rūšių buvo pasirinkta paprastoji pušis (*Pinus sylvestris* L.), paprastasis šermukšnis (*Sorbus aucuparia* L.), o iš krūmų rūšių – baltoji sedula (*Cornus alba* L.) bei paprastasis putinas (*Viburnum opulus* L.). Suprojektuotas šlaitų apsodinimas kalninės pušies (*Pinus mugo* Turra) masyvu. Prie pietinio fasado ir arčiau įėjimo suprojektuotos dekoratyvinių augalų erdvinės kompozicijos.

Administracinio pastato vakarinės dalies šlaite suprojektuota medžių grupė iš dygiųjų eglė (*Picea pungens* Engelm.) ir kalninių pušų (*Pinus mugo* Turra). Šios naujos medžių grupės vizualiai papildo jau esančių medžių gatvės juostą, sudarytą iš paprastojo kaštono (*Aesculus hippocastanum* L.) medžių.

OLIMPIEČIŲ G. ŠLAITO (Raitininkų g. dešimties daugiabučių gyvenamųjų namų kvartalas – projekto dalis) teritorija suprojektuota ir įrengta 2008–2009m. (Olimpiečių g. 5, 6, 7, 8, 9).

Tyrimai. Prieš pradėdant projektavimo darbus, buvo atlikti dendrologiniai tyrimai. Kai kuriuos šlaito apačioje augusius menkaverčius, mechaniškai sužalotus želdinius reikėjo pašalinti. Tyrimo rezultatai parodė, kad pagrindinė išlikusi medžių rūšis yra paprastasis klevas (*Acer platanoides* L.). Vienintelis kitos rūšies atstovas – karpotasis beržas (*Betula verrucosa* Ehrh.).

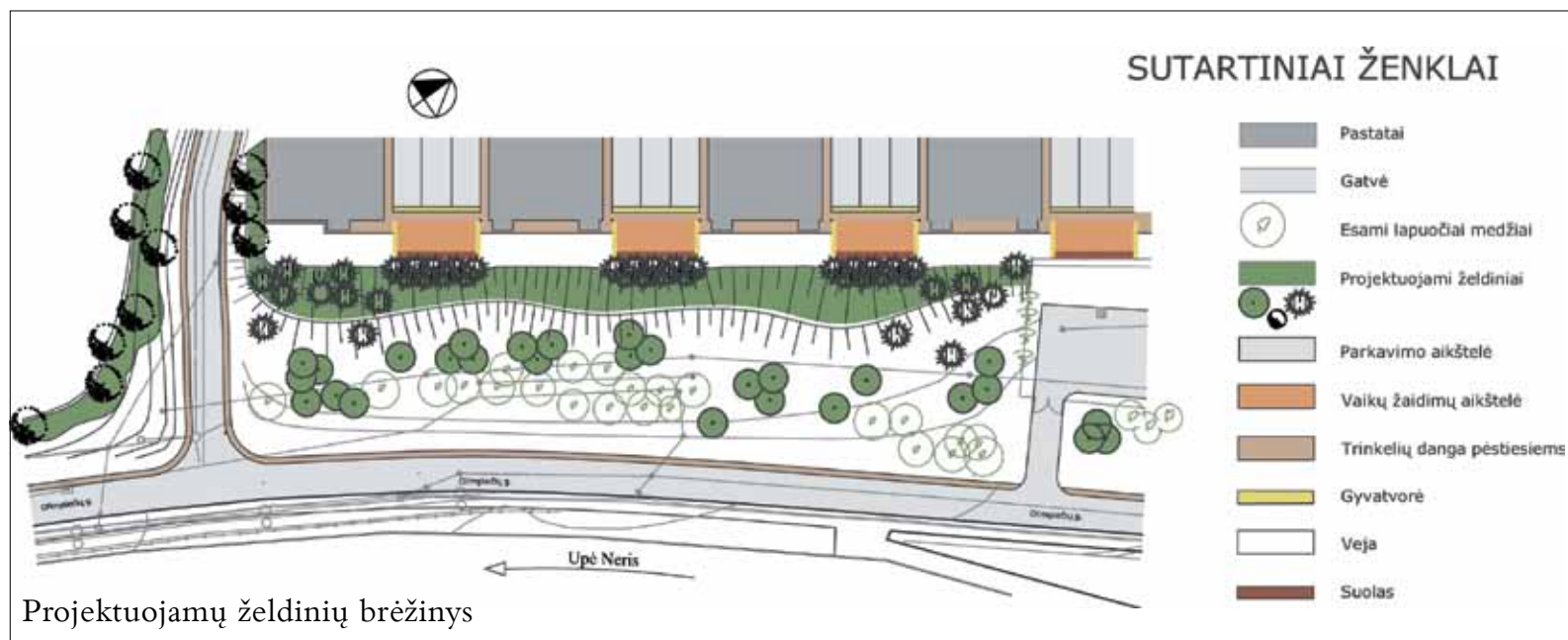
Reljefas. Pirmiausia buvo suprojektuotas šlaito reljefas: jis – triskart banguotas. Šlaito apatinė linija vingiuota, viršutinė – tiesi ir lygiagreti namų pietinių fasadų linijai. Ties šlaito viduriu paliktas 0,5 m pločio horizontalus takas, skirtas kalninių pušų (*Pinus mugo* Turra) ir šlaito apatinės dalies priežiūrai.

Želdiniai. Kalninių pušų (*Pinus mugo* Turra) masyvas suprojektuotas šlaito viršutinėje dalyje iki tako šlaite ir atlieka „tvoros“ funkciją. Žemė nėra privati nuosavybė, todėl buvo tikimybė, kad žmonių srautai gali laisvai judėti tarp penkių daugiabučių per šlaitą upės link ir atvirkščiai. Atsirastų erdvinis chaosas, kuriame būtų matoma daugybė išmintų takų. Ši kalninių pušų juosta šlaito viršuje atskiria ir formuoja kiekvieno iš šių namų kiemelius iš vienos pusės ir užbaigia želdyno erdvę iš kitos. Kraštovaizdyje turime galutinį vaizdą, kurio funkcinė dalis išspręsta. Tarp daugiabučių namų, prie vaikų žaidimų aikštelių šlaito viršuje suprojektuotos trys spygliuočių medžių grupės iš juodosios pušies (*Pinus nigra* Arn.) – po 9vnt. Šis ritminis medžių pasikartojimas papildo liniji-

nį pastatų išdėstymą masyviu žaliuoju tūriu. Šlaito apačioje, prie esamų paprastųjų klevų grupių suprojektuotos lapuočių medžių grupės iš švedinio šermukšnio (*Sorbus intermedia* Ehrh.) ir karpotojo beržo (*Betula verrucosa* Ehrh.). Buvo suformuota želdinių apsauginė juosta.

Šių dviejų projektų (atliktų skirtingu metu tos pačios autorės) dalys – tarpusavyje erdviškai susijusios, gerai matomos iš kairiojo Neries upės kranto, yra vientisos ir išbaigtos.

PRIVATAUS GYVENAMOJO NAMO SKLYPO LANDŠAFTAS RIBIŠKIŲ KRAŠTOVAIZDŽIO DRAUSTINYJE

Landscaping of Private residential building plot in Ribiškių Landscape Reserve

GIEDRĖ INGRIDA LAUKAITYTĖ-MALŽINSKIENĖ

Projekto vieta: Vilniaus m.

Projekto apimtis: 700 kv. m

Projekto rengimo ir įgyvendinimo metai: 2006–2007

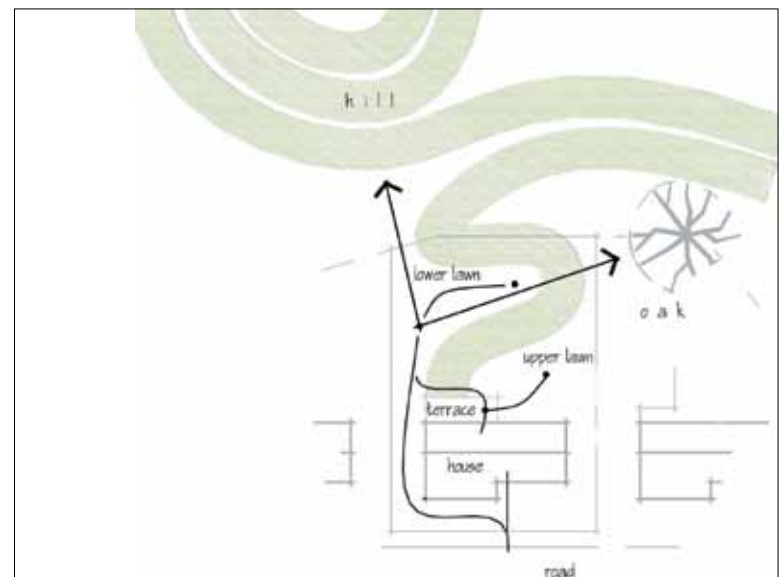
PROJEKTO TIKSLAS: sukurti estetišką, funkcionalią gyvenamąją aplinką, atitinkančią kraštovaizdžio draustinio dvasią.

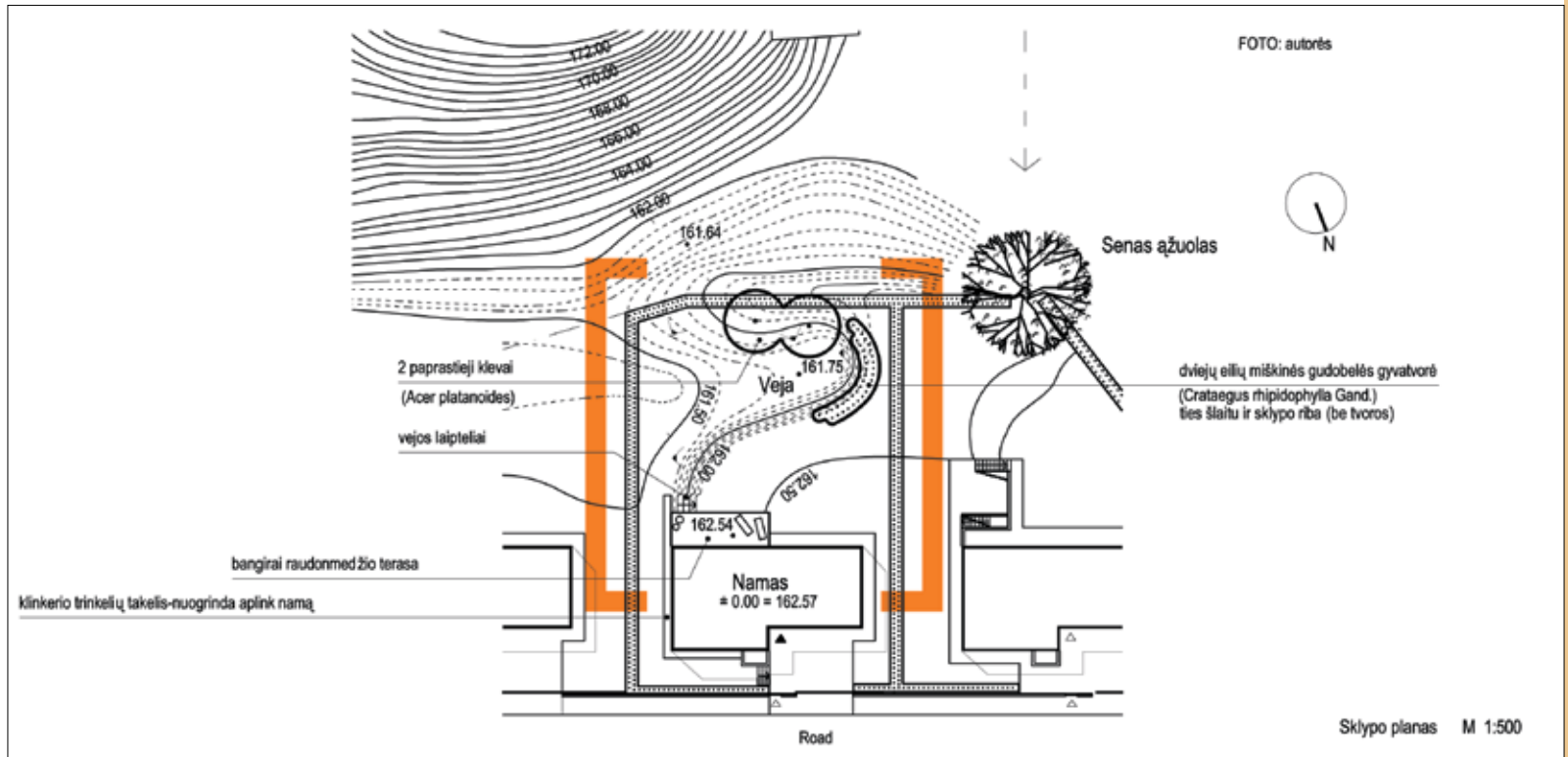
PROJEKTO UŽDAVINIAI: naudojant minimalias plastines priemones sklypą suskirstyti zonomis, išspręsti teritorijos aukščio skirtumų keliamas problemas, išlaikyti kontekstualumą ekologiškai ir estetiškai jautrios gamtinės slėnio aplinkos bei kvartalo architektūrinės idėjos atžvilgiu.

700 kv.m ploto sklypas yra nedidelėje privačių namų bendruomenėje, 2006 metais įsikūrusioje Rasų slėnyje netoli Vilniaus senamiesčio, Ribiškių kraštovaizdžio draustinyje (Pavilnių regioniniame parke). Vieningo kvartalo architektūrinio sprendimo autorius – architektas G. Kuginis. Subtilus mišku apaugusių kalvų ir slėnio augmenijos santykis čia sukuria ne tik idealų privatumą ir atgaivą mažai bendruomenei, esančiai visai šalia miesto, bet taip pat užburia savita santūria estetika. Unikali kraštovaizdžio draustinio aplinka reikalauja ypatingo jautrumo autentiškiems jos elementams – ekspresyviai slėnio reljefui, susiformavusiam vėlyvuojū ledynmečiu, ypatingai augmenijai – šimtamečiams ąžuolams ir retoms augalų rūšims.

Pasiūlytas būdas išspręsti iškeltus uždavinius – minimalistinis ir „minkštas“: grakštus skirtingo aukščio plokštumas skiriančio šlaito posūkis ir dviguba miškinės gudobelės (*Crataegus ripidophylla* Gand.) gyvatvorė yra vieninteliai kraštovaizdžio dizaino elementai sklype, formuojantys dvi pagrindines zonas. Jie ne dominuoja, o atstoja foną už sklypo ribų esančiam senam ąžuolui ir kalvai – tikriesiems „veikėjams“. Papildant dviem paprastaisiais klevais (*Acer platanoides*) suformuota maža uždara erdvė gali būti skirta bendravimui, sekmadienio pietums, skaitymui,

kraštovaizdžio kontempliavimui ar kitokiam buvimui šiek tiek atokiau nuo namo. Ši asmeninė erdvė yra pakankamai izoliuota (kiek tai įmanoma kaimynystėje be tvorų), bet kartu atvira ir „neabejinga“, kompoziciškai susijusi su elementais už sklypo. Remiantis šiuo suliejimo su aplinka principu, visa sklypo augmenija, taip pat ir gyvatvorė vietoje tvoros, parinkta griežtai natūrali (ne dekoratyvinė), išskyrus keletą kilnojamų augalų vazonuose ir vijoklį ant medinės namo terasos, pasodintą užsakovo pageidavimu. Lauko laipteliai taip pat suformuoti iš vejos, naudojant specialią konstrukciją. Kompozicija papildyta keliais apšvietimo šaltiniais.

ŽIEMOS SODAS „EGLĖS“ SANATORIJOJE DRUSKININKUOSE

Winter Garden in “Eglė” sanatorium in Druskininkai

MILDA AIDUKAITĖ

DARBO TIKSLAS: sanatorijos pastate sukurti jaukias erdves bendravimui, ramybei ir emociniam atsipalaidavimui augalų apsuptyje. Žiemos sodas pabrėžia funkcinį sanatorijos, kaip gydymo įstaigos, baigtumą. Tai dar viena poilsio, komforto erdvė. Buvimas joje tolygus sveikatinimo procedūrai, nors gal tai ir nesuvokiama iš pirmo žvilgsnio. Augalų žaluma, tylus vandens čiurlenimas, ramybė, ir, atrodo, begalinė erdvė viršuje yra gydanti, kaip dar viena procedūra. Nepriklausomai nuo to, koks oras lauke, visada gali į ją patekti.

VIETA. Sąlygos lėmė, kad sodo vieta yra pietinėje pastato dalyje, rūsio zonoje. Tai buvo priežastis pakeisti šalia pastato (ties sodu) esantį reljefą. Atskiru projektu buvo įrengtos dvi terasos, „atidengusios“ erdvę į sodą iš lauko. Žiemos sodas turi tik vieną stiklo sieną, pro kurią patenka natūrali dienos šviesa. Visos likusios sienos ir stogas nepraleidžia saulės šviesos. Tokios sąlygos žiemos sodui – labai komplikotos. Vienintelis teigiamas dalykas yra tai, kad augalai buvo pasodinti tiesiai į gruntą. Jie užima 80 proc. sodo ploto. Likusioji sodo dalis (20 proc.) dangos yra takai, aikštelės.

SĄLYGOS. Žiemos sode augantys augalai bei tvenkinėliai sukuria kitokį mikroklimatą, negu greta esančiose patalpose: švelnesnį, drėgnesnį ir gal kiek vėsesnį. Žiemos sodo patalpa nėra uždara. Šiltas drėgnas oras pakyla ir išsisklaido pirmo bei antro aukštų koridoriuose, susiliejančiuose su Žiemos sodo erdve. Kokios sąlygos tiks augalams, buvo sunku nuspėti. Vienintelė stiklinė pastato siena, pro kurią patenka natūrali dienos šviesa – pagrindinis šviesos šaltinis. Numatyti augalų

Projekto vieta: „Eglės“ sanatorija, Druskininkai

Projekto apimtis: 423,7 kv. m

Projekto rengimo ir įgyvendinimo metai: 2008–2009

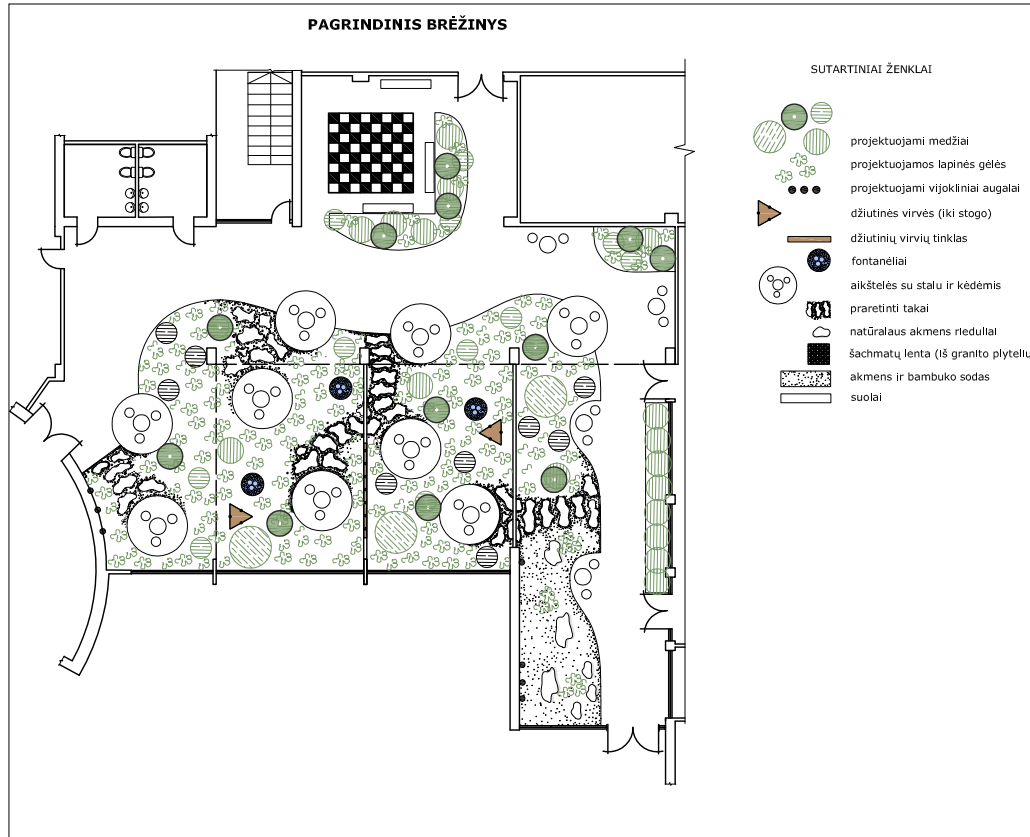
augimo kokybės šiuo atveju buvo neįmanoma. Norint pagerinti augimo sąlygas įrengta augalų laistymo ir drėkinimo sistema, taip pat papildomas apšvietimas augalams fluoro lempomis. Jos „prailgina dieną“ augalams tamsiuoju sezonu, o gal ir jaučiant šviesos stygių dienos metu. Pastovų, sveiką mikroklimatą geriausiai palaiko automatinė šildymo–šaldymo, vėdinimo sistemos. Augalų augimo sąlygos uždaroje mažai apšviestose patalpose yra sudėtingos.

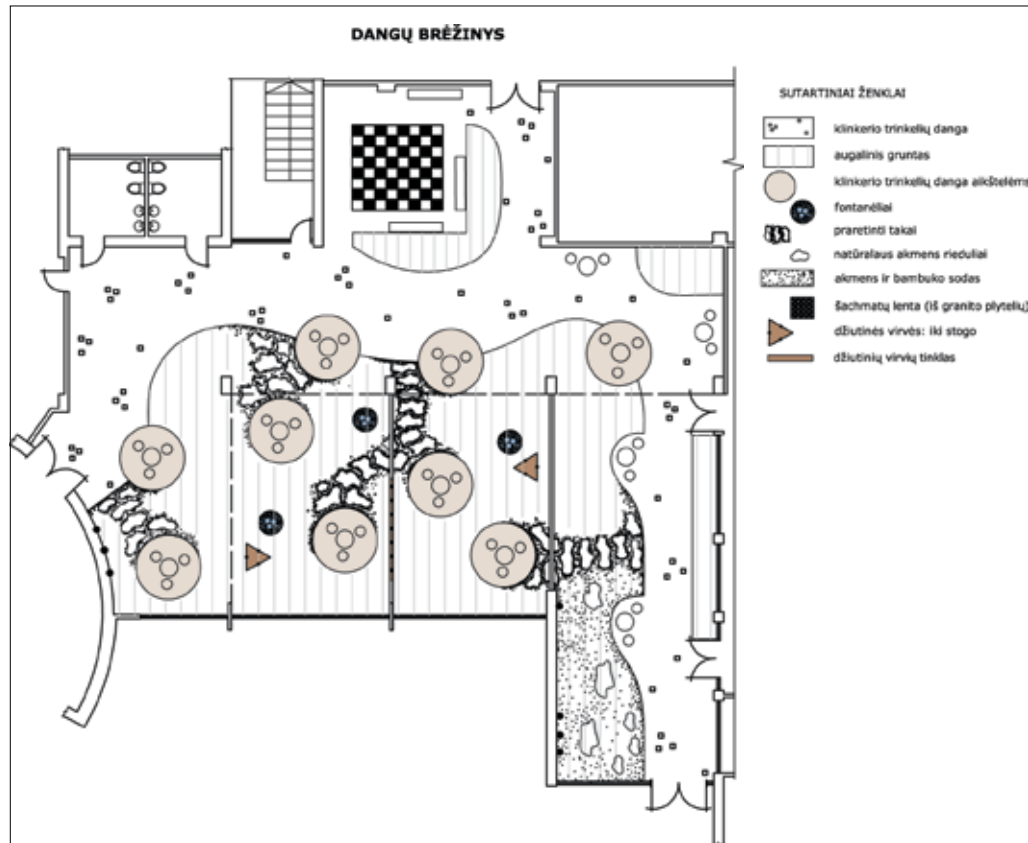
FUNKCIJOS. Žiemos sodo dalyje, kur augalai sodinami į gruntą, sukurtos privačios erdvės trumpalaikiam poilsui: kavos ar arbatos gėrimui, pasižnekučiamui su kolega ar pažįstamu, elektroninio pašto peržiūrai ir t. t. Į devynias apvalios formos aikšteles galima patekti praretintais takais. Suprojektuoti trys tvenkinėliai, turintys vietinę recirkuliacinę sistemą. Jie ne tik skleidžia malonų vandens čiurlenimo garsą, bet ir drėkina orą. Įrengtas lengvas vandens ir akmenėlių apšvietimas.

Norint vertikaliai padalinti erdvę, dviejuose taškuose suprojektuotos dvi vertikaliės (iš džiuto virvių), jungiančios dirvožemį su lubomis. Ant jų apsvyniojusios sėkmingai auga Vuanjero tetrastigmos (*Tetrastigma Voinjerianum*). Vertikali plokštuma iš džiutinio tinklo padalina dviejų aikštelių erdves, taip sukurdamą daugiau privatumo. Ant tinklo auga margalapė gebenė lipikė (*Hedera helix 'Harold'*). Prie lauko durų esanti nedidelė erdvė yra visai kito charakterio, nei visas žiemos sodas. Ją galima būtų pavadinti „akmens ir bambuko sodu“. Vertikali medinių lentų siena sudaro puikų foną šiam mažam sodeliui. Tolimesnėje žiemos sodo dalyje, kur visai nepatenka dienos šviesa, sukurta erdvė žaisti šachmatais. Šachmatų figūros medinės. Aplink aikštelę pastatyti suolai.

AUGALAI. Įvertinus komplikuoatą sąlygų tinkamumo augalams situaciją, buvo parinktas augalų, galinčių augti panašiomis sąlygomis, asortimentas. Pagrindinė rūšis – figusų (*Ficus sp.*) genties atstovai. Kitos rūšys: alyvmedis (*Olea europaea*), žemaūgis bananas (*Musa acuminata*),

kuris 2010–2011m žiemą užaugino vaisius, medėjanti šeflera (*Sheflera arboricola*) ir kt. Iš lapinių augalų: aukštoji aspidistra (*Aspidistra elatior*), gausiažiedė vėzdūnė (*Spathiphyllum floribundum*), lizdinė kalnarūtė (*Asplenium nidus*) ir kt.

VILOS „FUGA“ APLINKOS SUTVARKYMAS

The landscape of villa "Fuga"

DOVILĖ IVANAUSKIENĖ

Projekto vieta: Druskininkai

Projekto apimtis: 8 a

Projekto rengimo ir įgyvendinimo metai: 2008, 2010

PROJEKTO TIKSLAS: senos sodybos sklypo erdvių rekonstrukcija, atsižvelgiant į novatoriškos architektūros stilistiką ir objekto aplinką Druskininkų mieste.

Vilos „Fuga“ aplinkos sutvarkymo sprendiniams turėjo įtakos moderni architektūra, M. K. Čiurlionio nacionalinio dailės muziejaus, V. K. Jonyno galerijos ir šalia esančio parko natūrali gamtinė aplinka. Iš pirmo žvilgsnio tarpusavyje nederantys objektai tapo nemažu iššūkiu ir įkvėpimo šaltiniu atvykus į sklypą pirmą kartą. Gerus tris mėnesius bandėme įsigilinti į esamą situaciją ir sudėtingą požeminę nefunkcionuojančių miesto inžinerinių tinklų sistemą projektuojamame sklype.

Pradėjome nuo eskizų darymo ir diskusijų, kurių dėka išgryninome pagrindinę sklypo sutvarkymo idėją – estetiškai ir funkcionaliai panaudoti inovatyvius inžinerinius ir apželdinimo sprendinius. Nesąlygiškas užsakovo pasitikėjimas ir visiška kūrybos laisvė leido vaizduotę ir technologijas sujungti į vieną kūrinį.

Turėjome rasti tinkamus sprendimus, kaip suvaldyti sudėtingą reljefą, išspręsti problemas dėl kaimyninių sklypų skirtingų aukščių, sklypo viduryje esančio požeminio namo korpuso tūrio, kuris sklypą dalina į dvi savarankiškas dalis, paviršinio vandens surinkimo ir suvedimo sprendinių ir sudėtingos sklypo formos.

Buvo suprojektuotas paviršinis ir požeminis drenažas, lietaus vandens bei tirpstančio sniego surinkimo ir persipylimo šuliniai. Sklypo šlaito reljefą nuo gatvės pusės buvo nuspręsta formuoti kartojant charakteringus M. K. Čiurlionio g. reljefo kontūrus. Atraminė 3 metrų aukščio siena, skirianti sklypą nuo gatvės ir už jos esanti skysto kuro talpykla buvo demontuotos. Pašalinus senus krūmus atsivėrė visas

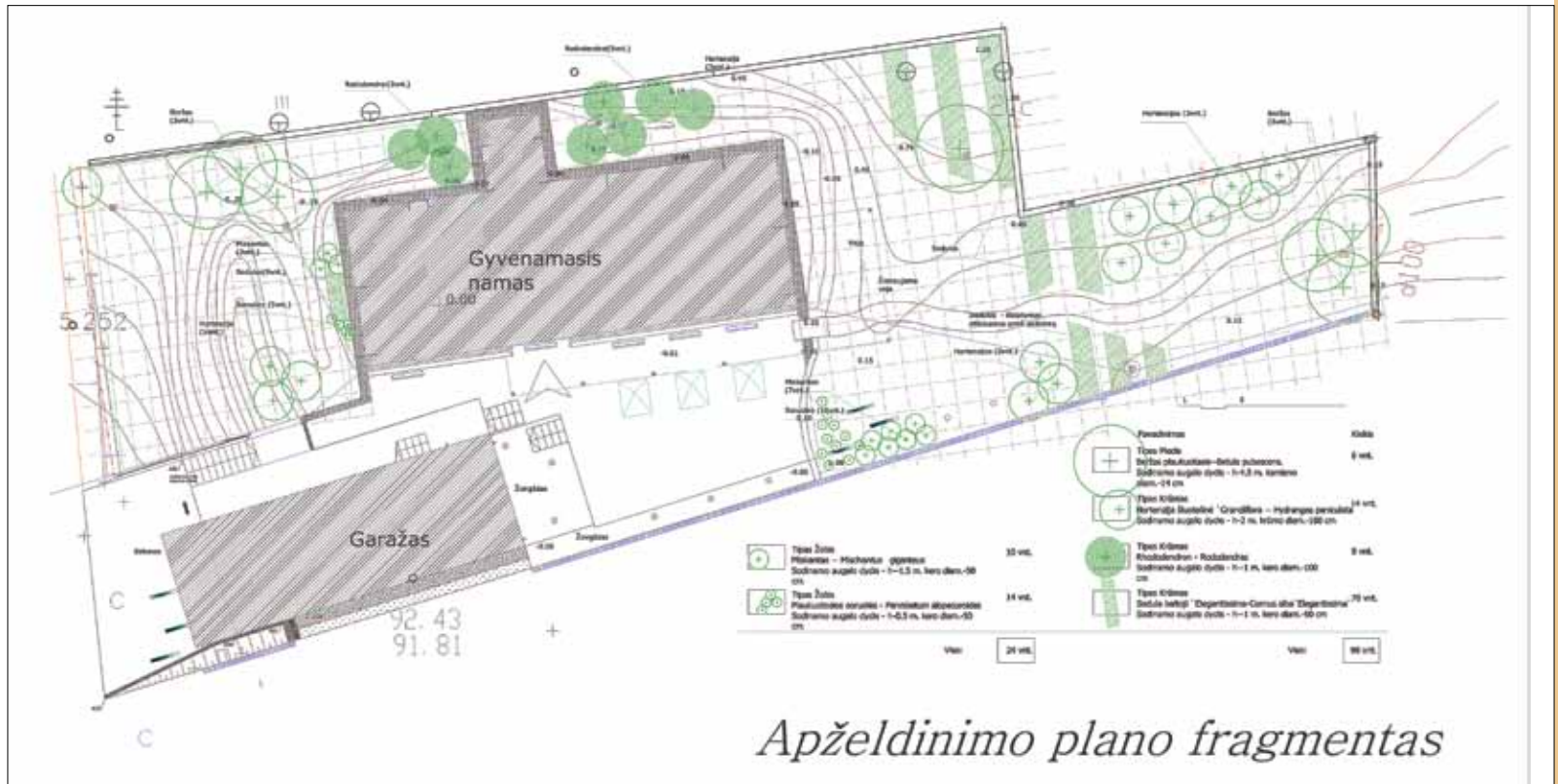
nusaikios ir lakoniškos architektūros grožis. Saugant šlaitą nuo liūčių vandens, reljefas buvo suformuotas taip, kad lietaus vandens perteklius greitai subėgtų į persipylimo šulinius abiejose sklypo pusėse.

Vidiniame kieme esanti betono plokštuma, atstojanti požeminio baseino su stoglangiais stogą, buvo užlieta grublėto ir lygaus paviršiaus betono mišiniu pagal stilizuotą raštą. Ši vieta tapo jaukaus poilsio zona, pritaikyta ir patogiam naudojimuisi. Išlieto šviesiai pilko betono danga buvo panaudota laiptams ir takams. Projektuojant lauko apšvietimą nebuvo vadovaujamasi tradiciniu sklypų apšvietimo principu – pasirinkome estetiškai ir funkcionaliai svarbias zonas.

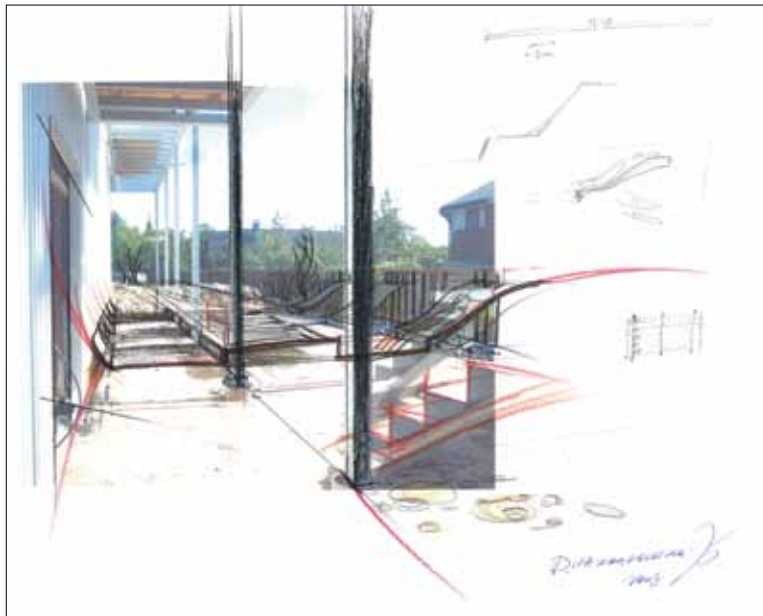
Kadangi vienintelis užsakovo pageidavimas buvo naudoti tik dvi spalvas – žalią ir baltą, į tai turėjome atsižvelgti ir projektuodami tvoras, vartus, dangas, parinkdami lauko baldus ir želdinius.

Apželdindami sklypą panaudojome baltakamienius beržus (*Betula utilis* „Doorenbos“), rododendrus (*Rhododendron* „Cunningham's White“), šluotelines hortenzijas (*Hydrangea paniculata* „Grandiflora“), sedulas (*Cornus alba* „Elegantissima“), soruoles (*Pennisetum alopecuroides* „Hameln“) ir kelių rūšių miskančius. Minimalus augalų rūšių kiekis leido logiškai ir darniai sukomponuoti augalų grupes. Išskirtinio kurios nors rūšies dominavimo atsisakėme. Galutiniu rezultatu likome sužavėti, nes gražus vaizdas išlieka visais metų laikais. Nenutrūkstamas baltos–žalios spalvų žaismas persikelia nuo vienos augalų grupės prie kitos lapų, žiedų ar tūrių forma.

Projekto idėją iliustruoja vaizduotės, suvokimo ir galimybių simbiozė, kuri perteikta muzikinio kūrinio formos – fugos – apibūdinimu.

Apželdinimo plano fragmentas

Fugą galima suskirstyti į tris dalis. Jos pradžia vadinama ekspozicija. Tai supažindinimas su tema, atliekamas įvairiais balsais. Po to seka improvizacija – temos plėtojimas. Išryškinamos svarbiausios temos intonacijos, kurios įvairiai kaitaliojamos, greitinamos, atliekamos greičiau, lėčiau, keičiamas skambėjimo aukštumas, registrai, dinamika, tempai. Fugos pabaigoje – reprizoje – vėl visais balsais pakartojama tema, tačiau čia balsai dažnai įstoja pagreitintai, t. y. vos temą pradeda vienas balsas, tuoj pat vienas po kito ją perima kiti. Fuga paprastai baigiasi garsiai, didingai. Įdomu dar ir tai, kad minorinės fugos paskutinis akordas dažnai būna mažorinis.

PUČKORIŲ ATODANGOS SUTVARKYMO TECHNINIS PROJEKTAS

The technical project of Pūčkoriai cliff management

**JURGA SILVIJA VEČERSKYTĖ-ŠIMELIŪNĖ,
BIRUTĖ PEČIŪRAITĖ-BALTUŠKIENĖ,
INDRĖ GRABAUSKAITĖ**

Projekto vieta: Vilnius, Pavilnių regioninis parkas
Projekto apimtis: 8 a
Projekto rengimo: 2010–2011
Igyvendinimo metai: 2012

Pūčkorių atodanga yra geologinis gamtos paminklas Pavilnių regioninio parko Pūčkorių kraštovaizdžio draustinyje Vilnios upės slėnyje. Atodangos viršus siekia 173 m virš jūros lygio, jos santykinis aukštis – daugiau nei 65 m, plotis – 260 m.

Vietovė priklauso Pavilnio miškų, laukų ir gyvenviečių nesusintai stambiaslėnei erozinei priesmėlingai kraštovaizdžio apylinkei. 18–22 tūkstančių metų uolienos matomos terasuoto, apystačio ir stataus bei vietomis skardingo šlaito paviršiuje. Lankytojai prie atodangos patenka per prastos sanitarinės ir estetinės būklės mišrų pušų ir eglių su minkštųjų bei kietųjų lapuočių priemaišomis mišką.

Projektas parengtas SĮ „Vilniaus planas“.

PROJEKTO TIKSLAS: apsaugoti gamtos paminklą ir užtikrinti tinkamas pažintinio bei rekreacinio objekto eksploatacijos sąlygas.

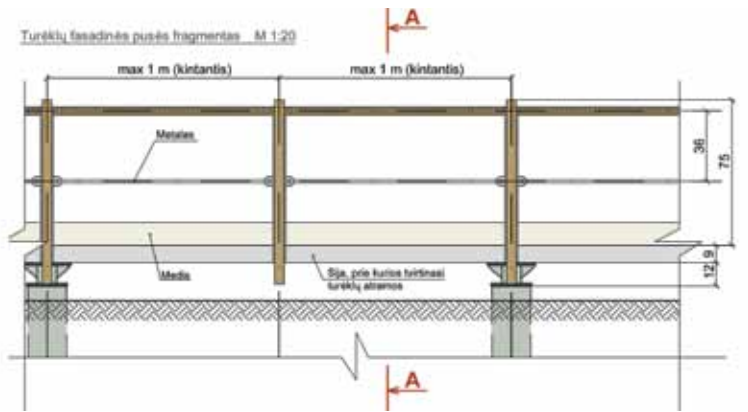
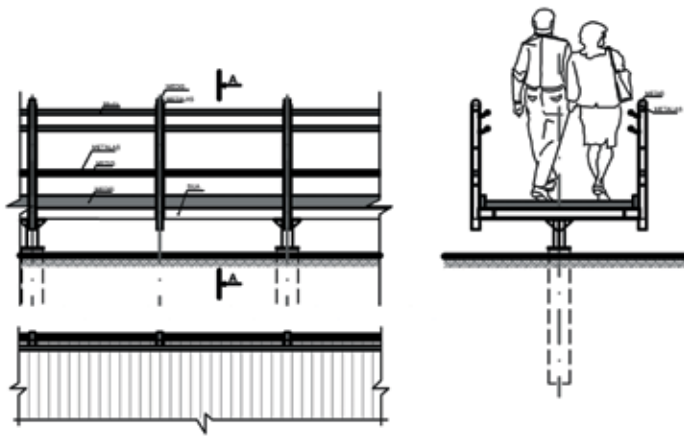
PROJEKTO UŽDAVINIAI:

- pagerinti medyno sanitarinę ir estetinę būklę;
- sustabdyti paviršinį lietaus vandens srautą link atodangos;
- įrengti takų sistemą, saugias ir estetiškas apžvalgos terasas;
- pritaikyti objektą žmonėms su negalia;
- išspręsti transporto statymo problemą.

Buvo atlikti sanitariniai želdinių valymo darbai. Išmintų takų vietoje suprojektuotos terasos ir laiptai. Dešinėje pagrindinio tako, vedančio nuo S. Batoro gatvės link viršutinės atodangos terasos, pusėje įrengiama nauja nuovaža neįgaliesiems. Visi laiptai, terasos ir nuovažos įrengiami

ant metalinės konsolinės konstrukcijos gręžtiniais betono pamatais. Visoms medinėms dangoms ir lauko baldams bei turėklams naudojamas sibirinis maumedis. Viršutinėje atodangos dalyje suprojektuota konsolinė apžvalgos aikštelė su pavėsine, iš kurios atsiveria gražus apylinkių vaizdas. Po terasomis lietaus vandeniui stabdyti įrengiami lietaus nutekėjimo kanalai ir specialūs barjerai, drenavimo sistema naudojant geotekstilę ir geokorius su stambios skaldos užpildu.

KRAŠTOVAIZDŽIO PROJEKTAI

MIESTO PARKAI

UTENOS MIESTO SODO PERTVARKYMO TECHNINIS PROJEKTAS

Town Garden of Utena Reconstruction Technical Project

**ALBERTAS LAMAUSKAS,
REGIMANTAS PILKAUSKAS**

Projekto vieta: Utena

Projekto apimtis: 2,65 ha

Projekto rengimo ir įgyvendinimo metai: 2004–2009

Miesto sodas yra Utenos centre, Krašunos ir Vyžuonos santakoje. Šie nedideli upeliai net 11 m. įsigrauzė į sodą supančią moreninę lygumą. Slėnio šlaitai dar apie 1930 m. terasuoti, terasų briaunos apšodintos liepomis. Išlaikiusios natūralumą Krašunos pakrantės kartais užliejamos, jos labai patrauklios norint pasivaikščioti ir skaidraus vandens tėkme pasigėrėti, upeliuose galima pabraidyti ir pameškierioti.

Želdynas įkurtas apie 1930 m., 1933 m. šalia jo pastatyti Šaulių kultūros namai – Lietuvos laisvės paminklas. Priešais pagrindinį įėjimą į rūmus asfaltuotų takų kryžkelėje auga prezidento Antano Smetonos ąžuolas. Kad pagerėtų paminklinio ąžuolo augimo sąlygos, aplink jį asfaltas buvo išardytas ir pasodintas paklotinis žolynas iš ūksmingų daugiamečių augalų.

Projekte siūloma viduriniojoje šlaitų terasoje pastatyti paminklą partizanams, žuvusiems už Lietuvos laisvę.

Į Miesto sodą galima patekti iš visų pusių. J. Basanavičiaus gatvė yra 2,5 m virš Miesto sodo, todėl žemyn į jį veda platūs, patogūs nusileidimo laiptai su tarpine aikštele, iš kurios galima apžvelgti sodo centrinę dalį. Nuo šių laiptų takai šakojasi po visą sodą, o pagrindinis takas per naująjį tiltelį veda į Šaulių namus. Šis takas yra pagrindinė Miesto sodo kompozicijos ašis. Nuo jos, pasukus į dešinę, kairiojoje Krašunos pakrantėje suformuota didesnė pieva, tinkama miestiečių šventiniams susibūrimams. Šią aikštę nuo J. Basanavičiaus gatvės triukšmo atskiria senieji ąžuolai ir pasodintų naujų medžių bei aukštų ūksmingų raudonosios sedulos krūmų juosta. Šalia krūmų prie tako įtaisytos nišos ir suolais sodo lankytojams, norintiems pasėdėti ir pasigėrėti paupio pievomis bei šalia tako pasodintomis gėlėmis.

Aikštelėje prie pagrindinio įėjimo, senų medžių fone, pastatyta Kęstučio Musteikio skulptūra „Atgimimas“ (2006), o už medžių pievoje numatyta įtaisyti mažą žaidimų aikštelę vaikams.

Pėsčiųjų srautai juda iš A. Baranausko gatvės į prekybos centrą, todėl pėsčiųjų lieptas per Vyžuoną 1,5 m pakeltas virš žemės, kad juo einantys žmonės iš aukščiau galėtų pamatyti dviejų upelių santaką bei natūralią pakrančių augmeniją.

Miesto sode auga mažalapės liepos, paprastieji klevai ir paprastieji ąžuolai. Vyžuonos upelio pakrantėse pasodinti juodalksniai, kuriems ypač tinka ši augavietė. Šlaituose ir pašlaitėse suformuoti tankūs krūmynai iš raudonųjų sedulų, kalninių serbentų ir kitų krūmų rūšių. Krašunos krantų tvirtinimui siūloma kalti gluosnio žilvičio kuolus, kurie išsisknydami apsaugos krantus nuo ardymo. Sodo puošimui naudojamos tik daugiametės gėlės, lengviau prižiūrimos, mažiau kainuojančios ir geriau atitinkančios gamtinį Miesto sodo pobūdį.

PORTSMOUTH UNIVERSITETO STOMATOLOGIJOS CENTRAS (APLINKOS PROJEKTAS)

Portsmouth University Dental Center department (environmental project)

RAMUNĖ SANDERSON

PROJEKTO TIKSLAS: remiantis estetikos, funkcijos bei ekologijos principais šalia naujai statomo universiteto pastato sukurti naujas erdves studentams bei miesto žmonėms.

Projektas parengtas kartu su „Terra Firma Consultancy“ (JK).

Siekama universiteto komplekse įkomponuoti naują pastatą šalia miesto parko, išsaugoti esamus brandžius medžius – kedrus (*Cedrus atlantica* ‘Glauca’), kaštonus (*Aesculus hippocastanum*).

Pasiūlyta kraštovaizdžio koncepcija buvo siekiama sustiprinti sklypo, kaip žaliosios jungties, vaidmenį. Šią funkciją atlieka prie pagrindinės gatvės pasodinta grupė įvairiarūšių beržų (*Betula utilis* var. *jaquemontii*, *Betula papyrifera* var. *kenaica*, *Betula albosinensis* ‘China Ruby’) ir visžalių krūmų (*Mahonia*, *Osmanthus* ir *Lonicera* genčių rūšys) masyvas. Beržai buvo pasirinkti, norint atkartoti esamo želdyno charakterį (tai viena šalia sklypo augančio medyno rūšių), o jų žievės spalvos rinktos, kad derėtų su pastato eksterjeru (baltas tinkas ir rusva mediena, raudonos plytos bei spalvotas stiklas). Funkciškai šioje zonoje būtinai reikėjo išspręsti reljefo lygių skirtumą tarp aukščiau esančios gatvės ir projektuojamų jėjimų į pastatą – tam buvo suprojektuoti laiptai, ramos.

Pastatas savo forma dalija sklypą į dvi dalis: aukščiau aprašytą aukštutinę gatvės erdvę bei vidinį U formos kiemą, skirtą studentų poilsiui ir renginiams. Šiame kieme buvo suformuota kietu gruntu grįsta aikštelė su suolais ir šalia jo – didelė atvira pieva. Želdyno formavimui kiemelyje buvo pasirinktos nesudėtingos priežiūros reikalaujančios daugiametės gėlės (*Verbena bonariensis*, *Geranium*, *Bergenia*, *Levandula*, *Veronicum*, *Sedum* gentys). Visžalės daugiametės gėlės suteikia kiemeliiu jaukumo, pabrėžia sezonų

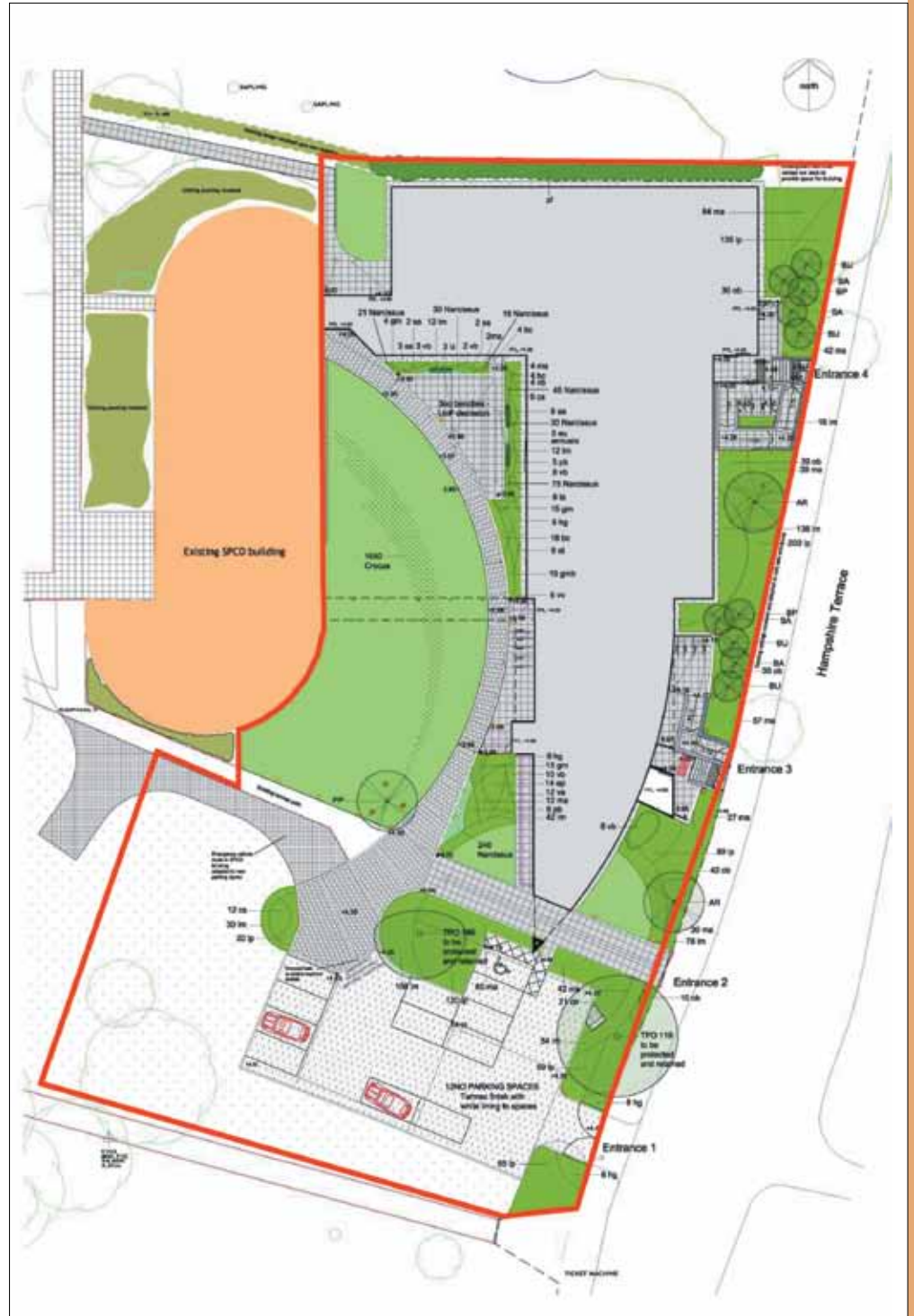
Projekto vieta: Portsmoutho gyvenvietė, Jungtinė Karalystė

Projekto apimtis: 0,32 ha

Projekto rengimo ir įgyvendinimo metai: 2008–2011

kaitą ir atkartoja spalvoto pastato stiklo violetinius bei rožinius atspalvius. Williamo Beatty pastatas ir jo aplinka buvo įvertinti pagyrimu geriausio statinio kategorijoje 2011 *The Portsmouth Society* apdovanojimuose.

OZO PARKAS

Ozas park in Vilnius

TAURAS PAULAUSKAS, JURGA KIAURAKYTĖ

Projekto vieta: Ozo, Kalvarijų, Šiaurinės ir Geležinio Vilko g. sankirta, Vilnius

Projekto apimtis: 608 844 kv. m

Projekto rengimo ir įgyvendinimo metai: 2011–2012

PROJEKTO TIKSLAS: suprojektuoti ramiam ir aktyviam poilsiui skirtą parką kvartalo gyventojams ir miesto svečiams.

PARKO KONCEPCIJA: parką sudaro dvi pagrindinės dalys – ramaus ir aktyvaus poilsio zonos. Rytinėje, įvairaus reljefo, parko dalyje suformuota ramaus poilsio zona. Aplink ežerėlius suprojektuoti pasi-vaikščiojimo takeliai, medžių alėjos, tilteliai, gėlynai. Visi praėjimai suprojektuoti taip, kad poilsiaujantiems atsivertų skirtingos įdomios erdvės ir patrauklūs vaizdai.

Vakarinėje lygioje dalyje numatyta aktyvaus poilsio zona, skirta sportui, su juo susijusiems renginiams bei paaugliams, norintiems ak-

tyviai leisti laiką. Ši parko dalis yra ovalo formos, joje išdėstyti aštuoni teniso kortai, trys nedidelės futbolo aikštelės, vaikų žaidimo aikštelė, pastatas inventoriaus laikymui. Skiriamosiose dalyje tarp abiejų parko zonų projektuojama vieta skulptūrų parkui.

I etape būsimojoje ramaus poilsio parko zonoje atlikti teritorijos tyrimai, visų želdinių inventorizavimas, nevertingų želdinių retinimas, sklypo dalies vertikalusis planiravimas, pertvarkyti vandens telkiniai, suprojektuoti takai. Etapas baigtas 2011 m. III ketvirtyje.

II etape aktyvaus poilsio zonoje suprojektuota takų sistema, aktyvaus poilsio aikštynai, vaikų žaidimo aikštelės, apželdinimas.

NEMUNO SALOS KAUNE URBANISTINĖS IDĖJOS PAIEŠKOS KONKURSINIS PROJEKTAS

The Project of Nemunas Island in Kaunas. Urban Idea Competition

**REGIMANTAS PILKAUSKAS, MANTAS PILKAUSKAS,
VAINIUS PILKAUSKAS**

Projekto vieta: Kaunas
Projekto apimtis: 25 ha
Projekto rengimo metai: 2009

Nemuno salos parkas Kaune jau veikia. Tai matyti iš užrašo ant lentos, esančios prie liepto į Salą, kuris skelbia: „Nemuno salos parkas užima 25 ha plotą. Parkas pradėtas kurti iškelus iš kanalo žiemos uostą, skyrusį Salą nuo miesto. Parko statusas šiai teritorijai suteiktas 2001 m. vasario 15 d. Kauno miesto tarybos sprendimu Nr. 43“.

Taip atsitiko, kad 2004 m. ta pati Kauno miesto taryba nutarė parko rytinėje dalyje pastatyti rekreacinės paskirties statinį – Sporto ir pramogų rūmus. 2005 m. Kauno miesto savivaldybės administracijos užsakymu VšĮ NPR (Nacionalinis projektų rengimas) parengė Galimybių studiją „Viešosios teminio pramogų parko infrastruktūros Nemuno saloje, Kaune, išvystymas“, kurioje išsamiai išnagrinėtos socialinės–ekonominės Salos parko plėtojimo sąlygos. Tačiau apie gamtos sąlygas projektuojamoje teritorijoje Galimybių studijoje neužsimenama.

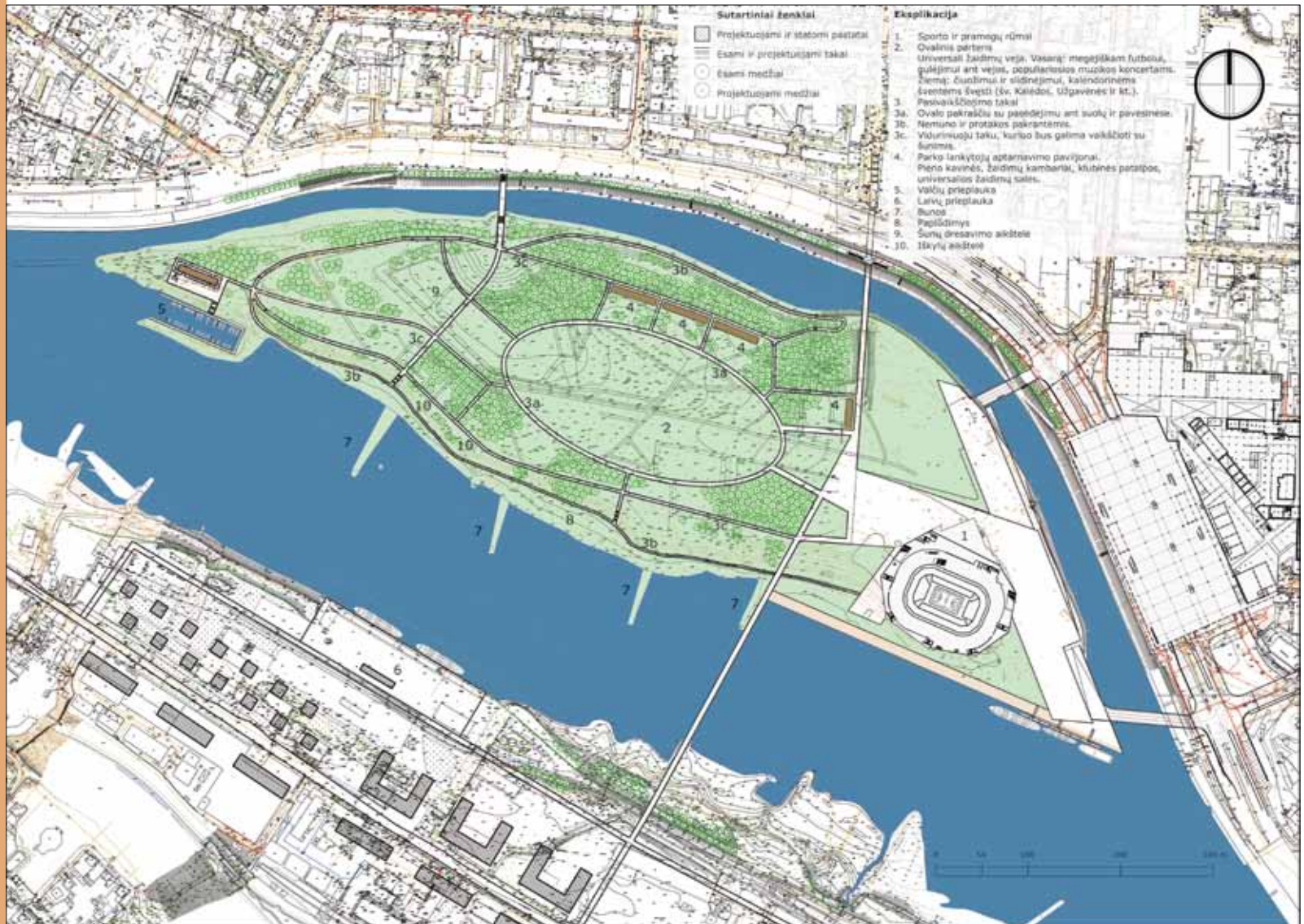
Nemuno sala Kaune susiformavo per pastaruosius 200 metų, Nemunui pradėjus dešiniajame krante klostyti sąnašas. Susiformavo pusiasalio pavidalo upės salpa. Plaukiant Nemunu žemyn iki Vilkijos panašių smėlingų pusiasalių galima pamatyti ir daugiau. Upės salpos potvynių metu dažnai užliejamos, o jų gruntai neatsparūs sloginimui. Didelių pastatų statyba salpose yra labai brangi ir rizikinga, todėl naujų didesnių pastatų Saloje statyti nereikėtų.

Kauno Centro gyventojams ir miesto svečiams labai reikalingas žalmos plotas, į kurį jie galėtų ateiti ir pabūti gamtoje.

Milžiniškas pastatas Salos rytuose reikalauja atitinkamos plačios erdvės jos centre. Šiame projekte numatoma didelė 3,5 ha vejos aikštė – ovalinis parteris. Ją būtų galima naudoti poilsiui, žaidimams, šventėms, panašiai kaip Vilniuje naudojama Vingio parko didžioji aikštė priešais estradą.

Dabartinis tankus takų ir alėjų tinklas Saloje nebeatitinka iškilusių rūmų mastelio. Pusė senųjų parko takų yra pritaikomi naujam struktūrai, o kita pusė – naikinami. Trečdalis parko takų yra iš naujo tiesiami. Projekte parko lankytojų pasivaikščiojimui numatytos trys lygiagrečios trasos, kurios perimetru apjuosia Nemuno salą. Svarbiausio tako, vedančio ovalinio parterio pakraščiu, išorinėje pusėje bus pastatytų suolų ir pavėsių (3a). Antruoju svarbiu taku, vedančiu Nemuno ir protakos pakrantėmis, (3b), galima prieiti prie vandens. Viduriniu taku, kuris eina apsauginių pylimų ketera (3c), numatyta galimybė pasivaikščioti su šunimis. Tai vienintelė trasa Nemuno salos parke, kurioje leidžiama vedžioti šunis. Tik laikantis šio režimo bus galima apsaugoti kitas parko vietas, ypač vejas, nuo šunų taršos.

Neigiamai Salos parką veikia Karaliaus Mindaugo prospektas, iš kurio sklinda lekiančių automobilių gausmas ir išmetamųjų dujų tarša, todėl šiaurinį Salos parko pakraštį siūloma apsodinti tankiais medynais. Dar papildomai šioje juostoje numatytos vietos parką aptarnaujantiems paviljonams, kurie sudarys mechaninę užtvarą nuo triukšmingos gatvės.

Valčių prieklauskos atgaivinimas vakarinėje Salos dalyje sudarys sąlygas mėgėjams pasiirstyti valtėmis, vandens dviračiais ne tik Nemuno priekrantėmis, bet ir protakos kanalu. Tai praplės poilsio formų įvairovę parke.

Naujasis lieptas per Nemuną į Aleksotą, numatytas Žemosios Fredos rajono detalizajame plane (patvirtintame 1997 04 08, sprendimu Nr. 350.) pagausins parko lankytojų.

Pertvarkant H. ir O. Minkovskių gatvę, siūloma ją perimetru apstatyti pastatais ir taip sukurti apsaugotą nuo triukšmo ir dulkių poilsui tinkamas želdynų juostas Aleksoto gyventojams Nemuno pakrantėje ir Nemuno slėnio pašlaitėje.

Parko želdinių struktūrą numatyta sudaryti pirmiausia iš vejų ir medynų, kurie sukuria palankias sąlygas poilsiauti, o jų priežiūra palyginti nebrangiai kainuoja. Vejų pjovimas sudaro pagrindines parko želdinių priežiūros išlaidas. Medynų priežiūra palyginti mažai kainuoja, kadangi lapai po medžiais paliekami supūti ir taip pagerinamos medžių augimo sąlygos. Ši želdinių tvarkymo pakraipa yra priešinga parko erdvių dekoravimui egzotiškais arba keistų pavidalų augalais, kurie visiškai netinkami plačioms didelio parko erdvėms, o jų pasodinimas ir priežiūra labai brangiai kainuoja.

Salos parke jau dabar auga perspektyvūs paprastųjų ir juodųjų pušų, o taip pat mažalapių liepų, drebulių medynėliai arba guotai. Saloje yra ir gražių paprastųjų ąžuoliukų. Parke gausinant paminėtas medžių rūšis, o pakrantėse atnaujinant baltuosius gluosnius ir gluosnius žilvičius, būtų sudarytas ramus želdinių fonas įvairiai poilsiautojų veiklai atvirame ore, gamtoje.

VYŽUONAIČIO PARKO TVARKYMO KONKURSINIS PROJEKTAS

The Project of Vyžuonaičio Park. Competition of initial projects

**REGIMANTAS PILKAUSKAS,
MANTAS PILKAUSKAS,
VAINIUS PILKAUSKAS**

Projekto vieta: Utena
Projekto apimtis: 8,2 ha
Projekto rengimo metai: 2010

Utena įsikūrusi Aukštaičių aukštumos Utenos dubumoje, išraižytoje gilių upelių slėnių. 8,2 ha dydžio Vyžuonaičio ežeras telkšo pelkėtame riniame klonyje. Jo šlaituose trykšta daug šaltinių, o iš ežero išteka Vyžuona, kuri nuteka į šiaurę ir pratekėjusi per Vyžuonų miestelį įteka į Šventąją. Vyžuonaičio ežerą iš rytų ir vakarų supa derlingos moreninės lygumos, ledynmetyje labai įvairių procesų suformuotos 110-130 m absoliutiniame aukštyje. Rytiniame paklonyje stovi senoji Utenos dalis su Utenio ir Rinkos aikštėmis. Iš šių aikščių Ežero gatve galima nueiti į nedidelį paplūdimį prie Vyžuonaičio, kuris suspaustas sodybinio apstatymo.

Vien tik vandens apsaugos požiūriu Vyžuonaičio ežero klonio šlaituose ir pakrantėse reikėtų turėti daugiau pievų ir miškų, tačiau esama juridinė ir faktinė padėtis to neleidžia lengvai padaryti.

Utenos savivaldybė želdynų kūrimą pradėjo dar prieškarinio laikais. Iš Utenos krašto kilęs Bronius Kviklys rašė: „Miesto savivaldybė (apie 1922 m. – aut. pastaba) nupirko ir abudu prie Utenos esančius ežerėlius, projektuojama juose įruošti maudykles“ (Mūsų Lietuva. II t. 1965. P. 17). Šie darbai buvo atnaujinti 1999 m. kovo 2 d. Utenos rajono tarybos 15-jame posėdyje patvirtinus Utenos želdynų specialųjį planą ir nuosekliai jį realizuojant. Pertvarkyta Dauniškio ežero aplinkuma (2008 m.), Miesto sodas (2009 m.), baigiamas tvarkyti Vyžuonos parkas ir paskelbtas konkursas Vyžuonaičio parko projektui parengti. Šis parkas pratęs į pietus pagal meridianą nusidriekiančių rūpestingai tvarkomų miesto želdynų juostą.

PROJEKTO PASIŪLYMAI

Išnagrinėjus Vyžuonaičio apyežerę, pagal dabartinį valstybinę žemės plotų išsidėstymą, ežerą galima apeiti nutiesus 2,25 m pločio

taką beveik ištiesai 106 m absoliutiniame aukštyje. Ši 1,4 km ilgio trasa labai patraukli pasivaikščiojimams ežero pakrantėmis. Iš miesto prieigos prie ežero išliko Ežero, Birutės ir Šilo gatvėmis.

Iš pietų pusės parko lankytojai galės ateiti dar neapstatyto pelkėto klonio pašlaitėmis. Pagal Utenos miesto teritorijos bendrąjį planą šio klonio dugnas priskirtas Vyžuonaičio parkui. Jame daug pašlapusių pievų, pelkaičių, bet išsiskiria ypač vertinga 1,2 ha dydžio 114 m abs.a. terasa, kurioje siūlome įtaisyti sporto aikštyną. Aikštynas labai reikalingas pietinių Utenos gyvenamųjų rajonų žmonių poilsiui ir jaunimo bendravimui.

Rytiniame Vyžuonaičio paklonyje Vilniaus gatvės atšaka atveda prie šlaito, kurio aukštis nuo ežero paviršiaus siekia 20 m. Šioje vietoje at-

siveria puikus vaizdas į ežerą ir kito panašaus Utenoje nėra. Vilniaus gatvės atšaka atsiremia į privačius sklypus, kurie yra sugrąžinti buvusiems žemės šeimininkams. Faktiškai ši prieiga prie klonio iš dalies dar yra išlikusi, tačiau juridiskai tai yra privati nuosavybė, kuria Utenos miesto bendruomenė negali laisvai naudotis. Todėl šiame projekte Savivaldybei siūloma išpirkti žemės ruožą parko reikmėms ir šioje atkarpoje nutiesti taką, pastatyti suolų, atgręžtų į ežero pusę. Siūloma netoliese įtaisyti 16 vietų automobilių stovėjimo aikštelę, o miško proskiebyje – nutiesti taką į sporto aikštyną. Iš Vilniaus gatvės atšakos numatyta skersai stataus šlaito nutiesti 12 proc. nuolydžiu taką į paplūdimį ir sujungti jį su Ežero gatve.

Poilsiautojams labai reikalingas pėsčiųjų takas Vyžuonos pakrante nuo Kauno ir J. Basanavičiaus gatvių sankirtos iki Birutės gatvės ir įėjimo į Vyžuonaičio parką. Ši dabar apleista vieta nutiesus taką ir sutvarkius želdinius bus patraukli pėstiesiems, nes lygiagrečiai einančia Birutės gatve važiuoja daug automobilių ir todėl pasivaikščiavimui ji mažiau tinkama.

Takų dangos turėtų skirtis pagal grunto sąlygas ir naudojimo intensyvumą. Centrinėse susibūrimų vietose – pilkų betono trinkelėlių, atokesnių pasivaikščiavimo takų – žvyromolio mišinio su betoniniais borteliais, o pašalpusiose vietose – medinių lentų tilteliai.

Pagrindinė, nuo seno naudojama maudymosi vieta yra vakariniame Vyžuonaičio krante, ties Šilo gatve. Čia yra pakankamai erdvus paplūdimys ir jo pakraštyje numatytas pastatyti paviljonas su gelbėtojų bokšteliu, pieno kavine ir tualetais. Pagrindinis viešasis tualetas projektuojamas šalia automobilių stovėjimo aikštelės, nes netoli yra miesto fekalinės kanalizacijos tinklai. Rytiniame ežero krante veikiančiam paplūdimiui tektų

šalutinis vaidmuo, nes jo paviršiaus diduma yra šlaitinga, todėl mažiau patogi ilsėtis. Šalia šio paplūdimio siūloma nedidelė nuomojamų irklinių valčių priepilauka mėškeriojams ir kitiems mėgstantiems pasiirstyti.

Mažų vaikų žaidimo sektorius numatytas šiauriniame parko pakraštyje, šalia įėjimo į pagrindinį paplūdimį. Vyresniems vaikams bus įrengta sumažinto dydžio futbolo aikštė. Tarp jų numatytos poilsio aikštelės su suolais išskylautojams.

Vyžuonaičio ežerą supančiuose medynuose vyrauja pušynai, eglynai ir beržynai. Projekte numatyta pasodinti lapuočių medžių. Taką palei Vyžuoną apšodinti pavieniais juodalksniais, o sodybų neužimtos durpynėlių vietose sudaryti net ir jų medynėlius. Rytinėse klonio pašlaitėse siūloma sodinti daug paprastųjų ąžuolų, kurie sušvelnintų ten augančių paprastųjų eglių rūšybę. Erdves formuojančiuose krūmynuose numatyta sodinti baltąsias sedulas.

EKSPLIKACIJA

1. Paplūdimys
 2. Vasaros kavinė su paplūdimio aptarnavimo patalpomis
 3. Iškylių aikštė
 4. Valtinė
 5. Vaikų futbolo aikštė
 6. Mažų vaikų žaidimo aikštelė
 7. Apžvalgos aikštelė
 8. Futbolo aikštė
 9. Krepšinio aikštynas
 10. Automobilių stovėjimo aikštelė
- WC tualetas

KLAIPĖDOS MIESTO LAISVOSIOS EKONOMINĖS ZONOS (LEZ) APŽELDINIMO PROJEKTAS

The greenery project of Klaipėda City Free economic zone (LEZ)

**JŪRATĖ USANOVA,
MARGARITA RAMANAUSKIENĖ,
REGIMANTAS PILKAUSKAS**

Projekto vieta: Klaipėdos miesto savivaldybė, Klaipėdos laisvosios ekonominės zonos (LEZ) teritorija

Projekto apimtis: 300,47 ha

Projekto rengimo metai: 2007, įgyvendinama palaipsniui

Klaipėdos LEZ yra paprastos formos, lengvai suvokiama ir apžvelgiama teritorija ant Rimkų moreninio gūbrio pakilumos Vakarų Žemaičių lygumoje.

DARBO TIKSLAS: išlaikant esamą kraštovaizdžio potencialą ir švelninant stiprios gamybinės veiklos poveikį aplinkai, sukurti harmoningą industrinės teritorijos aplinką.

DARBO UŽDAVINIAI: išsaugant esamas upelių trasas, želdinių masyvus, sukurti vieningą visos teritorijos apželdinimo koncepciją ir pateikti atskirų zonų apželdinimo rekomendacijas čia įsikūrusiems ir besikuriančioms įmonėms.

Projekto metu atlikti kompleksiniai teritorijos tyrimai, sukurta jos apželdinimo koncepcija, parinktas medžių ir krūmų asortimentas.

Želdinių sistema formuota atsižvelgiant į jau esamų želdinių, jų juostų ir grupių vietą bei pobūdį, siūloma formuoti taisyklingo planavimo erdves, juostas derinti su laisvo planavimo želdiniais. Erdvėje komponuojami stambūs žali masyvai, dekoratyvios želdinių kompozicijos, trumpalaikio poilsio vietos, apsauginis gatvių, krašto kelio bei geležinkelio ruožo apželdinimas.

Atlikus LEZ želdinių dabartinės būklės analizę, išskirta dešimt didesnių želdinių masyvų. Kai kuriuos iš jų numatoma naikinti, šešis – valyti nuo savaiminių sąžalynų ir formuoti sodinant naujus medžius bei krūmus, tobulinant silueto linijas. Prie gatvių, geležinkelio ir kelio Klaipėda–Šilutė formuojamos taisyklingos geometrinių formų želdinių juostos. Atskiruose LEZ sklypuose rekomenduojama vengti monotoniškų linijų, užželdinimo eilėmis, perimetrais pagal sklypų ribas ir tvoras: siūloma želdinius kompo-

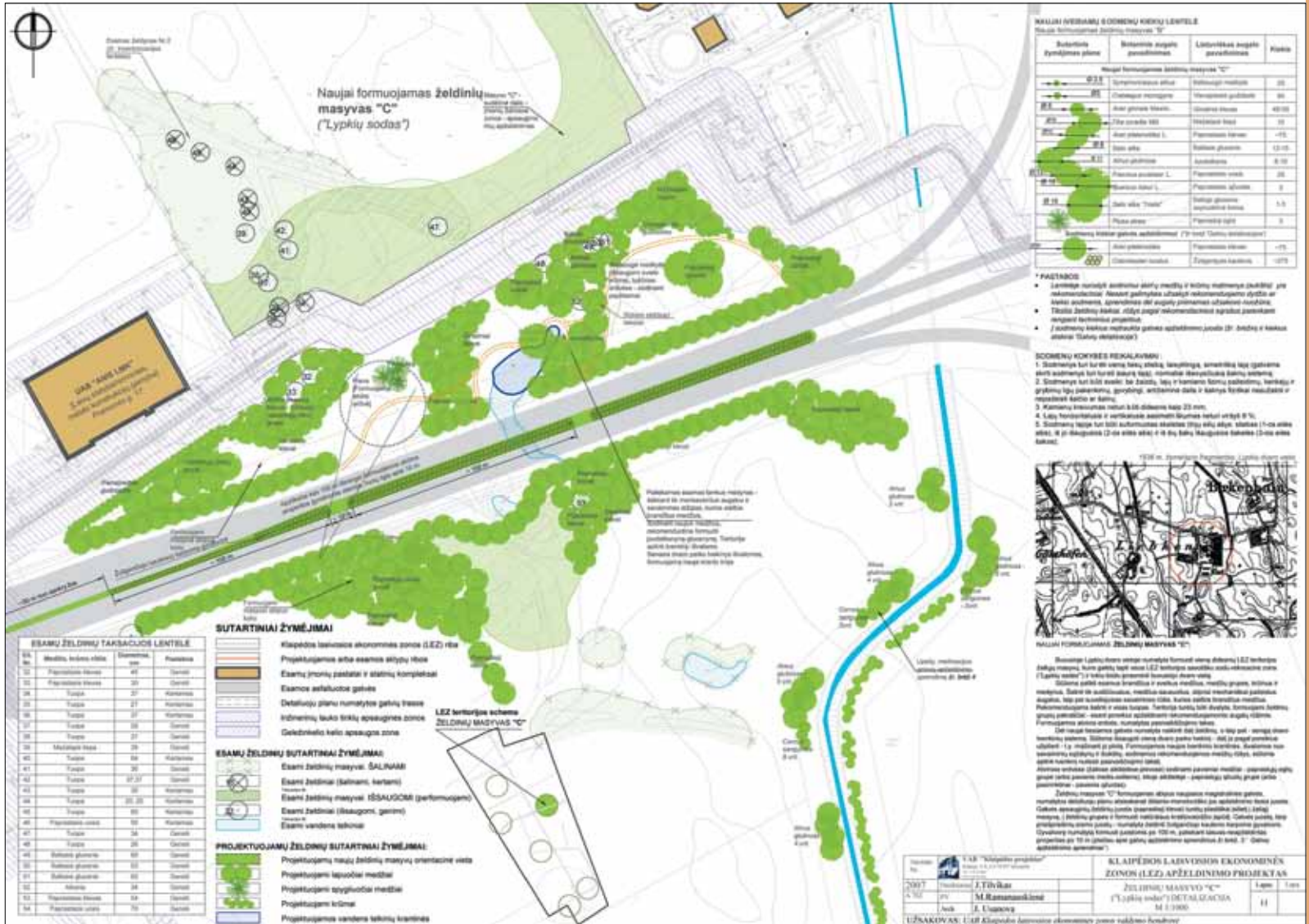
nuoti laisvai, plastiškai ir natūraliai jungti juos į vientisą sistemą su pagrindiniais želdinių masyvais.

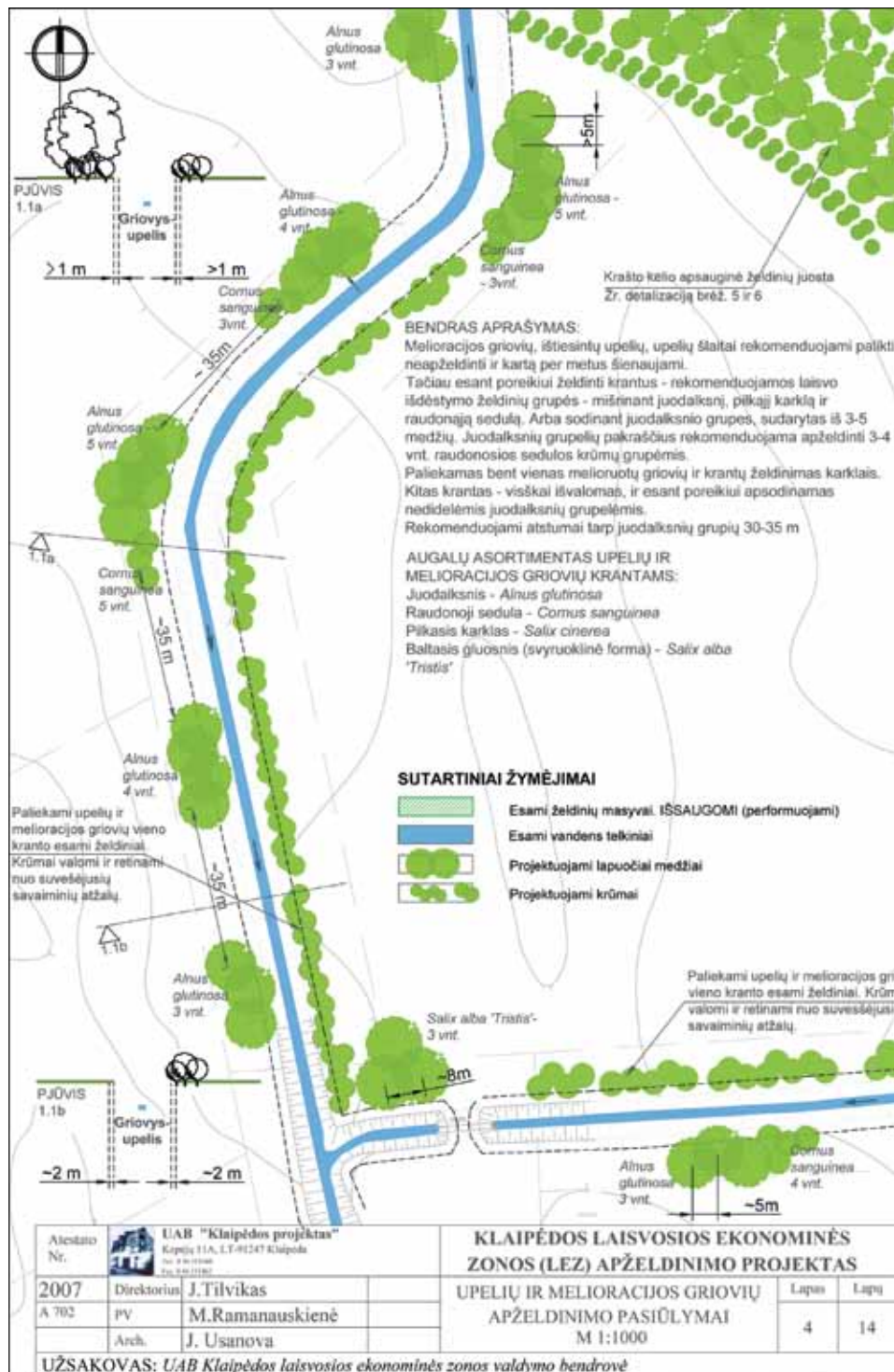
Pagrindinė želdinių funkcija industrinėje zonoje – sanitarinė-apsauginė, todėl jie projektuojami taip, kad užtikrintų teritorijos vėdinimąsi, sugertų kenksmingąsias medžiagas. Atsižvelgiant į vyraujančias, šiai vietai būdingas augalų rūšis ir ekologines sąlygas, siūloma teritorijos želdinius formuoti iš paprastųjų klevų, mažalapių liepų, paprastųjų uosių ir viena-piesčių gudobelių, drėgnesniuose sklypuose – įtraukti baltuosius gluosnius bei juodalksnius.

Klaipėdos LEZ užima nemažą dalį visos Klaipėdos miesto teritorijos ir yra stiprus taršos objektų telkinys, kenkiantis tiek miestui, tiek jo apylinkėms. Kryptingu želdinių planavimu ir sistemos įvedimu siekiama išlaikyti pusiausvyrą tarp ekologinių ir ekonominių prioritetų. Projektas yra reikšminga priemonė, gerinanti dirbančių žmonių sveikatą, tenkinanti jų estetinius poreikius. Jis prisideda prie gretimų teritorijų taršos ir triukšmo mažinimo bei gerina bendrą teritorijos įvaizdį, sukuria investicijoms palankią aplinką.

Atestato Nr. UAB "Klaipėdos projektas"
 Krepšys 11A, LT-91247 Klaipėda
 Tel. +370 41 212448
 Fax. +370 41 212447

2007 A 702
 Direktorius J. Tilvikas
 PV M. Ramanauskienė
 Arch. J. Usanova

KLAIPĖDOS LAISVOSIOS EKONOMINĖS ZONOS (LEZ) APŽELDINIMO PROJEKTAS

UPELIŲ IR MELIORACIJOS GRIOVIŲ APŽELDINIMO PASIŪLYMAI
 M 1:1000

Lapas	Lapų
4	14

KRAŠTOVAIZDŽIO PROJEKTAI

ISTORINIAI ŽELDYNAI

MISIONIERIŲ SODO SUTVARKYMO PROJEKTINIAI PASIŪLYMAI

The Misionieriai Garden Project Proposals

**JURGA SILVIJA VEČERSKYTĖ-ŠIMELIŪNĖ,
BIRUTĖ PEČIŪRAITĖ-BALTUŠKIENĖ,
BIRUTĖ GUDYNAITĖ,
KĘSTUTIS LABANAUSKAS,
INDRĖ GRABAUSKAITĖ**

Projekto vieta: Vilnius
Projekto apimtis: 21 ha
Projekto rengimo metai: 2011

TIKSLAI IR UŽDAVINIAI: išsaugant vertingus kraštovaizdžio elementus ir atkuriant prarastas dalis, suformuoti vieningą istorinių Misionierių sodų sistemą, atspindinčią sunykusios vertybės požymius, bei pritaikyti teritoriją nūdienos poreikiams.

Projektas parengtas SĮ „Vilniaus planas“, jis laimėjo I vietą Vilniaus miesto administracijos skelbtame viešame konkurse.

Kultūros paveldo vertybe pripažintas Misionierių vienuolyno sodas yra XVII–XVIII a. sodo-parko reliktas Vilniaus senamiestyje, šalia Vilnios upės.

Prieš rengiant tvarkybos darbų projektinius pasiūlymus, išnagrinėta istorinė, gamtinė, urbanistinė želdyno ir jo gretimų raida, atlikti teritorijos dendrologiniai tyrimai.

Misionierių sodo zonos nustatytos remiantis istorinių elementų restauravimo ir funkcijų atkūrimo programa. Pagal naudojimo paskirtį ir tvarkymo pobūdį teritorija suskirstyta į keturių sodų zonas: tai vienuolyno ir rūmų vidinis reprezentacinis kiemo sodas; I vaismedžių sodas; II vaismedžių sodas; bendras didysis sodas – parkas su tvenkiniais ir daržu, Vilnelės krantinė.

Projekte siūloma egzistuojančius istorinius kultūrinio kraštovaizdžio elementus restauruoti ir atkurti prarastas jų dalis, bei atsatyti šių vertybių reikšmę bendroje teritorijos struktūroje.

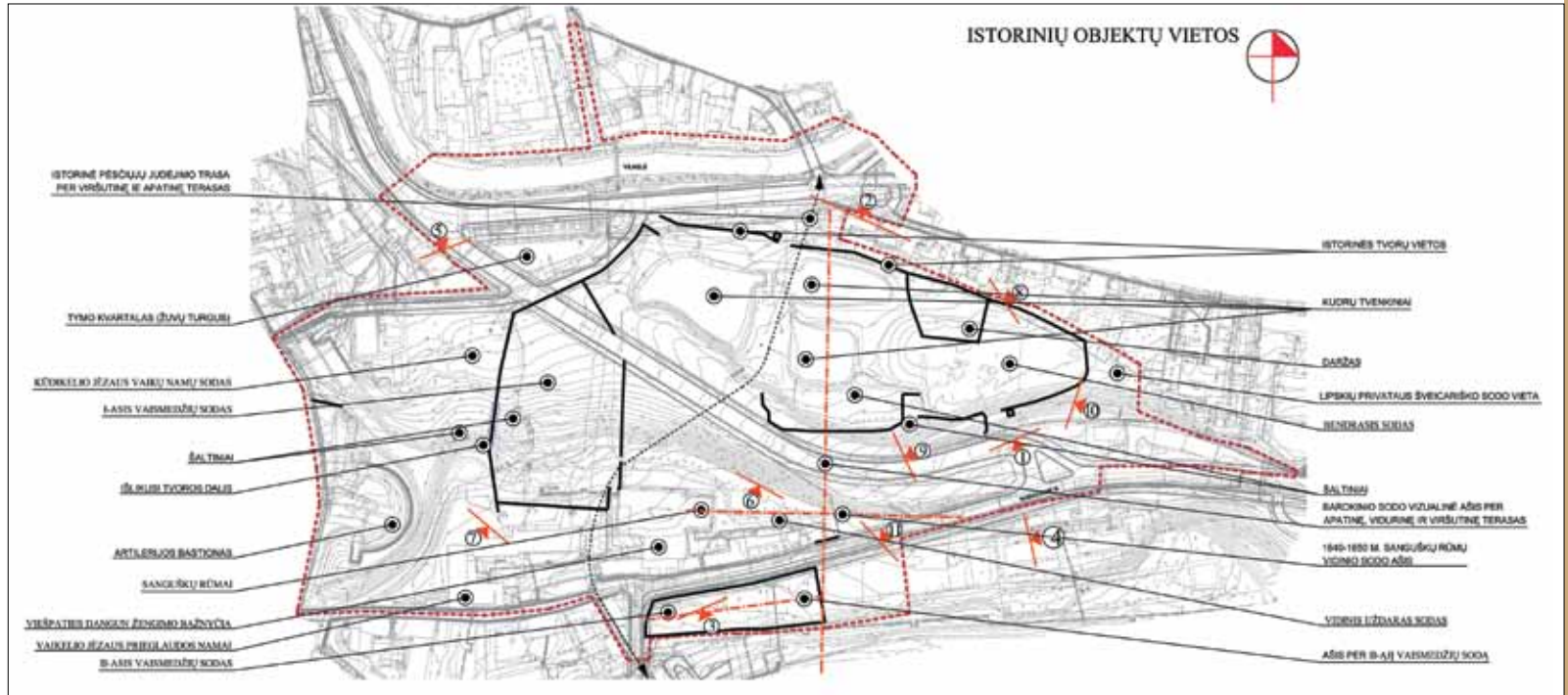
Projektu siekiama atkurti XVIII a. sodų sistemą bei vizualinius ir funkcinis ryšius tarp atskirų jų zonų, restauruoti istorinį reljefą, vandens telkinių (tvenkinių, šaltinių) sistemą, mūrinės tvoros liekanas, atkurti vaismedžių sodus ir bendrą teritorijos vientisumą.

Tarp siūlomų naujų elementų – edukacinės paskirties simbolinis vienuolyno daržas, skulptūrų kolekcija stilizuotų šulinių tematika, krūmų ir daugiamečių gėlių kolekcijos terasėlių šlaituose, vandens valymo funkciją atliekančių vandens augalų kolekcijos tvenkinių pakrantėse sukūrimas, apžvalgos zonos išplėtimas viršutinėje šlaito terasoje, dviračių takai palei Subačiaus gatvę, sezoninės lauko kavinės, medinės terasos, sodininko namelis (WC), vaikų žaidimo, automobilių stovėjimo aikštelių, Tymo turgaus lauko grindinio, buvusių tvorų įrengimas.

Siūloma tęsti istorines šios teritorijos želdinimo tradicijas. Iš vietovėje augančių želdinių rūšių sudaromos naujos ar papildomos esamos kompozicijos. Siūloma papildomai pasodinti beržų grupes, krūmų kolekciją papildyti senuose parkuose augusiais krūmais: ligustrais (*Ligustrum vulgare* L.), putiniais (*Viburnum lantana*), sedulomis (*Cornus Alba* L.), sausmedžiais (*Lonicera tatarica* L.), ožekšniais (*Euonymus europaeus* L.), vengrinėmis alyvomis (*Syringa*), lanksvomis (*Spiraea*), darželiniais jazminais (*Philadelphus coronarius* L.).

Numatyta įgyvendinti sodų komunikacijos projektą, kurio tikslas – keisti visuomenės požiūrį, elgesį ir santykių su istoriniais želdynais, sukurti naują erdvę bendravimui. Pasitelkiant kultūrinius renginius, formalias edukacijos priemones (paskaitas), steigiant naujus gamtos, istorijos, meno mylėtojų klubus ir mokyklėles, siekiama atkurti vietovės dvasines tradicijas, susijusias su misionierių vertybėmis: gailėstingumu, labdara ir švietėjiška veikla.

Sodo-parko sutvarkymo projektas – kelias nuo jo praeities į ateitį per dabartį. Naudojant šį tvarkymo priemonių rinkinį vietovė įgyja naują istorinę prasmę, atveria galimybę kokybiškam visuomenės poilsiui senamiestyje.

REFORMATŲ SODO SUTVARKYMO PROJEKTINIAI PASIŪLYMAI

The Reformatai Garden Project Proposals

**JURGA SILVIJA VEČERSKYTĖ-ŠIMELIŪNĖ,
BIRUTĖ PEČIŪRAITĖ-BALTUŠKIENĖ**

TIKSLAI IR UŽDAVINIAI:

- susieti istorinę ir dabartinę miesto kraštovaizdžio sistemas;
- gerinti kasdienio gyvenimo aplinkos kokybę regeneruojant kultūrinį kraštovaizdį;
- teritorijos tvarus vystymas – formuoti aplinką kultūriniu, sociologiniu ir rekreaciniu aspektais;
- sudaryti galimybę istorinių, kultūrinių, materialių ir nematerialių (dvasinių) praeities relikvų eksponavimui;
- atkurti šlaito terasos reljefą, kaip vieną ryškiausių ir būdingiausių šios vietovės bruožų;
- pritaikyti teritoriją neįgaliųjų reikmėms;

Projektas parengtas SĮ „Vilniaus planas“.

Pagrindinė teritorijos dominantė – šlaitas, besitęsiantis per visą sodo zoną šiaurės–pietų kryptimis.

Nagrinėjant Reformatų skvero medžių ir krūmų būklę, išskirtos trys funkcinis ir kompozicinis požiūriu skirtingos teritorijos: buvusių Reformatų kapinių sklypą galima apželdinti pasitelkus specifinį, kapines ženklinančią planavimo ir augalų komponavimo būdą. Pietinė skvero dalis, esanti arčiau J. Basanavičiaus gatvės, kurioje auga daug vertingų medžių, yra pėsčiųjų srautų tranzitinė teritorija; šiaurinei skvero daliai, buvusiam reformatų reprezentaciniam sodui, reikia daugiau rekonstrukcijos ir želdinių šalinimo darbų. Ši teritorija projektuojama kaip kokybiška, skirta ramiai pailsėti.

Projektu numatyta reikuperuoti, rekonstruoti; sanuoti istorinį želdyną, restauruoti ir atkurti buvusią sodo reprezentacinę dalį, naudojant simbolius įprasmiti vietos istoriją bei reformatų bendruomenės svarbą,

Projekto vieta: Vilnius

Projekto apimtis: 5,5 ha

Projekto rengimo metai: 2011

naikinti niūrią šiandien juntamą atmosferą, teritoriją humanizuoti ir pritaikyti poilsiui. Tarp kraštovaizdžio tvarkymo priemonių – menkaverčių želdinių pašalinimas ir naujų želdinių kompozicijų suplanavimas; sunaikintų elementų (reljefo) atkūrimas; takų tinklo rekonstrukcija, gėlynų ir žydinčių dekoratyvių formų krūmų bei vaismedžių įveisimas ir kiti darbai.

BERNARDINŲ SODO (SEREIKIŠKIŲ PARKO) SUTVARKYMO KRAŠTOVAIZDŽIO TVARKYBOS DARBŲ TECHNINIS PROJEKTAS

The Technical Project of Bernardinai Garden (Sereikiškės Park) management

**JURGA SILVIJA VEČERSKYTĖ-ŠIMELIŪNĖ,
MODESTA DAUDERYTĖ-MAZŪRIENĖ,
BIRUTĖ PEČIŪRAITĖ- BALTUŠKIENĖ,
AURELIJA LOZURAITIENĖ,
KĘSTUTIS LABANAUSKAS**

Projekto vieta: Vilnius

Projekto apimtis: 9 ha

Projekto rengimo metai: 2007–2010

Projekto įgyvendinimo metai: 2012–2013

PROJEKTO TIKSLAS: remiantis istorine ikonografinė XIX a. II p. ir XX a. pr. (po 1886–1888 m. įgyvendinto projekto (aut. A. W. Strauss)), medžiaga apie teritoriją ir vadovaujantis minėto laikotarpio kraštovaizdžio architektūros principais atkurti ir restauruoti Sereikiškių parko Bernardinų sodą.

Projektas parengtas SĮ „Vilniaus planas“.

PROJEKTO UŽDAVINIAI:

- nustatyti išlikusius svarbiausius XIX a. pab.–XX a. pr. elementus, jų vertę, eksponavimo principus;
- identifikuoti vertingus želdinius ir jų grupes, rekonstruoti želdyną;
- remiantis istorinių elementų restauravimo ir funkcijų atkūrimo programa, nustatyti teritorijos zonas pagal jų naudojimo pobūdį;
 - nustatyti tvarkybos projekto darbus;
 - restauruoti išlikusius sodo elementus ir atkurti jų vaidmenį teritorijoje;
 - atkurti išnykusius svarbiausius sodo struktūros elementus;
 - remiantis XIX a. pab. stilistika suprojektuoti naujus sodo elementus (botanines kolekcijas ir architektūrinius simbolius), lauko baldus, furnitūrą, mažosios architektūros elementus (kioskus, paviljonus, pavėsines) ir lauko žaidimo įrangą;
 - simboliškai, edukacinėmis augalų kolekcijomis, pažymėti teritoriją, kur 1469–1864 m. buvo bernardinų vienuolių daržai ir sodai; botaninė kolekcija pažymėti Vilniaus universiteto botanikos sodą, gyvavusį 1792–1842 m., gynybinės sienos fragmentus.

Sereikiškių parko Bernardinų sodas yra Vilniaus senamiesčio centre, šalia Neries ir Vilnios santakos, Gedimino pilies ir Kalnų parko kalvyno papėdėje. Jis vizualiai ir funkciškai neatsiejamas nuo Vilniaus pilių komplekso ir Bernardinų vienuolyno ansamblio, yra labai svarbus senamiesčio, Gedimino prospekto zonos, Užupio gyventojų kasdieniniam poilsiui bei gausiems aplink esančių unikalių kultūros vertybių lankytojams.

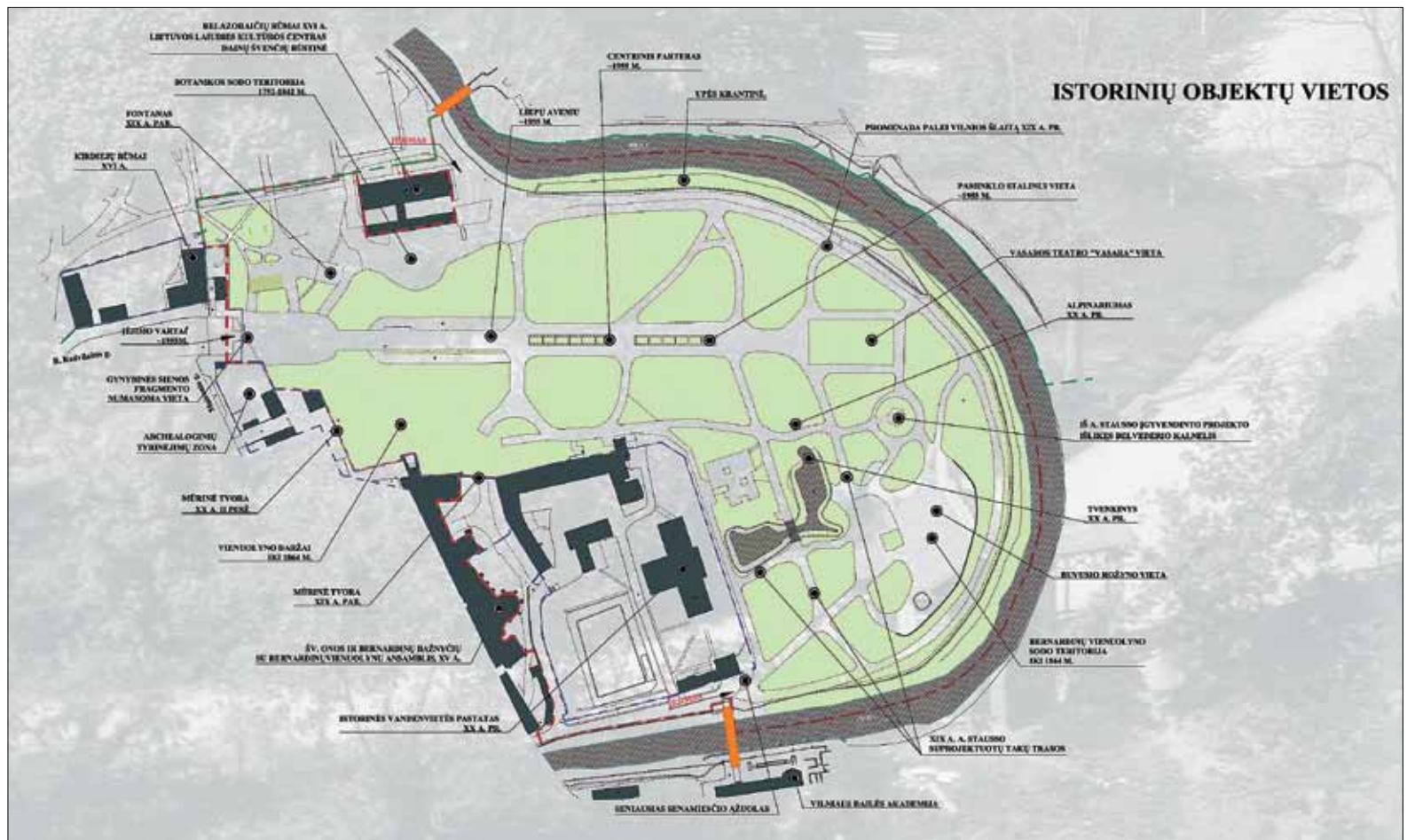
Istorinė raida, su už paveldą atsakingomis institucijomis suderinti Sereikiškių parko Bernardinų sodo projektiniai pasiūlymai (aut. G. Miknevičienė) bei senamiesčio tvarkymo ir naudojimo reglamentų sąlygos sužymėjo šios teritorijos tvarkymo gaires, lėmė restauravimo ir atkūrimo metodų pasirinkimą.

Teritorijos atnaujinimo procesas prasidėjo nuo parko, jo istorinio charakterio ir savybių, botaninės svarbos ir kraštovaizdžio vertės nustatymo. Vadovautasi išlikusiais istoriniais Vilniaus planais, prioritetą teikiant XIX a. pabaigos kartografinėi ir ikonografinėi medžiagai bei A. Strausso projektui. Buvo svarbu ne paraidžiui sugrįžti prie buvusio tam tikro laikotarpio išplanavimo, bet teisingai interpretuoti pakitusią gamtinę, urbanistinę ir socialinę aplinką, ieškant darnos su išlikusiais vietovėje praeities klodais, formuoti naują istorinį kraštovaizdžio identitetą.

Sereikiškių parko teritorija pagal naudojimo paskirtį ir tvarkymo pobūdį suskirstyta į penkias zonas: Bernardinų vienuolyno sodo pažymėjimui skirtą teritoriją, Botanikos sodo pažymėjimui skirtą teritoriją, pagal A. Strausso projektą atkuriamą teritoriją, peizažinio planavimo principais tvarkomą teritoriją, Vilnelės pakrantę.

Tarp teritorijos tvarkymo priemonių yra Parko erdvių sistemos ir vizualiųjų ryšių su gamtine aplinka regeneravimas, vietovei būdingos istorinės

biologinės įvairovės atkūrimas, egzistuojančių istorinių takų restauravimas (1888–1944 m.), alpinariumo struktūros ir augalų kolekcijos restauravimas (~1900 m.), tvenkinių restauracija (~1900 m.); Belvederio kalniuko restauracija ir paviljono aikštelės įrengimas (~1888 m.); mūrinės tvoros (šalia Dailės akademijos teritorijos ir B. Radvilaitės g.) restauracija (~1900 m.); mūrinių vartų nuo B. Radvilaitės gatvės restauracija (~1955 m.); lauko riedulių grindinio poilsio aikštelės Vilnelės pakrantėje restauravimas (~1925 m.); XIX a. pab. centrinės aikštės projektas; takų tinklo atkūrimas, sujungiant į vieną sistemą išlikusius XIX a. pab., XX a. II pus. bei atkuriamus išnykusius takus; vienuolyno sodų ir daržų augalų kolekcijos ekspozicijos, lipančių augalų pergolių aikštelės įrengimas; botanikos sodo pažymėjimas edukacinėmis augalų kolekcijomis; parko centrinio įėjimo aikštelės įrengimas; lauko baldų, furnitūros, mažosios architektūros elementų ir žaidimo įrangos, sodo informacinės sistemos sukūrimas ir kiti darbai.

UKMERGĖS PILIAKALNIO TERITORIJOS TVARKYMO KONKURSINIS PROJEKTAS

The Ukmergė mound management plan. Competition project

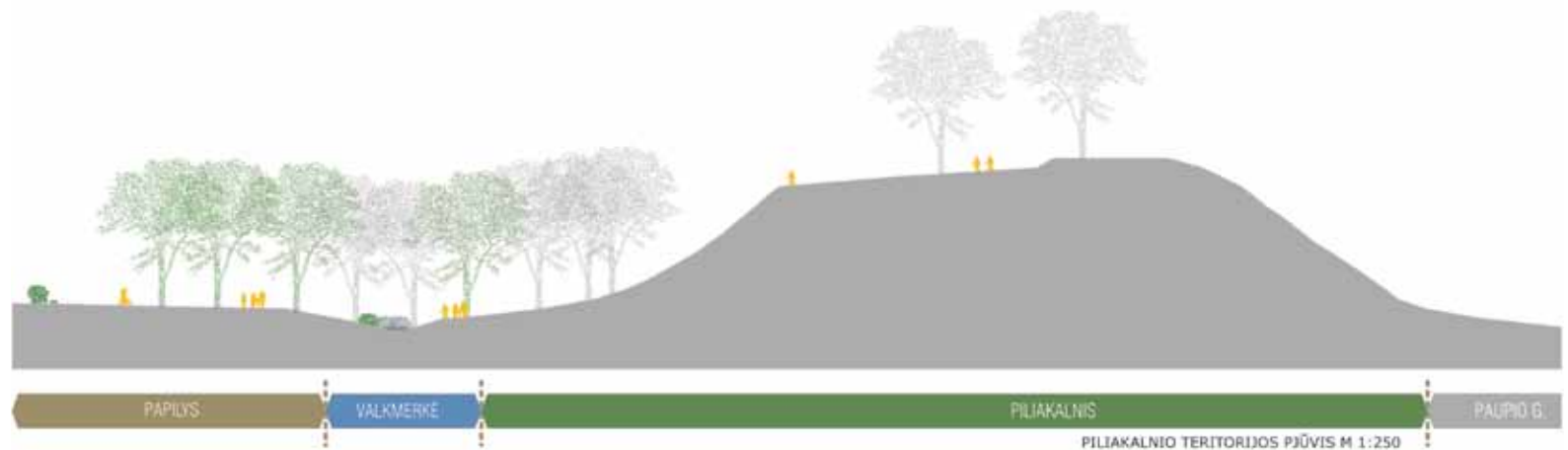
**REGIMANTAS PILKAUSKAS,
MANTAS PILKAUSKAS,
VAINIUS PILKAUSKAS**

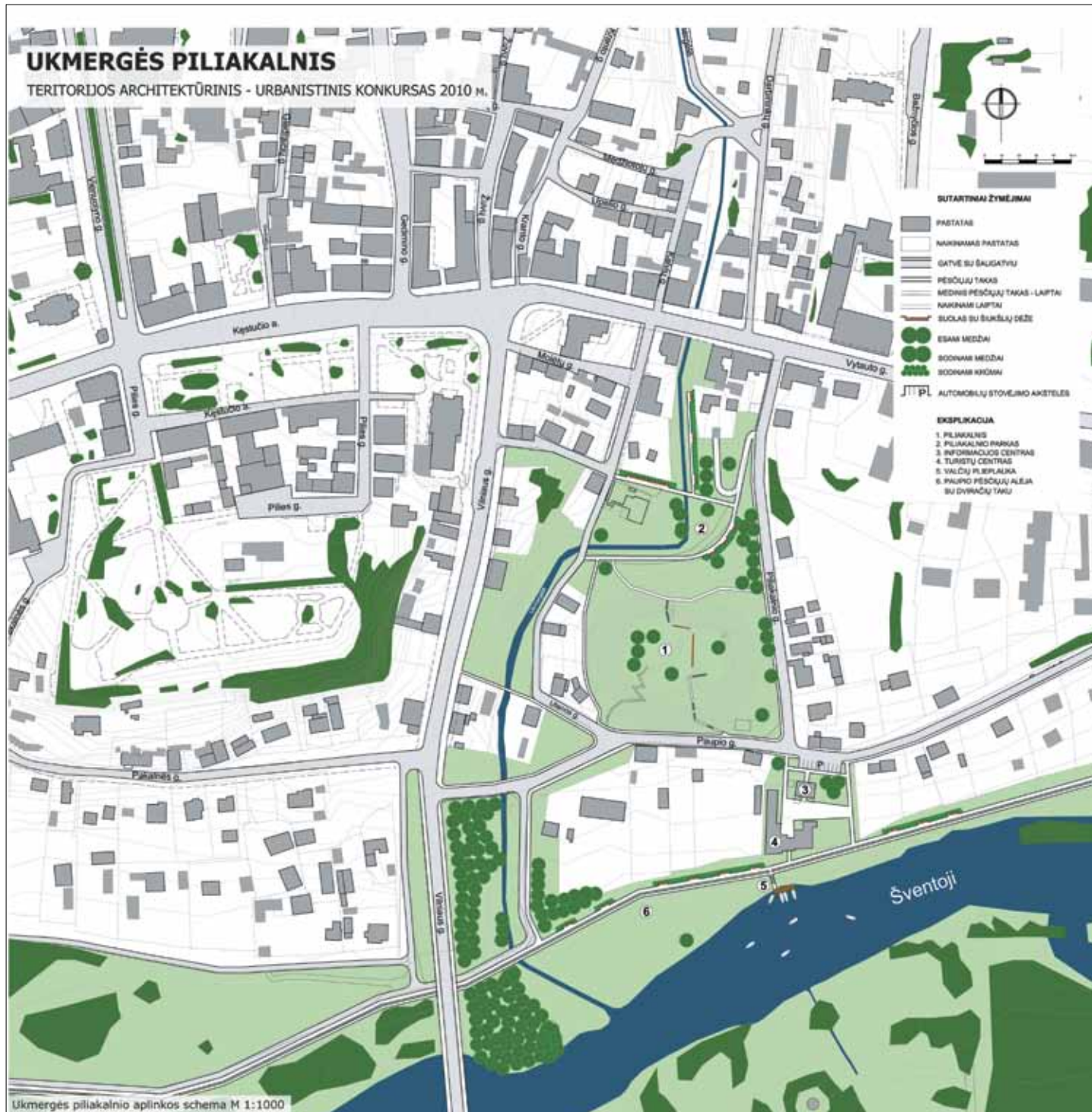
Projekto vieta: Ukmergės senamiestis
Projekto apimtis: 2,8 ha
Projekto rengimo metai: 2010

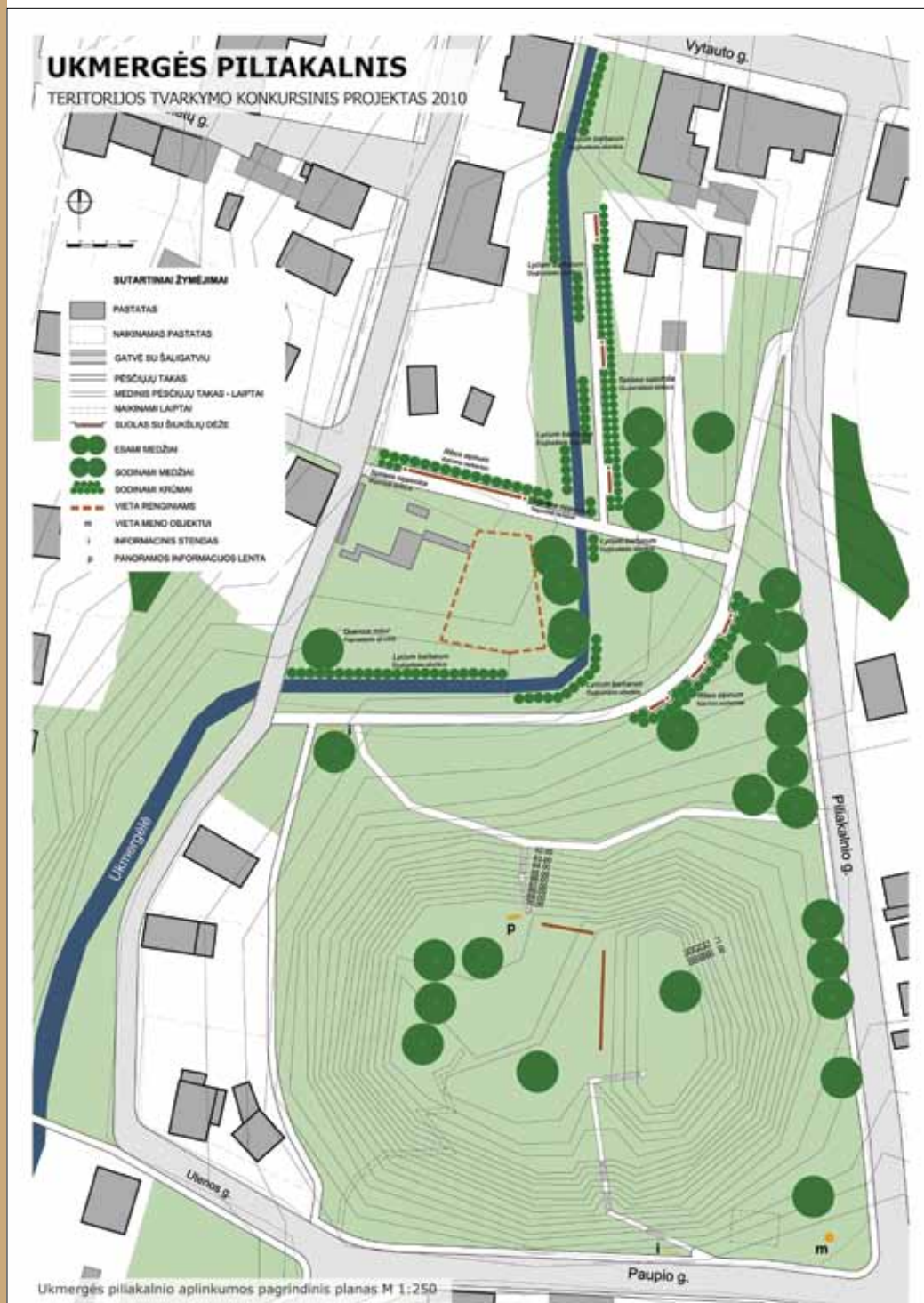
Ukmergės piliakalnis – nuostabus gamtos ir kultūros paminklas. Jo formavimasis prasidėjo prieš 10–14 tūkstančių metų, kai iš Pabaltijo atsitraukė ledynai. Šventoji skalavo pamatinės morenos lygumą, kurioje palei upę rikiavosi virtinė neryškių pakraštinių ledyninių gūbrių ir kalvų. Ten, kur į Šventąją įtekėjo upelis, dabar vadinamas Vilkmergė, Vilkmergėle arba Ukmergėle, o seniau, pasak istoriko dr. Jono Jurkšto (1929–2007), Valkmerke, žmonės įkūrė gyvenvietę ir apsiginti nuo priešų reikalingą piliakalnį. 1997 m. Ukmergės piliakalnis įregistruotas kultūros vertybių registre.

PROJEKTO UŽDAVINYS – išsaugoti kultūros vertybę: apsaugoti piliakalnį nuo suardymo, atskleisti jo vaizdą ir parodyti jį lankytojams, laikant objekto vertingąsias savybes.

Piliakalnį supa neaukšti pastatai, todėl jis matomas iš daugelio vietų. Šiuo metu piliakalnio papėdėje esančios Šventosios upės pakrantės apleistos. Projekte siūloma iškirsti daugumą salpoje augančių krūmų (išskyrus upės krantus saugančius karklus!) ir atkurti pievas. Projektuojama pakrante nutiesti takus pėstiesiems ir dviratininkams.

Siūloma iškelti mažą sodybėlę piliakalnio papėdės pietryčių kampe ir toje vietoje pastatyti koplytstulpį ar kitą skulptūrinį akcentą, informacinį stendą, žymintį kalno apžiūros tako pradžią. Vakarinėje piliakalnio papėdėje numatoma nutiesti pėsčiųjų taką, kuris apribotų savavališką sodybinių klypų plėtimąsi. Šalia Utenos gatvės buvusios pirties mūrų liekanas siūloma iširti, nustatant jų paminklinę vertę. Vertingas dalis konservuoti, o visa kita pašalinti.

Tvarkant Piliakalnio ir Paupio gatves siūloma nutiesti pėsčiųjų šaligatvius. Kopiantiems į piliakalnį – įrengti medinius laiptus iš pietų pusės, per senąją įėjimą į pilį, o šiaurės vakarų kampe esančius – naikinti, nes jie per statūs, pavojingi, nedera prie piliakalnio. Pilies kiemo aikštelėje numatyta pastatyti medinių suolų, o šalia jų – informacinius stendus su matomomis iš šių regyklų miesto panoramomis.

Piliakalnio aikštelėse ir staciuose šlaituose reikėtų išsaugoti ir nuolat šienauti varpinių žolių pievas. Staciuose šlaituose augantys paprastieji klevai turi būti nukirsti, o jų kelmai palikti supūti. Keletą paprastųjų klevų, augančių pilies kiemo aikštelėje, siūloma palikti, kad išryškėtų piliakalnio tūris. Piliakalnio papėdėje ir prie upelio esančius menkaverčius medžius siūloma iškirsti.

Piliakalnio aplinkumoje didesniems žmonių susibūrimams sąlygų nėra. Didelių susibūrimų reikėtų vengti, kad piliakalnio šlaitai ir aplinka būtų apsaugoti nuo ištrypimo. Apšviesti teritoriją numatoma, nuo gatvių nukreipiant specialius prožektorius į piliakalnio šlaitus.

LUKIŠKIŲ AIKŠTĖS VILNIUJE TVARKYMO KONKURSINIS PROJEKTAS

The Lukiškės square management Competition project

**REGIMANTAS PILKAUSKAS,
ALVYDAS ŽICKIS,
VAINIUS PILKAUSKAS**

Lukiškių aikštė yra pačiame Vilniaus centre. Ją daugiausia lanko praeiviai, kartais atsisėdantys ant suolo pailsėti, pasikalbėti ar tiesiog pasigrožėti žaluma. Istorija lėmė, kad XIX a. turgaus aikštė XX a. pavirto miesto skveru, kuriame buvo statomi svarbiausieji okupacijos simboliai (pavyzdžiui, paminklas V. Leninui). Lietuva laisva, nelemto simbolio nebėra, o mums liko puikus želdynas su šešiasdešimtmetėmis liepomis pakraščiuose, daug gerų vejų ir takų.

Dabartinė Lukiškių aikštė miesto centre yra didelė vertybė. Keičiant jos prasminius akcentus susiformavusi erdvė turėtų būti išsaugota.

Šiame projekte siūloma Lukiškių aikštėje pagerbti kovotojų už Lietuvos laisvę atminimą, o pirmiausia – kritusius mūsų karių ir partizanų. 1831 m., 1863 m. ir 1941 m. sukilėliai bei pokario Lietuvos partizanai iš tiesų buvo mūsų kariai, nes jie su ginklu rankose gynė Tėvynę nuo pavergėjų, jai praradus valstybingumą. Nežinomojo Lietuvos kario (partizano) kapas geriausiai išreikštų pagarbą jiems. Miesto centre esanti Lukiškių aikštė šiam paminklui labai tinka dar ir todėl, kad ji aplaistyta 1863 metų sukilėlių krauju (tai pažymi išsaugota rusvo granito paminklinė lenta aikštės šiaurinėje dalyje), o netoliese yra patriotų kankinimo vietos – KGB rūmai ir Lukiškių kalėjimas.

Kapo pavidalas turėtų būti labai prakilnus. Lukiškių aikštės erdvėje, šiauriniame aikštės pakraštyje, medžių bei Šv. Jokūbo ir Pilypo bažnyčios fone, projektuojama pakelta vieta, kurioje būtų karilionas ir Amžinoji ugnis. Nežinomojo kario (partizano) kapą su Aukų alėja ir joje esančiu paminklu sieja vizualinė ašis.

Projekto vieta: Vilnius
Projekto apimtis: 3 ha
Projekto rengimo metai: 2010

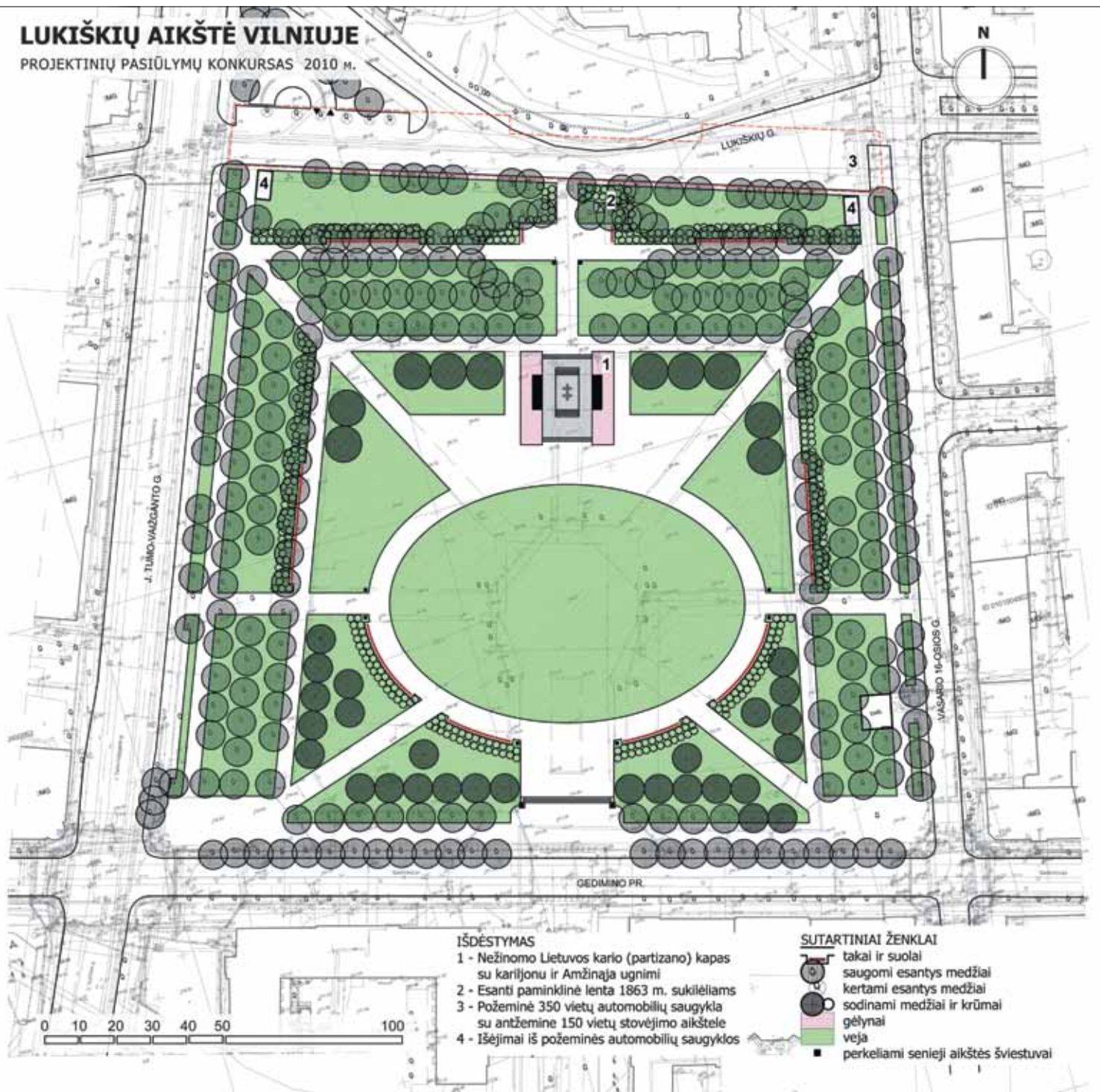
Takų kryžkelėje anksčiau stovėjęs paminklas V. Leninui skaldė aikštės erdvę. Šiame projekte aikštės centre išryškinta pagrindinė erdvė ir sudarytas ovalo formos vejų parteris, kuris bus ir Nežinomojo kario (partizano) kapo dalis. Takai, anksčiau aikštę kirtę skersai, išilgai ir įstrižai, dabar atsirems į ovališkąją taką, ir Lukiškių aikštės centrinė dalis išsaugos vientisumą. Einant ovalu, kelias truputį pailgės, bet bus galima patirti malonių įspūdžių stebint besikeičiančius aikštės perspektyvinius vaizdus.

Tvarkant aikštės takus, raudoną plytų miltų dangą numatyta pakeisti pilkų betono trinkelėlių danga. Daugumą aikštės suolų, išsaugant dabar esančius stilingus suolus su atramomis, siūloma orientuoti į Nežinomojo kario (partizano) kapą, be to, numatyta suolų pastatyti ir aikštės pakraščiuose. Dabar aikštėje esančius dekoratyvinius šviestuvus numatyta išdėstyti prie pagrindinių įėjimų į aikštę.

Naujų želdinių aikštėje reikės sodinti palyginti nedaug. Šiauriniame pakraštyje, geriau apšviestoje vietoje, netoli Nežinomojo kario (partizano) kapo, siūloma pasodinti paprastųjų ažuolų, o pietiniame – paprastųjų klevų. Suolų užnugariuose bei aikštės pakraščiuose siūloma sodinti ūksmingų krūmų, pavyzdžiui, kalninių serbentų, kad aikštė būtų geriau apsaugota nuo išorės įtakos. Aikštėje augančios liepos dar jaunos buvo nugenėtos, todėl ir dabar jų lajos tebėra sudarkytos. Genint reikėtų padėti liepoms susiformuoti natūralias lajas, saugoti polajį nuo mindymo (grunto sutankinimo) ir druskų. Medžius reikėtų tręšti, o po jais auginti paklotinius žolynus iš daugiamečių augalų.

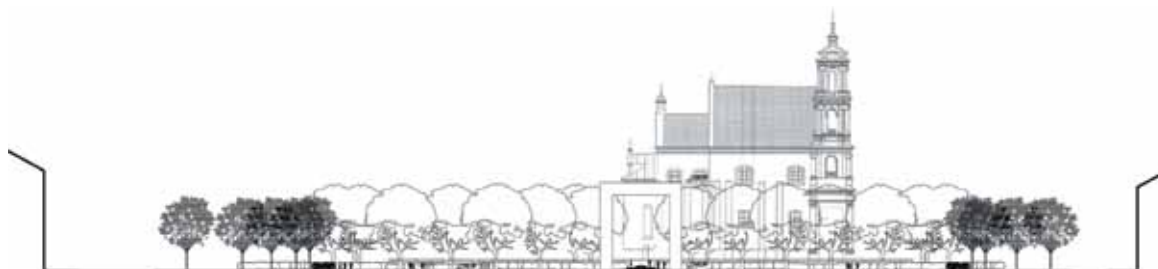
LUKIŠKIŲ AIKŠTĖ VILNIUJE

PROJEKTINIŲ PASIŪLYMŲ KONKURSORAS 2010 M.

PJŪVIS PIETŪ-ŠIAURĖS KRYPTIMI

PJŪVIS VAKARŲ–RYTŲ KRYPTIMI

KRAŠTOVAIZDŽIO REKULTIVACIJOS DARBAI

DAUNIŠKIO PARKAS UTENOS MIESTE

The Project of Dauniškis park in Utena town

**VYTAUTAS SIPAVIČIUS, EUCHRIDA SIPAVIČIENĖ,
JŪRATĖ PARAGYTĖ**

Projekto vieta: Utena

Projekto apimtis: 11 ha

Projekto rengimo ir įgyvendinimo metai: 2005–2009

ESAMA BŪKLĖ.

Dauniškio ežero pakrantės iki 2005 m. buvo pelkėtos, apaugusios menkaverčiais medžiais ir krūmais, apeiti aplink ežerą buvo neįmanoma, naudojami du menkai įrengti paplūdimiai, vakarine pakrante buvo galima praeiti tik krūmais apžėlusiu žvyruotu taku.

PROJEKTO TIKSLAS.

Teritoriją pritaikant rekreacijai, buvo realizuota pagrindinė parko idėja – visiems miestiečiams ir svečiams sukurta galimybė jaukiai ir patogiai apeiti, apvažiuoti dviračiais aplink Dauniškio ežerą.

Buvo išvalyta dalis ežero pakrantės – iškirsti menkaverčiai krūmai, išrauti kelmai, vakarinis krantas išvalytas nuo nendrių ir dumblo, ežeras tapo geriau matomas. Išlyginus pakrantę, daugiau kaip 4 ha plote buvo įrengta veja. Rytinėje ir pietinėje ežero pakrantės dalyse buvo palikti natūraliai augantys vandens augalai (paprastosios nendrės, ežeriniai meldai, švendrai ir kt.).

Vakarinėje ežero pakrantėje buvo įrengti betono trinkelio ir dolomito skaldos takai, takų plotas – 14 128 kv. m. Šlapioje ežero pakrantėje, norint išsaugoti natūralią augmeniją, buvo įrengtas medinis takas.

Prie takų aplink visą ežerą buvo įrengtas apšvietimas, pastatyta suoliukų, kad būtų galima grožėtis ežeru ir ten gyvenančiais laukiniais paukščiais. Ežere įrengtas pontoninis lieptas.

Projekto metu buvo pastatytos skydinės tvoros, estetiškai atskiriančios parką nuo privačių žemės sklypų. Įrengti jėjimai į parką iš gatvių, mašinų stovėjimo aikštelės, pastatytas tualetas, kuris prijungtas prie miesto

vandentiekio ir nuotekų tinklų. Visoje parko teritorijoje įrengtos vaikų žaidimų aikštelės, sūpynės, smėlio tinklinio aikštelė, daugiamečių gėlių gėlynai.

Kadangi natūraliai parko teritorijoje auga nedaug rūšių medžių ir krūmų (paprastoji pušis, karpotasis beržas, baltasis gluosnis, drebulė, sedula), parko teritorija buvo praturtinta naujomis rūšimis, sodinant augalus jiems tinkamose vietose: šlapioje vietoje – juodalksnius, pakrantėje – sidabrinius klevus, puošmedžius, rūgščioje pušyno žemėje – rododendrus. Čia yra pasodinta drėgnų pievų augalų (andersono tradeskantė (*Tradescantia andersoniana*), šilingė (*Lysimachia punctata*), krūminis astras (*Aster dumosus*), sibirinis vilkdalgis (*Iris sibirica*)), pamiškės ir miško daugiamečių gėlių (astilbė (*Astilbe*), papartis (*Dryopteris filix-mas*), epimedis (*Epimedium*), snaputis (*Geranium*), melsvė (*Hosta*)), saulėtų vietų gėlių (barzdotasis vilkdalgis (*Iris barbata*), miškinis šalavijas (*Salvia nemorosa*), blizgančioji rudbekija (*Rudbeckia fulgida*) ir dar daug kitų.

Parke pastatyti stendai, kuriuose yra parko planas, informacija apie parką ir augalus, augančius natūraliose augavietėse. Šiltomis vasaros dienomis parke būna daugybė žmonių, vaikai žaidžia žaidimų aikštelėse, lesina paukščius, kiti maudosi, žvejoja. Vyresnieji mėgsta pasėdėti pavėsyje ant suoliukų. Kiekvienais metais parke vyksta miesto šventės ir kiti renginiai. Parkas šiuo metu yra mėgstamiausia Utenos miestiečių poilsio teritorija.

Dauniškio ežere įrengtas muzikinės šviečiantis fontanas tapo vienu svarbiausių miesto lankytinų objektų. Estetiška parko erdvė praturtino Utenos panoramą.

Dauniškio parkas Utenos miesto centre tapo Uteniškių ir miesto svečių mėgstama poilsio ir bendravimo erdve

BENDRASIS PLANAS NAUJAM GYVENAMŲJŲ NAMŲ KVARTALUI BUVUSIOJE ROFTEN INDUSTRIJOS ZONOJE: POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO STUDIJA (KRAŠTOVAIZDŽIO DALIS) IR BENDROJO PLANO KRAŠTOVAIZDŽIO DALIES PASIŪLYMAI

General Plan for New Residential Block in Former Roften industry Zone: Environmental Impact Assessment Study (Landscape part) and the Proposals for Landscape part of General plan

RAMUNĖ SANDERSON

DARBO TIKSLAI: pagal Europos Sąjungos direktyvos „Dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai“ vertinimo nuostatas išsamiai išanalizuoti numatomos veiklos įtaką kraštovaizdžio charakteriui bei vizualinei aplinkai ir šią informaciją panaudoti rengiant bendrojo plano kraštovaizdžio dalį.

Darbe nagrinėjamas apleistas industrinės paskirties žemės sklypas, kuris savivaldybės bendrajame plane skiriamas naujai plėtrai. Numatyta čia suprojektuoti 300 gyvenamųjų namų rajoną su visuomeninės paskirties pastatais, skverais ir parku. Vadovaujantis Europos Sąjungos teise, būtina atlikti tokio projekto išsamų poveikio aplinkai vertinimą, taip pat ir poveikio kraštovaizdžio charakteriui bei vizualinei aplinkai vertinimą pagal nustatytą Jungtinėje Karalystėje metodiką. Vertinimo studijos išvados atskleidė galimas problemas, o numatytos poveikio aplinkai švelninimo priemonės padėjo jų išvengti.

Teritorijos kraštovaizdžio projektiniai pasiūlymai buvo suformuluoti vadovaujantis darnaus vystymosi kriterijais, poreikiu plėtoti žaliąją infrastruktūrą ir atsižvelgiant į naujos statybos vizualinę įtaką aplinkai. Naujojo kraštovaizdžio struktūra buvo formuojama nuosekliai, remiantis poveikio kraštovaizdžiui vertinimo studija, šiuo atžvilgiu nuolat koreguojamas visas teritorijos planas, pastatų išdėstymas, gatvių plotis ir kiti urbanistiniai parametrai. Poveikio aplinkai švelninimas prasidėjo nuo suvokimo, kad projektuojamą objektą reikia ne slėpti, o projektuoti taip, kad savo visuma jis praturtintų aplinką ir pagerintų jos vizualines savybes.

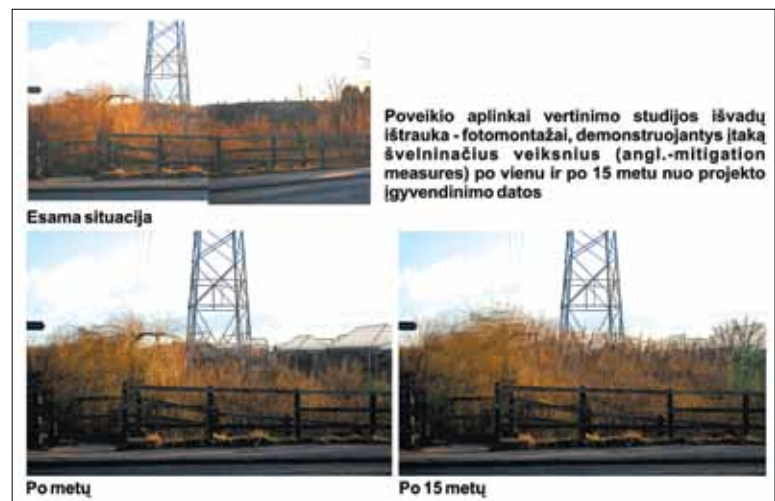
Projekto vieta: Češyro grafystė, Jungtinė Karalystė

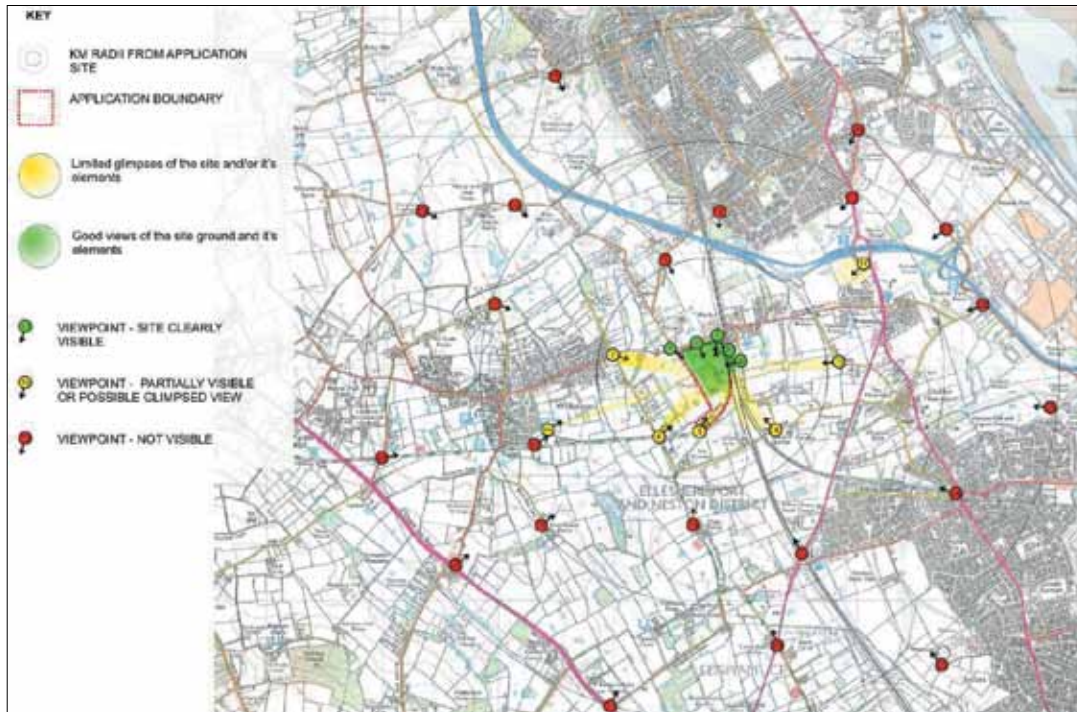
Projekto apimtis: 18,7 ha

Projekto rengimo ir įgyvendinimo metai: 2010–2012

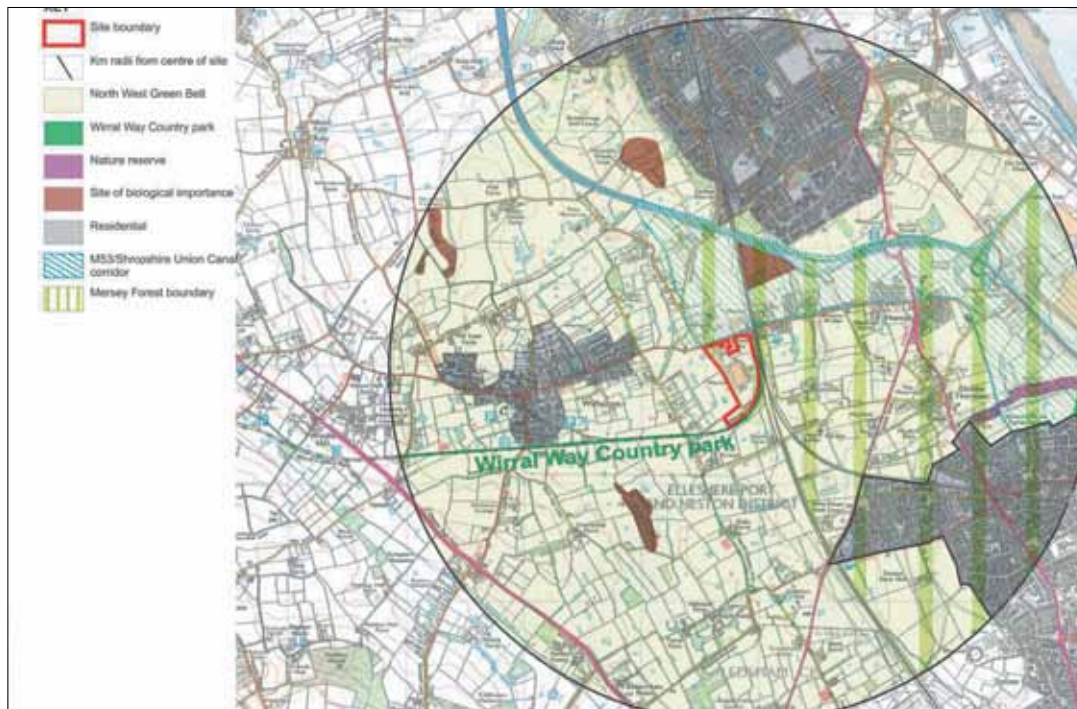
Buvo sukurtas visavertis apželdintų gatvių, pėsčiųjų takų, skverų, žaidimo aikštelių ir parkų tinklas, glaudžiai susietas su architektūrinėmis formomis. Tai prisidėjo prie kokybiškos gyvenamosios aplinkos vystymo.

Projektas parengtas kartu su „Terra Firma Consultancy“ (JK).

Vizualinio poveikio aplinkai studijos plotas apima 3 km spindulio zoną aplink nagrinėjamą teritoriją. Žiūrėjimo taškai pažymėti numeriu bei kodine spalva pagal tai, koks bus numatomas poveikis.

Aplinkos kraštovaizdžio charakterio studija apima 3 km spindulio zoną aplink nagrinėjamą teritoriją. Charakterio tipai nustatomi remiantis nacionaline tipologija, bei vietos savivaldybės kraštovaizdžio charakteristika.

IŠTRAUKOS IŠ BENDROJO TERITORIJOS PLANO KRAŠTOVAIZDŽIO DALIES

Teritorijos kraštovaizdžio eskizinis planas

Kraštovaizdžio struktūros diagrama

Tipiniai želdynų planai bei pjūviai padėjo suformuoti kraštovaizdžio plano parametų aprašą

SUBALANSUOTA TURIZMO PLĖTRA PRIE KUPIŠKIO MARIŲ (LIETUVA) IR LUBANO EŽERO (LATVIJA) – STELLA

LLI-010 Sustainable Tourism Development at Kupiškis Lagoon (Lithuania) and Lake Luban (Latvia)/STELLA.

**VYTAUTAS SIPAVIČIUS,
EUCHRIDA SIPAVIČIENĖ**

Projekto vieta: Kupiškio rajonas

Projekto apimtis: 20 ha

Projekto rengimo ir įgyvendinimo metai: 2009–2011

PROJEKTO TIKSLAS: padidinti Kupiškio (Lietuva) ir Rēzeknės (Latvija) rajonų patrauklumą gyventojams ir lankytojams.

PROJEKTO UŽDAVINIAI:

- vystyti turizmo ir rekreacijos infrastruktūrą prie Kupiškio marių ir Lubano ežero;
- pasitelkiant bendruomenę plėtoti kuriamą turizmą ir didinti žmogiškąjį potencialą;
- aktyvinti turizmo marketingą ir projekto rezultatų sklaidą.

1984 m. užtvėnkus Lėvens upę suformuotos 828 ha ploto Kupiškio marios – didžiausias šiaurės Lietuvoje, trečias pagal dydį dirbtinis vandens telkinys šalyje.

Tarptautinio projekto įgyvendinimo metu aplink Kupiškio marias ir Bagdonių saloje bei Uošvės liežuvio pusiasalyje devynios rekreacinės teritorijos išvalytos nuo menkaverčių medžių ir krūmų, įrengta nauja veja, stambiais lauko akmenimis sutvirtinti eroduojantys krantai. Uošvės liežuvyje, kur medžiai pradėti sodinti dar prieš 20 metų, įrengti takai, prie keturiasdešimt septynių rūšių ten augančių medžių sumontuotos lentelės su jų lietuviškais, lotyniškais, angliškais pavadinimais.

Rekreacinėse teritorijose suformuota septyniolika poilsiaviečių su lauko baldais, atskirai pastatyti suoliukai, pavėsinės, persirengimo kabinos, įrengtos tinklinio aikštelės, pontoninės prieplaukos, lauko tualetai, aikštelės šiukšlių konteineriams, laužvietės, sumontuoti informaciniai stendai. Pertvarkyta arba įrengta septyniolika mašinų stovėjimo aikštelių, sutvarkyti privažiavimo keliai, įrengti žvyro skaldos takai.

Kupiškio rajone vyko trys praktiniai seminarai, surengtos dvi patirties apsikeitimo išvykos, lietuvių ir latvių kalbomis parengta pasitelkiant bendruomenes kuriamo turizmo plėtros koncepcija – turizmo vystymo praktinis vadovas rajonų savivaldybių administracijoms ir bendruomenėms, surengtos keturios aplinkos tvarkymo talkos, projekto rezultatų pristatymas visuomenei abiejose šalyse, išleisti projektą pristatantys leidiniai, apie projektą informuota internete, vietos spaudoje ir per televiziją.

Rēzeknės rajone, prie didžiausią plotą Latvijoje užimančio Lubano ežero (57 kv. km), įrengtas vandens turizmo plėtros centras, sutvarkytas paplūdimys. Čia nuomojamas vandens sporto inventorių, įrengtos automobilinių namelių ir krovinių automobilių stovėjimo aikštelės, nedidelė estrada po atviru dangum, teniso, tinklinio ir vaikų žaidimų aikštelės.

KRAŠTOVAIZDŽIO TIRIAMIEJI DARBAI

KRAŠTOVAIZDŽIO ARCHITEKTŪROS MOKSLO TIRIAMŪJŲ DARBŲ KOMPLEKSAS (2008–2011 M.)

Complex of scientific research work on Landscape Architecture (2008–2011)

PROF. HABIL. DR. KONSTANTINAS JAKOVLEVAS-MATECKIS

Monografija „Miesto kraštovaizdžio architektūra“

Mokslo straipsniai

MONOGRAFIJA

I tomas, „Miesto kraštovaizdžio architektūros raida ir teorijos pagrindai“ (2008 m.), 412 p.

II tomas, „Želdiniai ir jų komponavimo principai“ (2003 m. ir 2011 m. antrasis papildytas leidimas), 300 p.

III tomas, „Miesto kraštovaizdžio architektūros objektų formavimo principai“ (baigiamas rengti, 2013 m.)

Tai pirmoji mokslinė monografija šalyje, naujai ir sistemaiškai pagrindžianti miesto kraštovaizdžio architektūros, kaip savarankiškos ir naujos architektūros šakos, teorinius bei meninius principus. Monografijoje apibendrinami Europoje ir Lietuvoje atlikti, taip pat ir autoriaus daug metų vykdyti moksliniai tyrimai ir mokslo taikomosios veiklos rezultatai. Knyga skirta kraštovaizdžio architektūros mokslininkams ir specialistams, gali būti naudojama kaip mokslinių žinių šaltinis magistrantūros ir doktorantūros studijose. Monografijoje analizuojami miesto kraštovaizdžio architektūros objektų formavimo ir kompozicijos principai bei priemonės. Pateikiami spalvoti paveikslai, brėžiniai bei schemas.

I tome, „Miesto kraštovaizdžio architektūros raida ir teorijos pagrindai“, nagrinėjamos kraštovaizdžio, kraštovaizdžio architektūros ir miesto kraštovaizdžio architektūros sampratos, sąvokos, klasifikacija, tipai, formavimo politikos kryptys, principai ir metodologija. Pateikti miesto aplinkos, kaip sudėtingos sistemos, kūrimo teoriniai aspektai bei principai. Siekiant išskirti kraštovaizdžio architektūrą kaip savarankišką mokslo ir meno šaką, daug dėmesio skiriama jos tikslams, uždaviniams ir tyrimo bei kūrybos objektams apibrėžti.

Darbe atlikta kraštovaizdžio architektūros raidos analizė. Kitaip nei daugelis autorių, kurie skirstė ir nagrinėjo sodus ir parkus į geometrinius,

peizažinius, mišriuosius, kai kada vadindami tai „stiliais“, nesusiedami jų su architektūra ir jos stilistiniais periodais, autorius, nors ir trumpai, tačiau kompleksiskai analizavo kraštovaizdžio architektūros raidą, siekdamas susieti ją su Europos ir Lietuvos urbanistikos bei architektūros raida, apibrėždamas kraštovaizdžio architektūros vaidmenį, jos planinės erdvinės struktūros ir kompozicijos ypatumus, pagrindinių meninių vystymosi bruožų visumos tendencijas (įvairių architektūros stilių laikotarpiams, pradedant antika, bizantija, romanika, gotika, renesansu, baroku, klasicizmu, romantizmu, istorizmu, modernu ir baigiant modernizmu).

Knygoje detalai nagrinėjama miesto ir kraštovaizdžio gamtinių komponentų (vietovės reljefo, vandenų, želdynų) tarpusavio sąveika, jų įtaka miesto savitumui ir jo įvaizdžiui, miesto želdynų ir želdinių urbanistinė reikšmė ir jų atliekama urbanistinė ekologinė, techninė apsauginė ir architektūrinė socialinė funkcijos, miesto želdynų sąveika su gamtiniu karkasu, jo svarba ir sudarymo principai. Daug dėmesio skiriama miesto želdynų sistemos kūrimo principams pagrįsti, želdynams klasifikuoti ir miesto želdynų urbanistinėms normoms įgyvendinti.

Monografijos autorius yra miesto želdynų klasifikacijos ir miesto želdynų plotų normų, patvirtintų LR Želdynų įstatymu (2007) ir LR aplinkos ministerijos įsakymu (2007-12-21), bendraautoris. 2012 m. VGTU Mokslo monografijų konkurse darbas buvo įvertintas 1-ąja vieta.

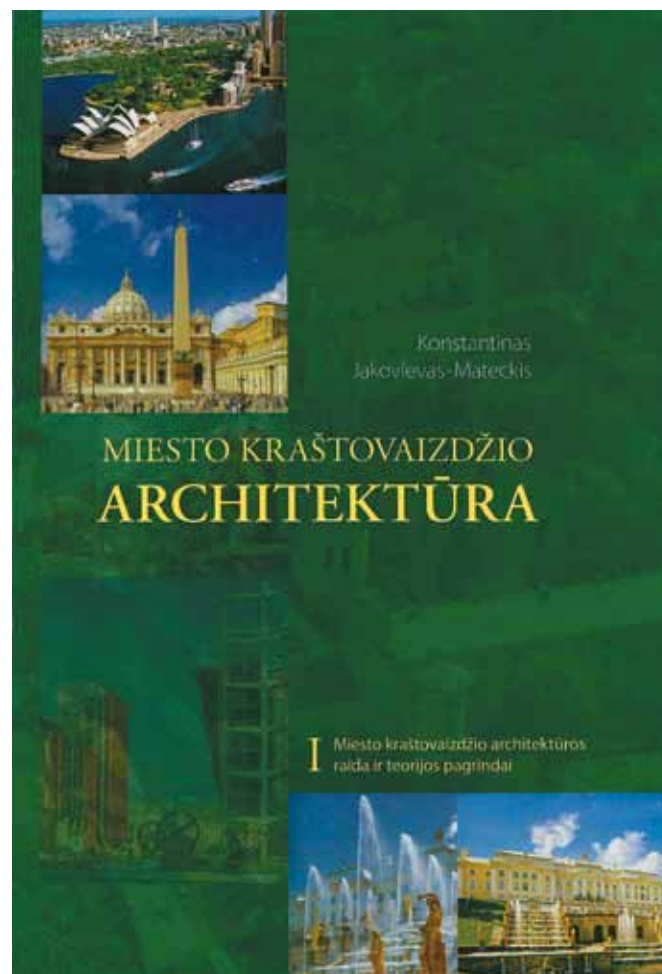
II tome, „Želdiniai ir jų komponavimo principai“, stengiamasi į želdinių komponavimą pažvelgti iš architektūrinių kompozicinių pozicijų, įvertinti naujausius kraštovaizdžio architektūros, dendrologijos mokslo tyrimo bei praktikos laimėjimus. Todėl naujasis leidinys yra papildytas ir pataisytas.

Monografijoje pateiktos bendros žinios apie sumedėjusius augalus, jų paplitimą ir panaudojimą ne tik mūsų šalyje, bet ir Rytų Baltijos ša-

lių introdukciniuose rajonuose. Smulkiai išanalizuotos medžių, krūmų, lianų architektūrinės ir dekoratyvinės savybės (augalų išvaizda, dydis, kamieno ir šakų sandara, lajos formos išraiškingumas, lapų, spyglių, žiedų bei vaisių dekoratyvumas), augalų ilgaamžiškumas ir augimo sparta. Daug dėmesio skiriama medžių, krūmų ir lianų kompozicijos principų (paradigmų) nagrinėjimui. Monografijoje, remiantis autoriaus daugelį metų šalies ir užsienio miestų želdynuose vykdytų mokslinių tyrimų rezultatais, sudarytas originalus iliustruotas medžių, krūmų ir lianų, tinkamiausių Rytų Baltijos šalių miestų želdynams, asortimento katalogas. Jo lentelės, autoriaus iš natūros ekspedicijose ir išvykose atlikti piešiniai, grafiniai simboliai ir skaičiai apibrėžia devyniasdešimt šešių augalų biologines, ekologines, architektūrines ir dekoratyvines savybes, rodo jų keitimąsi skirtingais metų laikais, pateikia rekomendacijas, kaip ir kur panaudoti šiuos augalus miesto želdynuose ir pan. Autoriaus pasiūlytas sistemizavimo ir pavaizdavimo metodas yra ne tik naujas ir originalus, bet taip pat labai patogus, nes specialistas vienu žvilgsniu gali lentelėje aprėpti visas augalo savybes ir panaudojimo galimybes. Už šio metodo sukūrimą autorius buvo apdovanotas TSRS Liaudies ūkio pasiekimo parodos aukso medaliu. Šiuo metu įvairių autorių Lietuvoje ir užsienyje paskelbtos medžių bei krūmų asortimento lentelės yra tekstinio pobūdžio, neilustratyvios, sunkiai ir negreit suvokiamos. Monografijoje daug dėmesio skiriama medžių, krūmų ir lianų įvairių derinių kompozicijos nagrinėjimui. Pateikti medžių masyvų, medžių įvairių dydžių grupių, medžių eilių, pavienių medžių ir krūmų derinių komponavimo principai (paradigmos).

Monografijoje nagrinėjami ir tokie svarbūs miesto kraštovaizdžio architektūros komponentai, kaip vejoms ir jų augalai, daugiamečių varpinių žolių mišiniai įvairaus tipo vejoms, daugiamečių ankštinės žolės ir kiti augalai vejoms pakaitalui ir dekoratyvinių žolinių augalų kompozicijos miesto želdynuose.

Monografijoje daug dėmesio skiriama gėlėms ir gėlynams. Išnagrinėtos vienmečių, dvimečių, daugiamečių, svogūninių, gumbasvogūninių ir šakniagumbinių gėlių savybės. Pateikti įvairių tipų geometrinių ir laisvos formos gėlynų, alpinariumų, vandens telkinių gėlynų komponavimo principai. Remiantis autoriaus ilgų tyrimų rezultatais, pateiktas miesto želdynams rekomenduojamų 162 rūšių ir veislių originalus iliustruotas gėlių asortimento katalogas. Jame grafiškai (piešiniai, simboliais, skaičiais) pavaizduotos gėlės, pateiktos pagrindinės morfologinės, dekoratyvinės ir bioekologinės jų savybės, parodytas keitimasis įvairiais metų laikais, pateikiamos rekomendacijos, kaip panaudoti šiuos augalus ir pan. Leidinyje išsamiai išnagrinėtos devynių grupių rožės (arbatinės, hibridinės, poliantinės, floribundinės, stambiažiedės, miniatiūrinės, *patio*, besidriekiančios, laipiojančios ir krūminės) ir rožynai bei jų komponavimo principai. Šiame moksliniame darbe sumedėjusių

augalų pavadinimai rašomi pagal naujus Europos Sąjungos botaninės nomenklatūros reikalavimus.

Monografijoje pateikti miesto kraštovaizdžiui formuoti atrinktų medžių, krūmų, lianų ir gėlių iliustruoti asortimentai, aprašyti jų komponavimo principai, pateikiami pavyzdžiai ir kt. Visa tai yra autoriaus daugelio metų mokslinių tyrimų ir projektinės veiklos kraštovaizdžio architektūros srityje rezultatų apibendrinimas. Toks mokslinių tyrimų ir mokslo taikomosios veiklos rezultatų susistemimas, apibendrinimas ir vizualinis patrauklumas yra reikšmingas šios mokslinės monografijos privalumas.

III tome, „Miesto kraštovaizdžio architektūros objektų formavimo principai“, nagrinėjama kraštovaizdžio architektūros objektų tipologija ir įvairių tipų objektų projektavimo ypatumai. Smulkiai išanalizuoti miesto visuomeninių erdvių: aikščių ir skverų, pėsčiųjų gatvių, pėsčiųjų zonų architektūrinės aplinkos formavimo principai. Daug

dėmesio skiriama ir kitoms miesto viešosioms erdvėms – miesto istoriniams parkams ir jų atkūrimo problemai, poilsio, pramogų ir vaikų parkams. Pateikti jų formavimo principai.

Miestų planinėje erdvinėje struktūroje labai svarbią vietą užima gyvenamosios teritorijos, todėl autorius sistemiskai ir detalai nagrinėja jų teritorijų: gyvenamųjų rajonų, mikrorajonų, kvartalų ir atskirų daugiaaukščių, mažaaukščių ir individualių sodybinių namų teritorijų želdynų formavimo principus. Mieste gyvenamosios teritorijos glaudžiai susijusios su vaikų darželiais, lopšeliais, mokyklomis, aukštosiomis mokyklomis, todėl atskirai nagrinėjami ir šių kraštovaizdžio architektūros objektų teritorijų architektūrinės aplinkos formavimo klausimai.

Miesto gyvenime svarbų vaidmenį vaidina pramonė, todėl monografijoje svarbi vieta skiriama pramonės teritorijų kraštovaizdžio archi-

tektūros sisteminiam formavimui. Nagrinėjami pagrindiniai veiksniai, darantys įtaką pramonės įmonių aplinkos formavimui, pateikiamos pagrindinių šalies pramonės šakų (chemijos, maisto, statybos medžiagų ir konstrukcijų ir kt.) įmonių teritorijų želdynų formavimo principai.

Monografijoje nagrinėjami gatvių, pėsčiųjų ir dviračių trasų įrengimo ir želdynų formavimo principai. Plačiau analizuojami miestų rekreacinių teritorijų (saugomų teritorijų ir miškų) rekreaciniai ištekliai ir rekreacijos plėtros galimybės. Daug dėmesio skiriama mažųjų kraštovaizdžio architektūros statinių ir įrenginių kūrimo miesto teritorijose principų atskleidimui.

Monografija gausiai iliustruota, pateikiama daug šalies ir užsienio kraštovaizdžio architektūros objektų formavimo pavyzdžių ir kt. Visa tai – autoriaus ilgus metus vykdytų tyrimų ir projektinės veiklos kraštovaizdžio architektūros srityje rezultatai. Toks mokslinių tyrimų ir mokslo taikomosios veiklos rezultatų susisteminimas ir apibendrinimas yra reikšmingas šios mokslinės monografijos privalumas.

MOKSLO STRAIPSNIAI:

1) „Moderno stiliaus kraštovaizdžio architektūra Lietuvoje ir Vilniaus Sereikiškių parko atkūrimo problema“, iš *Urbanistika ir architektūra=Town planning and architecture*. Vilnius, 2008, T. 32, Nr. 1, P. 5–16.

2) „Miestų plėtra ir jo kraštovaizdžio horizontalių ryšių – gatvės želdynų – kūrimo paradigmos kai kurie aspektai“, iš *Subalansuotos plėtros idėjų raiška architektūroje ir teritorijų planavime: mokslinių straipsnių rinkinys*. Kauno technologijos universitetas. Kaunas: Technologija, 2009. P. 143–157.

3) „Vilniaus Sereikiškių parkas: išlikimo drama“, iš *Kultūros barai*, 2010, Nr. 9. P. 19–29.

4) „Miesto kraštovaizdžio architektūros problemos“, iš *Kraštovaizdžio architektūra – patirtis, tendencijos, perspektyvos: Kraštovaizdžio architektūros forumo 2010 mokslo darbai*. Vilnius: Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjunga ir kt., 2010. P. 14–27.

5) „Lietuvos istorinių parkų raidos analizė ir kai kurie jų atkūrimo problemos aspektai“, iš *Urbanistika ir architektūra=Town planning and architecture*, Vilnius, 2011, T. 35, Nr. 3, P. 169–183.

Recenzuotuose moksliniuose straipsniuose analizuojamos miesto kraštovaizdžio architektūros problemos, detalai nagrinėjamos gatvių želdynų kūrimo klaidos ir pateikiami nauji jų projektavimo principai. Daug dėmesio skiriama Lietuvos istorinių parkų raidos analizei ir jų atkūrimo problemai. Detaliau nagrinėjama modernio stiliaus kraštovaizdžio architektūra Lietuvoje ir Vilniaus Sereikiškių parko išlikimo bei atkūrimo galimybės.

LEHTVARIO DVARO SODYBOS PARKO TYRIMAI. LEHTVARIO DVARO PARKO ISTORINĖS IR MENINĖS RAIDOS APYBRAIŽA. LEHTVARIO DVARO PARKO DENDROLOGINIŲ TYRIMŲ APYBRAIŽA

The Lentvaris Manor Park research. The historic and artistic development outline of the Lentvaris Manor Park.
The dendrological research outline of the Lentvaris Manor Park

**VAIVA DEVEIKIENĖ,
GIEDRĖ ČEPONYTĖ, STEPONAS DEVEIKIS**

Projekto vieta: Trakų rajono savivaldybė, Lentvario seniūnija

Projekto apimtis: 20,7 ha

Projekto rengimo ir įgyvendinimo metai: 2007–2008

DARBO TIKSLAI:

■ apibendrinti ankstesnių tyrimų ir publikacijų medžiagą ir naujais faktais papildyti Lentvario dvaro sodybos ir parko istorinės bei meninės raidos analizę, apžvelgti parko kūrėjų menines išraiškos priemones ir būdus, įvertinti Lentvario dvaro parko meninę raišką ir vertingumą, remiantis šiomis išvadomis pateikti rekomendacijas parko parterinės dalies ir parko ansamblio restauravimo koncepcijai.

■ apibendrinti ankstesnių tyrimų, inventorizacijų medžiagą ir naujais faktais, aktualia 2008 m. tyrimo informacija papildyti Lentvario dvaro sodybos želdyno analizę, parengti išvadas dėl Lentvario dvaro parko dendrologinės sudėties, gamtinių sąlygų ir meninės raiškos vertingumo.

■ pateikti rekomendacijas dėl želdyno struktūros atgaivinimo (nykimo sustabdymo; ūkinių priemonių taikymo) ir pasiūlymus parko restauravimo koncepcijai.

Lentvario dvaro sodybos parkas buvo sukurtas dviem etapais: 1) Lentvarį įsigijusio ir čia rezidavusio Juozapo Tiškevičiaus (1835–1891) sumanymu XIX a. 7-ajame dešimtmetyje (apie 1870 m.) sukurta reprezentacinė sodyba su parku; 2) dvaro parko perplanavimas ir išplėtimas po tėvo mirties dvarą paveldėjusio Vladislavo Tiškevičiaus (1865–1936) sprendimu pagal prancūzų kraštovaizdžio architektų, parkų kūrėjų E. André (1840–1911) ir jo sūnaus R. André (1867–1942) 1898–1899 m. parengtą projektą. Parko išplėtimo ir įrengimo, puošybos darbai tęsėsi iki 1904 m. Yra išlikęs ir Versalio nacionalinėje aukštojoje peizažo mokykloje saugomas Lentvario dvaro parko centrinės

dalies–parterio planas. Išlikusi ir išsaugota antrojo etapo parko planinė, erdvinė ir tūrinė struktūra bei E. ir R. André kurto parko modelis laikytini prioritetu restauruojant parką ir jo vizualinius bei funkcinius ryšius.

PARKO KELIAI. XIX a. pab.–XX a. pr. dvaro sodybos ir parko nebuvo galima pravažiuoti tranzitu, parko – apvažiuoti palei ežerą. Prie sodybos buvo privažiuojama ir į ją įvažiuojama iš įvairių pusių. Seniausiuose planuose ir 1940 m. plane aiškiai matomi dvaro sodybą šiaurinėje pusėje juosiantys keliai, susijungiantys su ūkiniu kiemu ir rekreacine zona bei atšakomis atvedantys link reprezentacinės dalies. Vidinėje dvaro sodybos ir parko ansamblio teritorijoje takai taip pat buvo suskirstyti pagal svarbą ir naudojimą. Šiuo metu asfaltuotu tranzitiniu keliu paverstas ramaus pasivaikščiojimo takas palei Lentvario ežerą stipriai pažeidžia autentiško parko plano principus ir skatina neadekvatų parko prieigų naudojimą.

Transporto tranzitą palei ežerą būtina panaikinti, suprojektuojant ir įrengiant kitus Lentvario dvaro sodybos ir parko apvažiavimo kelius šiauriniu parko pakraščiu arba nukreipiant transportą daug patogesniais ir apylinkių urbanistikos ryšius sutvarkančiais keliais.

PARKO RIBOS, buvusios XX a. pirmojoje pusėje, yra aiškiai fiksuotos 1940 m. plane. Gamybinės (fabriko) teritorijos riba tvora atskiria vizualiai ir funkciškai reikšmingą parko teritorijos dalį, kurioje yra želdinių ir tvenkinys. Parko ribų nustatymo ir teritorijos skirstymo zonomis klausimai turi būti sprendžiami atsižvelgiant į kitaip susiklosčiusią nuosavybės ir turto naudojimo sanklodą. Spręstini fabriko tvoros

nukėlimo, dabar užtvėrtos parko dalies fizinio ir funkcinio prijungimo prie vaizdingosios parko zonos, iš minėto tvenkinio ištekancio vandens srauto / upelio istorinės vagos atkūrimo klausimai. Taip būtų atkurta optimali Lentvario dvaro parko teritorija, jos struktūra ir istoriškai susiklosčiusio (suformuoto) skirstymo zonomis principai.

Specialiuoju planu būtina nustatyti ir įteisinti saugomos kultūros vertybės ribas ir jos apsaugos zonas, įvertinant ir atsižvelgiant į tai, kad Lentvario dvaro parkas yra ekstravertiškas, t. y. išoriškai vizualiai yra susijęs su supančia aplinka. Išsaugant pradinę dvaro sodybos ir parko pastoralinę dvasią, geriausia būtų parką ir Lentvario ežerą apsupti agrokultūriniu kraštovaizdžiu, vengiant tiesioginio užstatymo zonų sąlyčio su parko riba ir ežeru.

PARKO TVARKYMO ZONOS. Lentvario dvaro parkas laikytinas vieninga sistema, kuri, nepaisant atskirų jos dalių priklausomybės ir nuosavybės sanklodos, turėtų būti tvarkoma pagal vieningą programą, taikant atskiroms parko zonoms tokius principus:

- Centrinėje dalyje – restauracijos principas atkuriant E. Andrė siūlytus sprendimus – parterio planinę ir erdvinę struktūrą, apžvalgos taškus ir erdves, baliustradas ir kitus architektūrinius elementus;

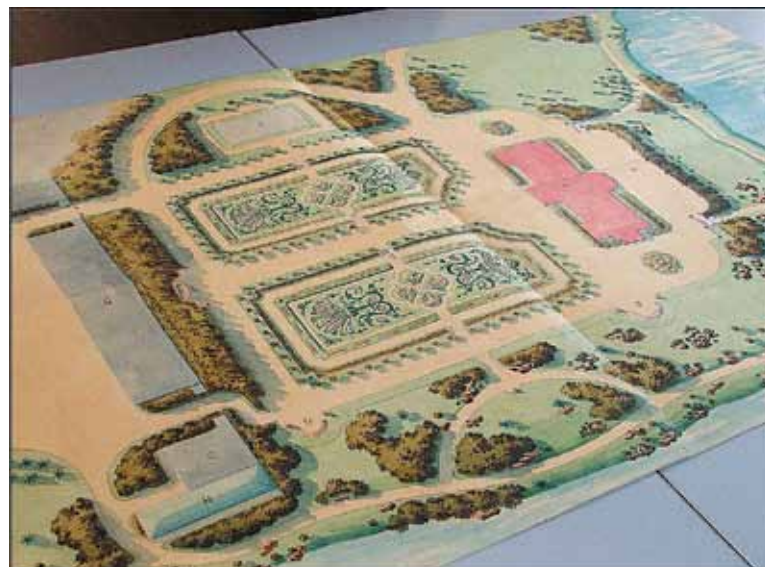
- Ūkinio kiemo zonoje – restauracijos, konservavimo ir rekonstrukcijos principai, aktualizuojant šios zonos pastatų ūkinį / verslo naudojimą;

- „Šveicarijos“ zonoje – konservacinis-restauracinis principas, apsaugant ir sutvarkant originalius *pittoresque* įrenginius ir atkuriant parko erdves bei vandens žaismės scenas ir įrenginius;

- „Rivjeros“ zonoje – restauracinis / rekonstrukcinis principas, aktualizuojant šios zonos pastatų, statinių ir puošybos / *pittoresque* elementų bei įrenginių rekreacinį naudojimą.

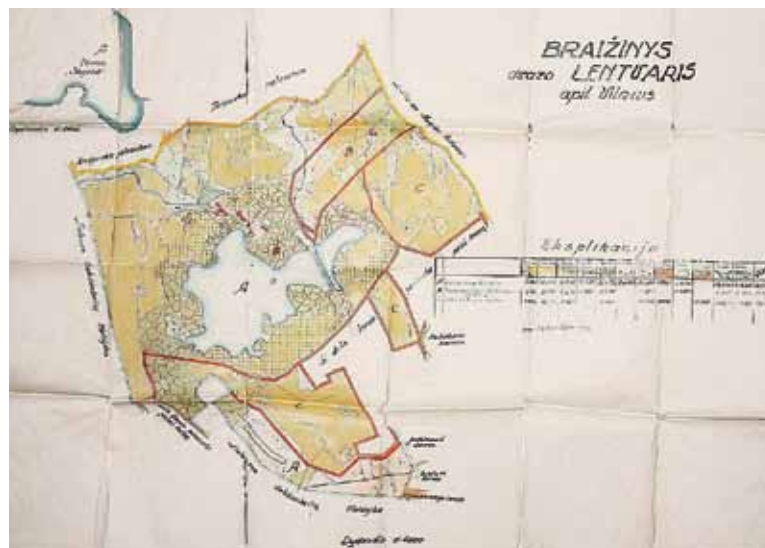
PARKO DENDROLOGINĖS VERTYBĖS IR JŲ TVARKYMAS. Vertinga augvietės ir dendrologinės sudėties visuma leidžia Lentvario dvaro parką laikyti dendrologiškai turtingu. Dendrologiškai vertingi medžiai auga sutelkti daugelyje parko zonų ir formuoja želdinių kompozicijų židinius beveik visame parke. Dendrologinės parko vertybės turi būti išsaugotos ir vystomos sodinant jau augančių ir naujų rūšių medžius ir krūmus.

Lentvario dvaro parko erdvės turi būti atkuriamos, išsaugant susiklosčiusią parko erdvių sanklodą, formuojant erdvių–retmių–tankmių kaitą ir žaismę, vingrius erdvių kontūrus. Vandens telkinių erdvės lomoje ir spygliuočių siluetai kalvelėse kuria ar imituoja kalvoto ar net kalnų peizažo nuotaiką. Ši nuotaika turi būti išlaikoma ir stiprinama naudojant želdinius – vaizdingais gojeliais ar vienišų augalų akcentais

Lentvario parko parterio planas aut. E.Andre, 1899 m. Versalio aukštosios nacionalinės mokyklos archyvas.

Fotografuota 2007 m

Lentvario dvaro žemių parceliacijos brėžinys su tarpukariu buvusios sodybos vaizdu, 1940

aikštelių ir laukymų pakraščiais. Reikėtų atsodinti akcentuojančius ir vaizdus kadruojančius želdinius, parodytus atraminiam plane.

Lentvario dvaro parko medynų valymo ir formavimo darbai, iškerant želdinių perteklių, ligotus medžius ir sąžalynus, turi būti vykdomi

nuosaikiai keletą metų, užtikrinant šios apybraižos ir parko atkūrimo projekto autorių priežiūrą. Parko medžių kirtimas galimas tik žiemą – nuo lapkričio vidurio iki kovo pradžios (kad nebūtų trikdomas paukščių ir kitų smulkiosios faunos atstovų gyvenimo ciklas), prieš tai tinkamai pažymėjus kirtimui skirtus medžius ir gavus kirtimo bilieta. Vengiant ligų ir kenkėjų židinių, nukirsta mediena negali būti sandėliuojama, o turi būti utilizuojama iš karto. Smulkios šakelės kompostuojamos arba paskleidžiamos parko medynuose – tankmėse.

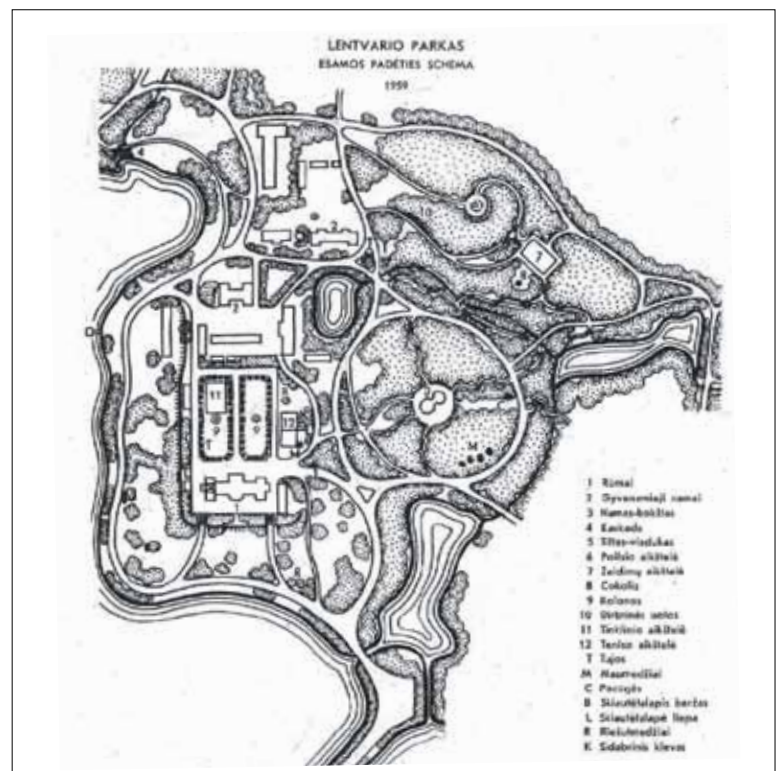
Lentvario dvaro parko parterio tujos šalintinos baigiant dvaro centrinių rūmų (pilies) restauravimo darbus. Rūmus supančius želdinius šlaituose reikia retinti, formuojant ažūrinius medynus arba ertmes. Tai leistų atverti vaizdus į Lentvario dvaro rūmus iš įvairių apžvalgos taškų ir lygių; taip pat vaizdus į apylinkes iš rūmų, taip sustiprinant Lentvario dvaro parko ekstravertiškumą.

Lentvario dvaro parko želdinių laukiniškumo (*Wild Garden*) ir tapybiškumo (*pittoresque*) principų puoselėjimas turi būti etapinis, nuoseklus ir nuolatinis. Čia pavyzdžiu gali būti Palangos, Užutrakio parkų Lietuvoje ir kitų E. Andrė kurtų parkų Europoje puoselėjimo darbai.

Lentvario dvaro parko susiformavę **žolynai**, jų rūšinė sudėtis yra saugotina vertybė. Pavasarį ir vasarą žydinčių augalų kaita atvirose erdvėse ir retmėse yra dekoratyvi ir teikianti parkui spalvų gamą. Tankmių žolinė augalija yra ūksminė, jos struktūra, spalvos ir tekstūra puikiai dera su medynų sudėtimi. Parko zonų biocenozijų įvairovė atitinka augaviečių dirvožemio, drėgmės, apšvietimo sąlygas ir yra puikus indikatorius bei dekoratyvinis elementas parko želdiniuose.

Lentvario dvaro sodybos topografinis planas, 2008 m.

Lentvario dvaro sodybos parko tyrimai

TERITORIJOS TRAKŲ MIESTO SENAMIESČIO PRIEIGOSE URBANISTINĖS PLĖTROS GALIMYBIŲ STUDIJOS KRAŠTOVAIZDŽIO DALIS

The urban development feasibility study for Areas near Trakai old town. Landscape part

GIEDRĖ INGRIDA LAUKAITYTĖ-MALŽINSKIENĖ

DARBO TIKSLAS: parengti kraštovaizdžio vizualinio identiteto formantų (gamtinių, kultūrinių) apsaugos ir vystytinos teritorijos vizualinės raiškos integruoto vertinimo bei reguliavimo metodiką ir pritaikyti ją Trakų miesto senamiesčio prieigų urbanistinio vystymo galimybių ir apribojimų nustatymui.

DARBO UŽDAVINIAI:

■ nustatyti kraštovaizdžio vizualinio identiteto formantų apsaugos ir naujų užstatymo struktūrų planavimo kraštovaizdyje vizualinės raiškos reguliavimo metodinius principus.

■ metodinius principus pritaikyti nustatant galbūt vystytinos teritorijos ir kraštovaizdžio vizualinio identiteto formantų kompozicinius ryšius.

■ planuojamoje vystyti teritorijoje nustatyti vizualinių barjerų zonas, reikšmingas Trakų pietinės dalies kraštovaizdžio vizualinio identiteto formantų apsaugai.

Pristatoma integruota kraštovaizdžio vizualinio identiteto formantų (gamtinių, kultūrinių) apsaugos ir galbūt vystytinos teritorijos vizualinės raiškos vertinimo bei reguliavimo metodika. Metodika pritaikoma

Projekto vieta: Trakų miesto savivaldybė, Trakų istorinio nacionalinio parko teritorija

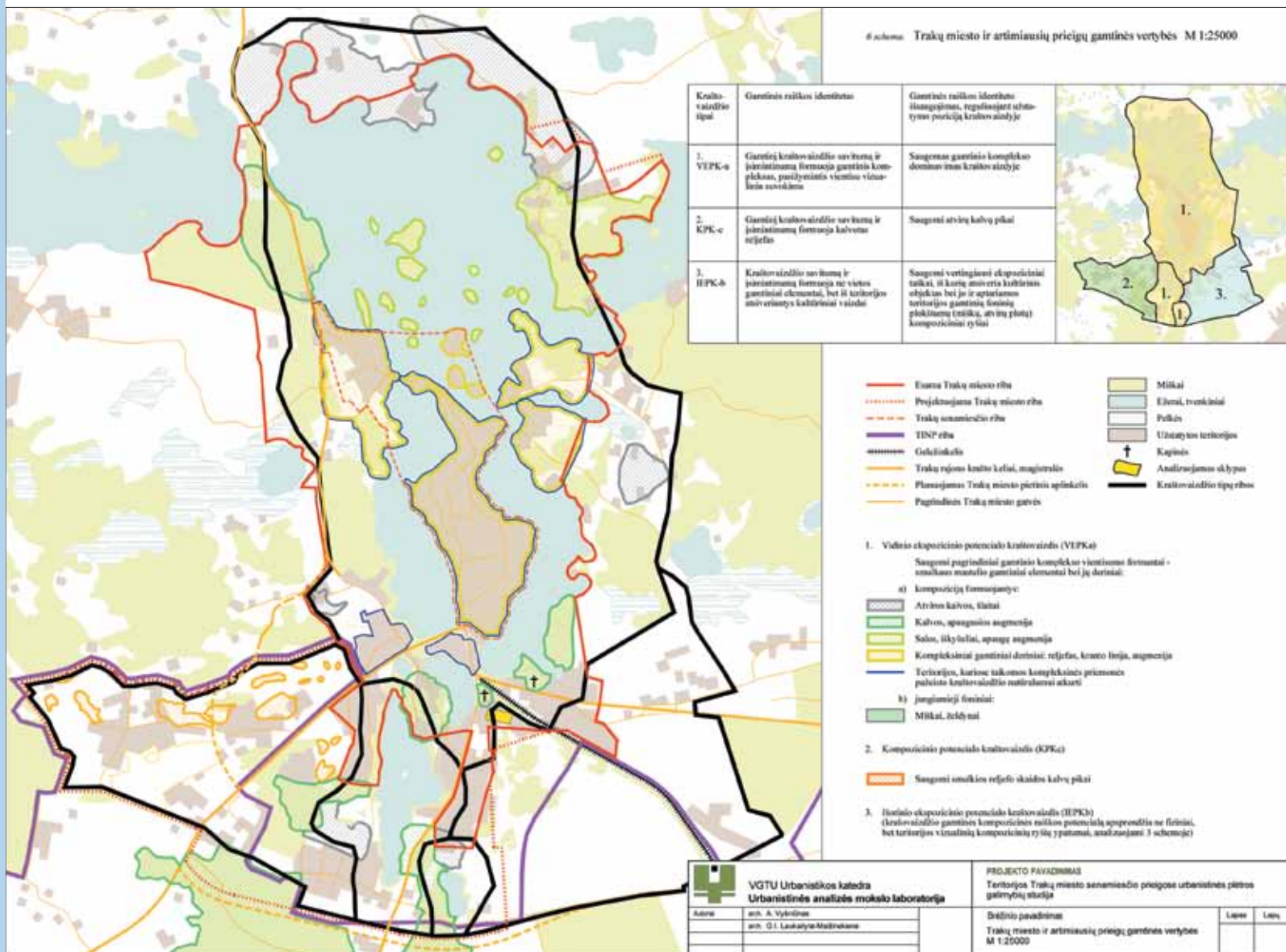
Projekto apimtis: sklypo plotas –1,6 ha; vizualiai įtakojama teritorija ~2,5 tūkst. ha

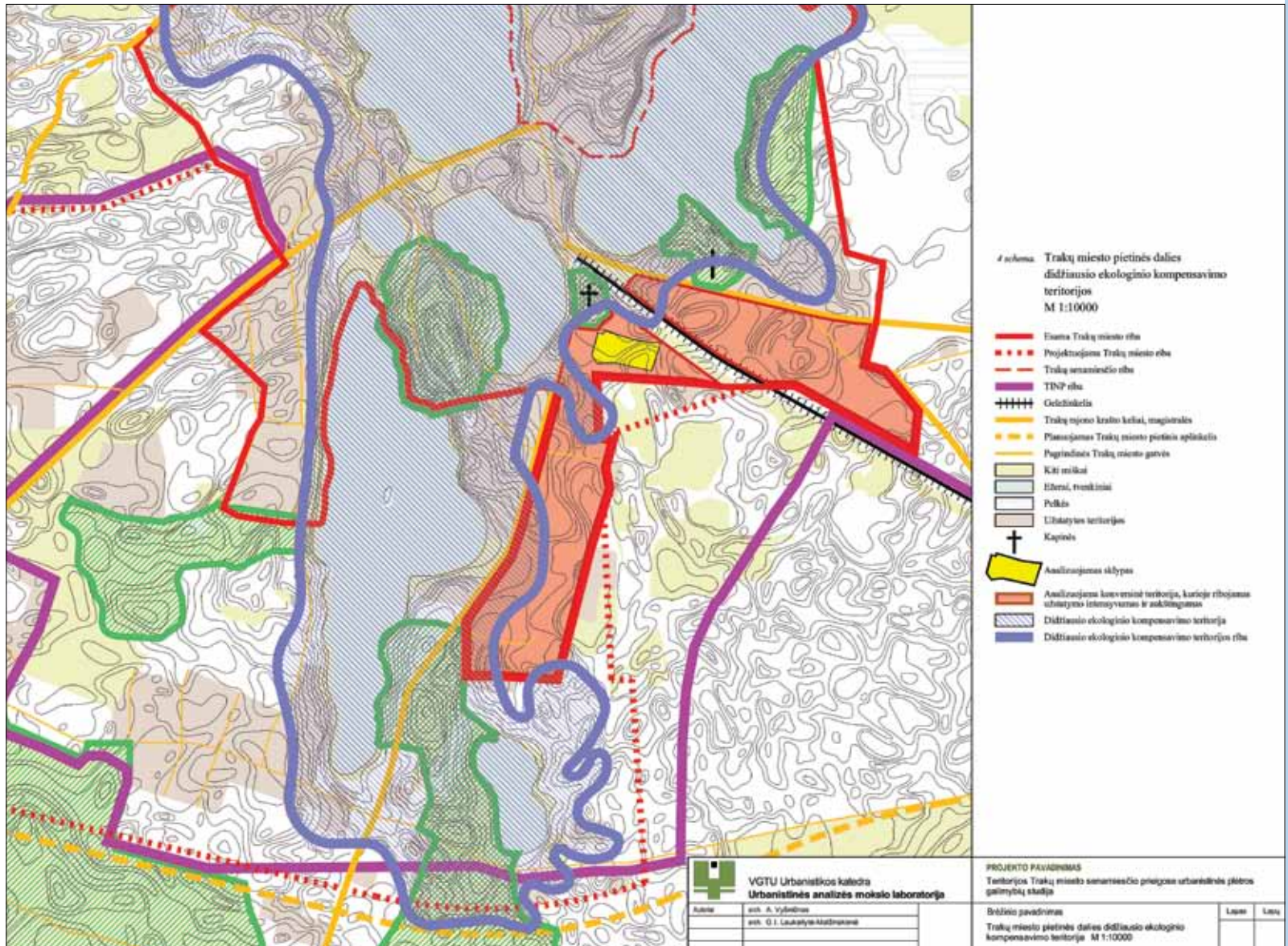
Projekto rengimo ir įgyvendinimo metai: 2008

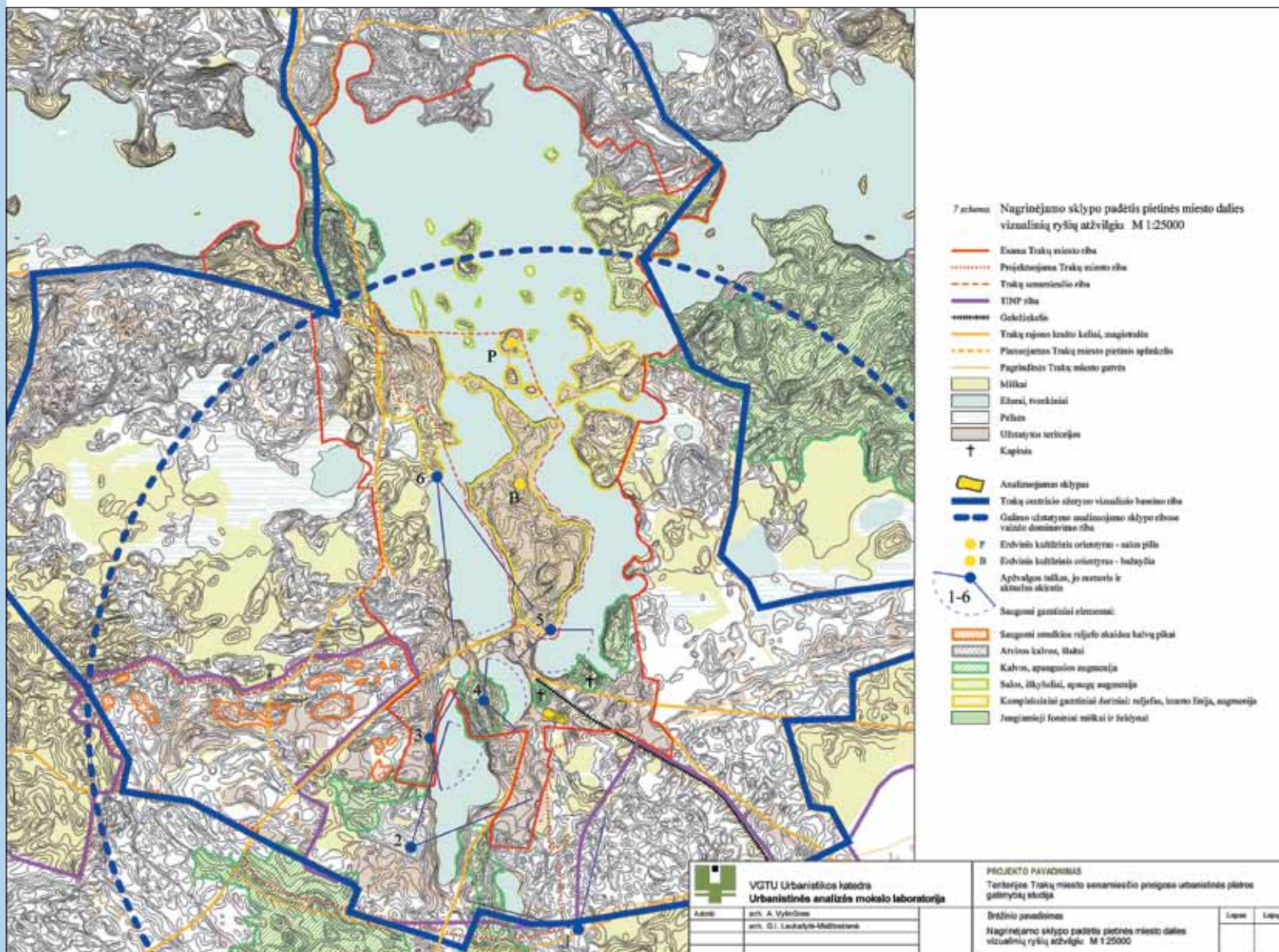
Trakų senamiesčio prieigų kraštovaizdžio kompozicinei analizei atlikti. Analizę apibendrina vizualinių barjerų zonų, reikšmingų Trakų pietinės dalies kraštovaizdžio vizualinio identiteto formantų vizualinės raiškos apsaugai nustatymas planuojamoje vystyti teritorijoje. Išvadiniu brėžiniu remiamasi formuluojant galimybių studijos antrojo etapo sprendimus, t. y. nustatant užstatymo rodiklius (formą, mastelį, aukštingumą) planuojamoje vystyti teritorijoje. Remiantis šiuo metodu, jau pirmajame kraštovaizdžio analizės etape nustatomas kraštovaizdžio gamtinės raiškos ir atsirasiančių naujų užstatymo elementų ar struktūrų harmoningas santykis kraštovaizdyje.

Vizualiniu kompoziciniu požiūriu nagrinėjama teritorija yra svarbių Trakų kraštovaizdžio identitetui vizualinių koridorių sankirtos zonoje, kurioje labai svarbu reguliuoti užstatymo mastelį ir aukštingumą, siekiant išsaugoti Trakų apyežerio žaliųjų kalvų ir bažnyčios bei salos pilies dominavimą Trakų kraštovaizdžio panoramose tiek nuo pusiasalio, tiek nuo pietinių jo prieigų. Darbe identifikuoti Trakų miesto centrinės ir pietinės dalies kraštovaizdžio kompozicijos identiteto formantų ir galbūt vystytinos teritorijos kompoziciniai vizualiniai ryšiai, nustatytos vizualinių barjerų, reikšmingų Trakų pietinės dalies kraštovaizdžio vizualinio identiteto formantams, apsaugai zonos.

schema. Trakų miesto ir artimiausių priegių gamtinės vertybės M 1:25000

DARNIOS REKREACIJOS IR TURIZMO TINKLO IŠVYSTYMAS VILNIAUS MIESTE, GERINANT KRAŠTOVAIZDŽIO PRIEINAMUMĄ

Sustainable Recreation and Tourism network Development in Vilnius, improving access to the countryside

**DR. DOC. GINATARAS STAUSKIS
VLADAS MISIUS**

Projekto vieta: Vilnius

Projekto apimtis: Vilniaus miestas – 402 kv. km, Vilniaus apskritis – 9 731 kv. km

Projekto rengimo ir įgyvendinimo metai: 2006–2009

Darbas apima Vilniaus miesto, rajono ir apskrities gamtinių ir antropogeninių kraštovaizdžio elementų analizę, darnios rekreacijos ir turizmo vystymo koncepcijos ir planavimo pasiūlymų sukūrimą.

Darbas vienija skirtingus kraštovaizdžio tyrimo ir planavimo aspektus: ekologinį (ekologinių vertybių tyrimas ir vertinimas), socialinį (gyventojų poreikių tyrimas, interesų grupių įtraukimas į planavimo procesą) ir ekonominį (paslaugų tinko, darnaus mobilumo ir infrastruktūros išvystymas). Tyrimas atskleidžia rekreacijos ir turizmo tvaraus mobilumo vystymo metodą, kaip strateginę kraštovaizdžio prieinamumo gerinimo priemonę.

Propaguojamas tvarus mobilumas – siūlomas kelionių pėsčiomis, dviračiais ir vandeniui kompleksas. Atskleistos kliūčių grupės, trukdančios platesnei pėsčiųjų, dviratininkų ir vandens keliautojų rekreacijos praktikai ir darniam mobilumui tarp miesto ir priemiesčių. Tai struktūriniai praėjimų ir jungčių lūžiai mieste, nekoordinuotas gatvių, kelių, pėsčiųjų ir dviračių takų tinklas, tiesioginės prieigos koridorių iš miesto vidaus ir ypač iš savo gyvenamųjų teritorijų į priemiesčio poilsio zonas nebuvimas.

Šių problemų sprendimui siūloma kurti „žaliųjų kelių“ tinklą, integruotai planuoti miesto ir priemiesčių kraštovaizdį, kurti bendrus miesto ir priemiesčių, regionų ir nacionalinius tinklus. Miesto vidaus ir išorės rekreaciniai išteklių jungiami pėsčiųjų ir dviratininkų trasomis bei upių kelionių linijomis. Šio tinklo mazguose plėtojama būtina rekreacijos infrastruktūra, o skirtingos rekreacinio mobilumo rūšys in-

tegruojamos į vientisus ir sklandžius skirtingo ilgio ir trukmės rekreacinių kelionių maršrutus. Didesnio kraštovaizdžio prieinamumo siūloma siekti į tvaraus rekreacijos ir turizmo tinklą integruojant viešąjį transportą autobusais ir geležinkeliu.

Siekiant pritraukti vietos gyventojus ir miesto lankytojus, atlikta tvarios kelionės takų Vilniaus mieste ir priegose studija bei pristatomi miesto ir priemiesčio rekreacinių trasų planavimo pasiūlymai, parengti remiantis šiomis metodinėmis išvadomis:

1. Sklandūs miesto ir priemiesčių ryšiai turi būti atkurti darnaus judėjimo jungtimis, planuojamomis bendrojo naudojimo žaliosiose teritorijose, integruojant gamtos ir kultūros paveldo vertybes, rekreacinius išteklius ir esamus infrastruktūros elementus. Pėstiesiems, dviratininkams ir vandens keliautojams skirti struktūriniai ryšiai turi būti užtikrinti miesto ir priemiesčio pėsčiųjų ir dviračių takais bei vandens keliais.

2. Mobilumo trasos – „žalieji koridoriai“ – turėtų būti planuojami ir įrengti siekiant tiesioginės prieigos pėsčiųjų ir dviračių takais ir vandens arterijoms iš miesto viešųjų erdvių ir gyvenamųjų rajonų link priemiesčio teritorijose esančių rekreacinių išteklių ir gamtos bei architektūros vertybių, tokių kaip miškai ir parkai, dvarai ir pilys, upių slėniai ir ežerų pakrantės bei kiti objektai.

3. Tvarios rekreacijos trasų tinklas, kurį siekiama nuosekliai integruoti su miesto ir priemiesčio viešojo susisiekimo sistema, turėtų būti planuojamas įtraukiant jį į nacionalinius ir tarptautinius esamus

bei perspektyvinius rekreacijos tinklus; poilsio maršrutai ir trasos turi būti vienodai paskirstyti visose rekreacijai tinkamose Vilniaus miesto teritorijose ir aplinkiniuose priemiesčių rajonuose. Per dažnai naudojamos vietovės turėtų būti apribotas nereguliuojamas vartotojų srautas, o neišnaudoti regionai turėtų būti pritaikyti papildomiems lankytojų srautams.

4. Siekiant geriau patenkinti vartotojų poreikius, skirtingų rūšių rekreacinių trasų integravimas į vientisą tinklą turėtų būti priimamas

1 pav.

kaip gyventojams ir turistams palanki inovacija; rekreacijos maršrutai, vienijantys skirtingus keliavimo būdus, turėtų skirtis kelionės trukme, vieta ir tikslu, aplankytų vietovių pobūdžiu ir kitomis savybėmis.

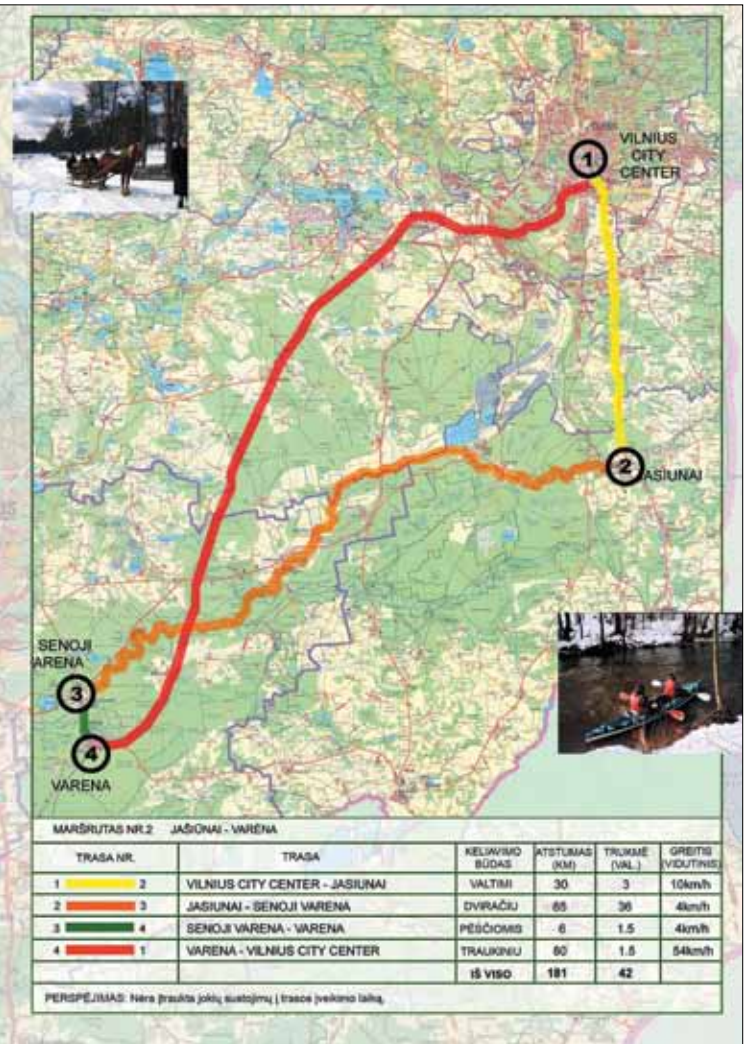
5. Individualus ir lankstus rekreacinių trasų maršrutų modeliavimas, galimybė rinktis lankytinus gamtos ir kultūros paveldo objektus, turėtų būti taikomi kartu su skaitmeninio modeliavimo metodais, kurie sukuria galimybę vartotojams rinktis atskirus įvairaus pobūdžio, ilgio ir biudžeto rekreacinius maršrutus.

2 pav.

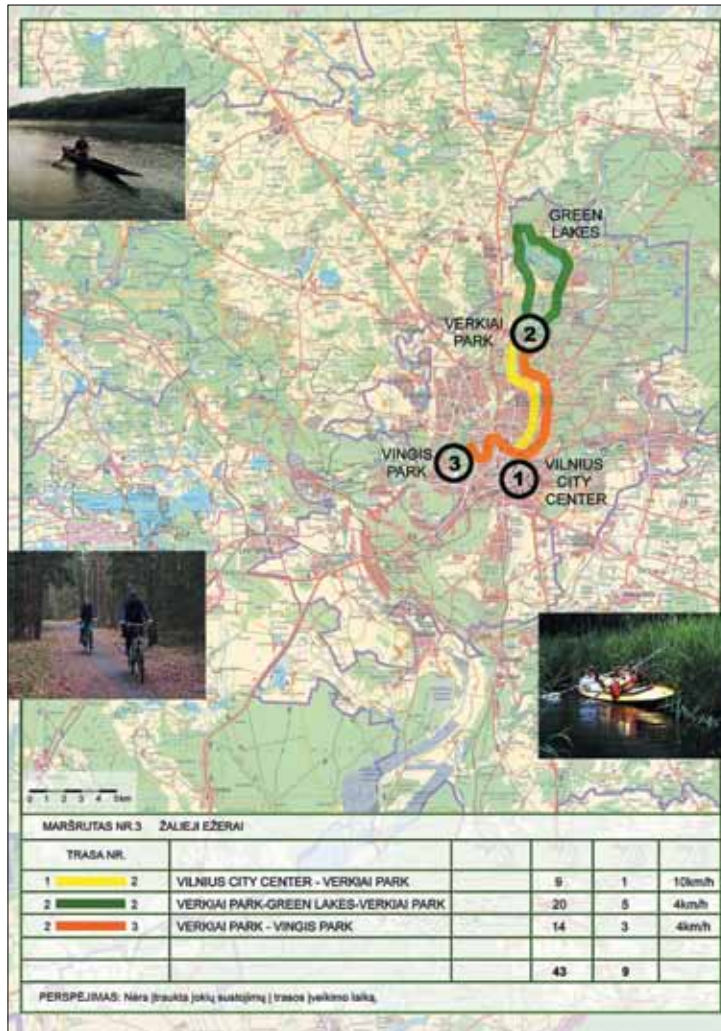

3 pav.

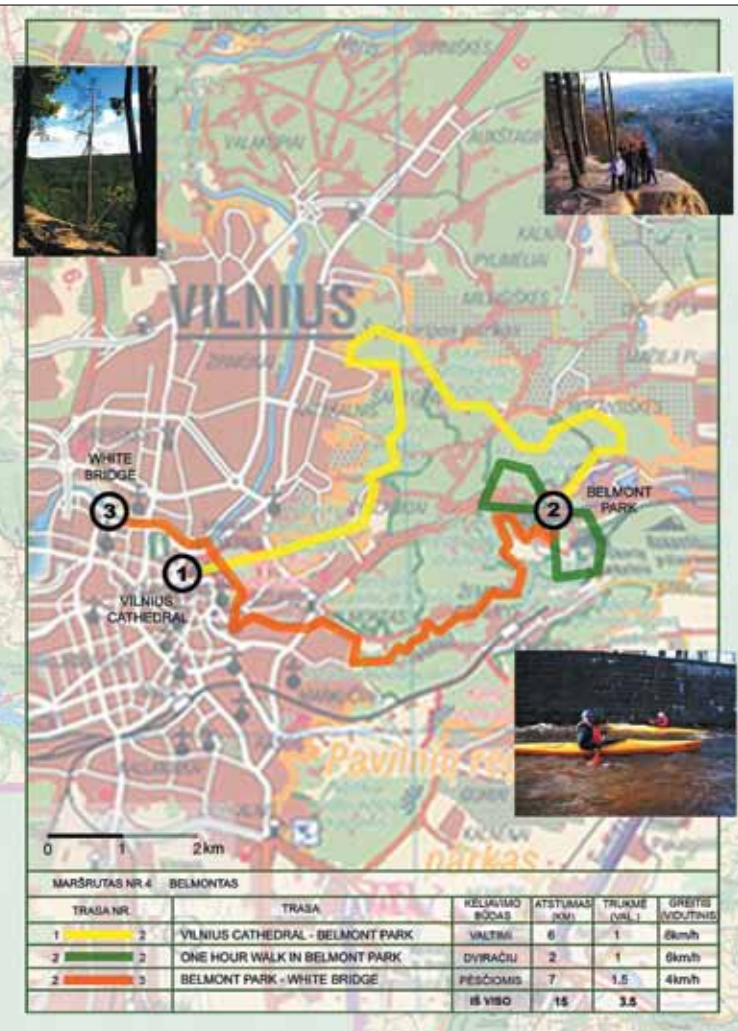

4 pav.

Parengti pilotiniai rekreacinių trasų pasiūlymai rodo, kaip vertingus kraštovaizdžio kompleksus įtraukti į trumpalaikės Vilniaus miesto gyventojų rekreacijos tinklą. Trasa Vilnius – Kernavė – Trakai – Trakų Vokė – Vilnius apjungia istorinius kraštovaizdžius su vertingais istoriniais reprezentaciniais objektais. Trasos suplanuotos taip, kad keliaujant skirtingais būdais – pėsčiomis, dviračiu, valtimi upe ir traukiniu gyventojai ir svečiai iš skirtingų pusių pažintų priemiesčio miškus, istorinius parkais, vandens telkinių kraštovaizdžius.

5 pav.

6 pav.

Rekreacijos trasos 5 ir 6 iliustracijose suplanuotos taip, kad panaudojant esamas pėsčiųjų ir dviračių trasų atkarpas bei jas apjungus trūkstamais tarpais sukuriama uždaro perimetro rekreacinė trasa, vedanti iš paties Vilniaus m. senamiesčio į gražiausius miesto parkus. Keliaavimo priemonių kaita toje pačioje trasoje atitinka vietovės specifiką ir palaiko keliaujančiųjų susidomėjimą.

TRADICINĖS MEDINĖS ARCHITEKTŪROS PUOSELĖJIMAS LABANORO REGIONINIAME PARKE

Traditional wooden architecture fostering in Labanoras Regional Park

**ŽYDRIUS MUKULYS,
VILMA KARVELYTĖ-BALBIERIENĖ,
RASA BERTAŠIŪTĖ**

Projekto vieta: Utenos, Ignalinos, Švenčionių ir Molėtų rajonų savivaldybės, Rytų Aukštaitija.

Projekto apimtis: Rytų Aukštaitija (apie 700 000 ha)

Projektas įgyvendintas ir katalogas išleistas 2010 m.

Tradicinė statyba atspindi mūsų krašto kultūrinį identitetą ir yra neatsiejama Europos kultūros paveldo dalis. Svarbu, kad savita kaimo vietovių architektūra išliktų ir būtų gyva klasika, o ne nykstanti istorija. Vienas iš saugomų teritorijų steigimo tikslų yra kultūros paveldo vertybių išsaugojimas, jų tvarkymas ir racionalus naudojimas. Deja, patirties stoka medinio kultūros paveldo išsaugojimo srityje lemia tik patenkinamą ir labai prastą kultūrinių vertybių būklę. Saugomų teritorijų lankytojai tikisi pamatyti tradicinę medinę architektūrą ir pabūti tradicinio Aukštaitijos kaimo aplinkoje, dauguma naujakurių pritaria tradicinės medinės architektūros puoselėjimo idėjai, tačiau dėl skirtingo saugomų teritorijų, savivaldybių darbuotojų, gyventojų, architektų tradicinės architektūros suvokimo kyla nemaža konfliktinių situacijų.

Švietėjiškos ir specialiosios informacijos stoka apie medinės etnografinės architektūros ir statybos tradicijas, jų atsiradimo priežastis sudaro kliūtis populiarinti tradicinę medinę architektūrą saugomose teritorijose, kuriose siekiama išlaikyti tradicinės medinės architektūros stilių vyravusį Lietuvos kaime iki 1940 m.

PROJEKTO TIKSLAS: saugoti ir puoselėti kultūros paveldą – Rytų Aukštaitijos krašto senąją medinę architektūrą.

PROJEKTO UŽDAVINIAI:

- kraštotyrinės ekspedicijos po Rytų Aukštaitiją organizavimas;
- leidinio apie tradicinę Rytų Aukštaitijos paruošimas ir leidyba;
- mokomojo seminaro apie medinės architektūros tradicijos kaip kultūros paveldo išsaugojimo bei tradicinės regioninės architektūros išlaikymo svarbą organizavimas.

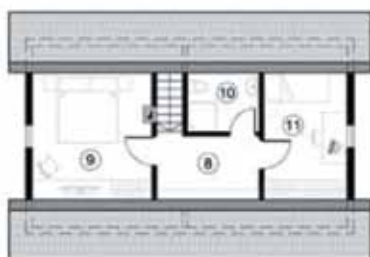
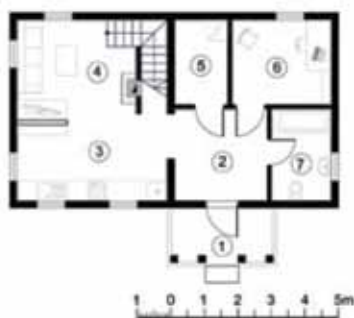
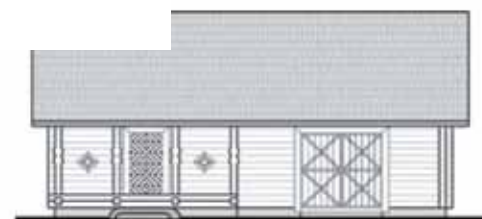
Kraštotyrinės ekspedicijos po Rytų Aukštaitiją metu Labanoro regioninio parko darbuotojai, nevyriausybinų organizacijų, veikiančių kultūros paveldo apsaugos srityje atstovai, studentai kraštotyrininkai rinko duomenis apie išlikusią tradicinę medinę architektūrą.

Vadovaudamiesi Lietuvos medinės architektūros specialistų sukaupta patirtimi ir metodika, kraštotyrinės ekspedicijos surinkta medžiaga, skirtingi lietuvių architektai parengė dvylikos tipiškų Rytų Aukštaitijai būdingų sodybų pastatų projektų katalogą.

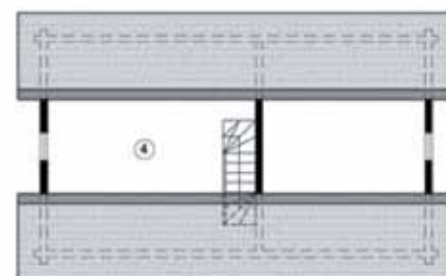
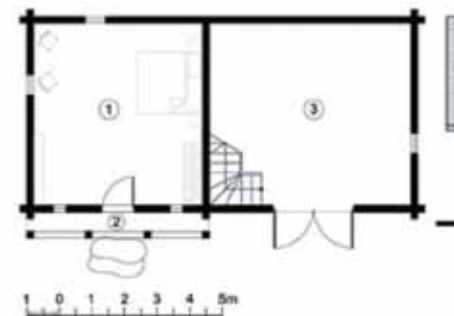
Rytų Aukštaitijai būdingi sodybos elementai buvo pristatyti leidinyje „Kaimo statyba: Rytų Aukštaitija“. Jį sudaro trys dalys: istorinė, kataloginė ir statybinė. Pirmojoje apžvelgiama Rytų Aukštaitijos tradicinė architektūra, ši dalis ir buvo pagrindas šiandieninei architektų kūrybai. Antrojoje, plačiausioje, dalyje pristatomi naujų sodybų projektai, sukurti pagal tradicinės statybos dėsningumus, siekiant parodyti kiemų sandarą, erdves, būdingus pastatų bruožus. Trečiojoje aprašomi šiuolaikinio namo projektavimo ir statybos eiga bei ypatumai.

Tradicinė sodyba, kurią sudaro 3–6 pastatai, kaip ir šeima, yra sudaroma hierarchinio ir kartu darnaus sambūvio principu. Svarbiausia joje – vientisumas, dermė ir ansambliskumas, kad visi pastatai vienas šalia kito derėtų medžiagomis, spalvomis, formomis ir apdaila. Senoji kaimo architektūra – tai pavyzdys, kaip būti savimi nepažeidžiant kitų, kaip paklusti aplinkai, neprarandant orumo. Šimtmečius tobulinta statyba įkūnija žmogaus kūrybos ir gamtos darną, grožio ir naudos vienvė – vertybes, liudijančias tradicinės architektūros šiuolaikiškumą, gyvybingumą ir tęstinumą.

Remdamiesi šia knyga užsakovai galės rengti statinių techninius projektus, atitinkančius Rytų Aukštaitijos tradicinės medinės architektūros kriterijus.

Patalpų eksplikacija		
Nr.	Patalpos pavadinimas	Plotas, m ²
1	Prieangis	5,60
2	Priemenė	7,60
3	Virtuvė	11,20
4	Svetainė	9,50
5	Techninės patalpos	4,00
6	Kambarys	7,50
7	Vonios kambarys	5,00
8	Koridorius	5,90
9	Kambarys	13,20
10	Vonios kambarys	3,80
11	Kambarys	9,50
I aukšto plotas		50,40
II aukšto plotas		32,40
Užstatymo plotas		62,50

Architektūros elementai: pirkia ir svirnas

Atstatyta pirkia Strazdų k.

Pirkia Pašerinės k.

Pirkia Senosios Katinautiškės k.

Pirkios spalvinių sprendimų variantai

Mažosios architektūros elementai: šuliniai ir tvoros

SUMMARY

The main aim of the publication series of “Lithuanian landscape diversity” is to fulfil the requirements of European Landscape Convention, Article 6 A – to increase awareness among the civil society, private organisations and public authorities of the value of landscapes, their role and changes to them; Article 6 B – to train specialists in landscape appraisal and operations.

First decades after regaining the independence (1990) were marked with radical political, social, economical changes, reflected on landscape as well. The restitution of land property, transformation of economy dramatically changed whole country. Towns and cities started to build up more intensively, lost a lot of previous natural spaces, recreational areas, the residential areas expanded into suburbia and the most expressive landscape areas.

Lithuania was among the first countries which ratified European Landscape Convention in 2002 and formulated its National Landscape Policy (2004). This document determinates preconditions and the framework for use and protection of the landscape territorial units. It fixes the conception of landscape and the basic definitions related, prescribes the main trends of historical changes of Lithuanian landscape, delivers main trends, principles and methodologies of state policy in this field, provides objectives and general guidelines for the future actions implementing the 5 and 6 Articles of Convention in Lithuania.

Seeking of the quality of landscape, understanding of recent landscape changes, the roles of different social groups is crucial important nowadays. The significant role of public awareness raising and participation in the processes of landscape identification, assessment of the landscape policies, spatial planning, and making of decisions (Article 5c) in all actions of National Landscape Policy implementation is underlined. As well as introducing of the National landscape award, other contests, seminars, the publication of the series of books “Lithuanian

landscape diversity” is the important part of the public awareness raising programme foreseen in the National Landscape Policy implementation programme for 2005–2020 adopted by the Government of the Republic of Lithuania in 2005.

After Lithuania joined the European Union in 2004, new possibilities for larger scale of landscape changes appealed. Starting from 2006 use of EU funds enforced establishment, planning, management, maintenance of protected (including *NATURA 2000*) areas, development of tourism and recreation infrastructure. After Lithuania regained its independence on 11 March 1990 and opened its doors to the world, the understanding of quality of life changed. The need for attractive rest and recreation areas gained importance. EU structural assistance for Promotion of Cohesion (priority I “Local and urban development, preservation of cultural heritage and protection of nature and its adaption to development of tourism”; priority 3 “Environment and sustainable development”, etc.) gave impulse for different scale urban landscape projects. In 2009 15 municipalities executed projects, connected with landscape management, in 2010 – 25, in 2011 – 41; the amount of projects is growing too. Municipalities have a lot of responsibilities, delivered by legal acts in the landscape protection, management and maintenance, but in most regions big need of human resources and the understanding of landscape issues is estimated.

The purpose of the training of the public and the decision makers is to explain the ideas, the main protection, management and restoration tools, to make familiar with different kinds of landscape plans and projects and their results, recent scope of the Lithuanian landscape architecture.

In order to show the professional point of view in the process of managing and change of landscape, its developing, creation or recreation, restoration, the second volume of the “Lithuanian landscape diversity”

presents recent projects of Lithuanian landscape architects and landscape planners.

Promotion of professional understanding of the landscape, training of specialists (professional landscape architects, officials, wide public, etc.) and exchange of the best landscape practices is the important ground for the cooperation of the Lithuanian Association of landscape architects and the Ministry of Environment of the Republic of Lithuania. With the support of these organizations and main universities of the country, National contest of landscape architecture works are periodically organized continuing from 2002.

This book reveals the scope of landscape connecting practise (planning and design) and some actual theoretical works which were performed in 2007–2011 and presented in National contest of landscape architecture works 2011. These 27 projects by 36 authors are open to the wide public by the official web-site of the Ministry of Environment since September, 2011 too.

The area, covered by projects vary from the individual land plots of 0,04 ha up to the city level and regional studies. Among them are the architectural contests ideas, project proposals, completed and implemented projects and theoretical works. The most authors are searching for landscape solutions for cities (Vilnius, Utena, Ukmergė, Anykščiai, Klaipėda, Priekulė, Kupiškis, Trakai, Lentvaris, Druskininkai (Lithuania), Portsmouth ir Roften (UK)), some – for the regions. 7 projects are set up in the protected areas (State parks: Anykščių, Verkių, Pavilnių, Labanoro regional parks, Trakų Historical national park), 2 projects – in Vilnius old town, protected as UNESCO site, 4 of them are objects of cultural heritage or in the surroundings of cultural heritage site.

The structure of this publication is determined by the grouping of submitted projects due to their particularity. The works are grouped into the thematical blocks of Landscape planning (3 projects), Landscape design (16 projects) and Landscape research (5 projects). In the block of Landscape design subgroups of Individual plots landscaping, City parks and gardens, Historical parks, Landscape recultivation and restoration were designated.

The Jury of the Contest was formed by the Order of the Minister of Environment. The evaluation of projects was performed by the leading landscape professionals: architect prof. Habil. Dr. Vladas Stauskas, landscape architects Dr. Liucijus Dringelis and prof. Habil. Dr. Petras Grecevičius, geographer doc. Dr. Regina Prapiestienė; Vidmantas Bezarus, Director of the Department of the Protected areas and Landscape of the Ministry of Environment and other officials of this institution:

Gintautas Gruodis, the Head of Landscape Division, Violeta Stumbrienė, the Senior official of the Division of the Urbanism, architecture and norms of planning of the Department of Territorial planning, urbanism and architecture.

By the decision of the Jury winners were declared:

among Landscape planning works – “Anykščiai town General plan. The solutions. Protection of the Natural landscape, M 1:10000; Development of the System of the green spaces, M 1:10000” by the Alicija Grigonienė, Daiva Rokienė, Dalia Bagdonaitė, Nijolė Kučinskienė;

among Individual plots landscaping projects – “The slope of the Olimpiečių street and “Olifėja” environment” by Milda Aidukaitė;

among City parks and gardens projects – “The Technical Project of the Reorganization of the Town Garden of the Utena” by Regimantas Pilkauskas, Albertas Lamauskas;

among Historical parks projects – “The Misionieriai Garden Project Proposals” by Jurga Silvija Večerskytė-Šimeliūnė, Birutė Pečiuraitė-Baltuškienė, Birutė Gudynaitė, Indrė Grabauskaitė; Kęstutis Labanauskas;

among Landscape recultivation and restoration projects – “The Project of Dauniškis park in Utena town” by Vytautas Sipavičius, Euchrida Sipavičienė, Jūratė Paragytė;

in the Landscape research group – Complex of scientific research work on Landscape Architecture (2008-2011) by prof. Habil. Dr. Konstantinas Jakovlevas-Mateckis.

The special regards of the Jury were given for the authors which showed efforts in the specific fields. From methodological point of view – “The General Plan for New Residential Block in Former Roften industry Zone: Environmental Impact Assessment Study (Landscape part) and the Proposals for Landscape part of general plan.” by Ramunė Sanderson and “The urban development feasibility study for Areas near Trakai old town. Landscape part.” by Giedrė Ingrida Laukaitytė-Malžinskienė. For the efficient public involvement in to the landscape planning and design process – “LLI-010 Sustainable Tourism Development at Kupiskis Lagoon (Lithuania) and Lake Luban (Latvia)/STELLA” by Vytautas Sipavičius ir Euchrida Sipavičienė. For the efforts, broadening understanding of the values of historical E. Andre park – “The Lentvaris Manor park research. The historic and artistic development outline of the Lentvaris Manor Park. The dendrological research outline of the Lentvaris Manor Park.” by Vaiva Deveikienė, Giedrė Čeponytė, Steponas Deveikis.

LIETUVOS KRAŠTOVAIZDŽIO ĮVAIROVĖ

2/2013

KRAŠTOVAIZDŽIO FORMAVIMO SPRENDIMAI

ISSN 2335-7223

Leidykla „Lututė“, V. Putvinskio 47-4, Kaunas. Tel. (8 37) 22 30 72.

El. paštas lutute@takas.lt. www.lutute.lt